

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

DEPARTAMENTO DE
FILOSOFÍA

IES XERMÁN ANCOCHEA

CURSO 2019-2020

Profesorado: David Fernández Pampín

ÍNDICE

1. Introducción e contextualización (p.5)
2. As materias. (p.5)
3. Vinculación entre obxectivos, secuenciación e temporalización de contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e grao mínimo de consecución de cada un, competencias clave, elementos transversais, instrumentos de avaliación e criterios de cualificación. (p.6)
  - 3.1. Obxectivos de etapa (Bacharelato). (p.6)
    - 3.1.1. **Programación de Historia da Filosofía.** (p.7)
      - 3.1.1.1. Introducción e contextualización. (p.7)
      - 3.1.1.2. Contribución ao desenvolvemento de CC. (p.8)
      - 3.1.1.3. Obxectivos. (p.9)
      - 3.1.1.4. Concrecións metodolóxicas que require a materia. (p.9)
      - 3.1.1.5. Concreción de cada estándar de aprendizaxe avaliable. (p.12)
      - 3.1.1.6. Secuenciación e temporalización de contidos. (p.25)
      - 3.1.1.7. Grao mínimo de consecución de estándares. (p.26)
      - 3.1.1.8. Procedementos e instrumentos de avaliación e criterios de calificación. (p.26)
      - 3.1.1.9. Materiais e recursos didácticos. (p.28)
      - 3.1.1.10. Criterios de avaliación, cualificación e promoción. (p.29)
      - 3.1.1.11. Indicadores de logro do proceso de ensino e da práctica docente. (p.30)
      - 3.1.1.12. Materias pendentes. (p.32)
      - 3.1.1.13. Avaliación inicial. (p.33)
      - 3.1.1.14. Atención á diversidade. (p.33)
      - 3.1.1.15. Elementos transversais. (p.36)
      - 3.1.1.16. Actividades complementarias e extraescolares. (p.36)
      - 3.1.1.17. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora. (p.37)
    - 3.1.2. **Programación de Filosofía 1º de Bacharelato.** (p.40)
      - 3.1.2.1. Introducción e contextualización. (p.40)
      - 3.1.2.2. Contribución ao desenvolvemento de competencias clave. (p.40)
      - 3.1.2.3. Obxectivos. (p.41)
      - 3.1.2.4. Concreción dos estándares de aprendizaxe. (p.42)
      - 3.1.2.5. Secuenciación e temporalización de contidos. (p.56)
      - 3.1.2.6. Grao mínimo de consecución de estándares. (p.56)
      - 3.1.2.7. Instrumentos de avaliación e criterios de cualificación. (p.58)
      - 3.1.2.8. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente. (p.60)
      - 3.1.2.9. Materias pendentes. (p.60)
      - 3.1.2.10. Avaliación inicial. (p.60)
      - 3.1.2.11. Atención á diversidade. (p.61)
      - 3.1.2.12. Elementos transversais. (p.61)
      - 3.1.2.13. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora. (p.62)
      - 3.1.2.14. Materiais e recursos didácticos. (p.63)
      - 3.1.2.15. Plan lector. (p.63)
      - 3.1.2.16. Plan TIC. (p.63)
    - 3.1.3. **Programación de Psicoloxía (2º Bacharelato)** (p.64)

- 3.1.3.1. Introducción e contextualización. (p.64)
- 3.1.3.2. Competencias clave. (p.64)
- 3.1.3.3. Obxectivos. (p.65)
- 3.1.3.4. Consideracións metodolóxicas. (p.66)
- 3.1.3.5. Concreción para cada estándar de aprendizaxe. (p.66)
- 3.1.3.6. Secuenciación e temporalización de contidos. (p.81)
- 3.1.3.7. Grao mínimo de consecución de estándares. (p.82)
- 3.1.3.8. Instrumentos de avaliación e criterios de cualificación. (p.85)
- 3.1.3.9. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente. (p.86)
- 3.1.3.10. Materias pendentes. (p.88)
- 3.1.3.11. Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias. (p.88)
- 3.1.3.12. Avaliación inicial. (p.88)
- 3.1.3.13. Atención á diversidade. (p.89)
- 3.1.3.14. Elementos transversais. (p.89)
- 3.1.3.15. Actividades complementarias e extraescolares. (p.89)
- 3.1.3.16. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora. (p.89)
- 3.1.3.17. Materiais e recursos didácticos. (p.91)
- 3.1.3.18. Plan lector. (p.91)
- 3.1.3.19. Plan TIC. (p.91)
- 3.2. Obxectivos da etapa (ESO)
  - 3.2.1. **Programación didáctica de Filosofía (4º ESO).** (p.93)
    - 3.2.1.1. Introducción e contextualización. (p.93)
    - 3.2.1.2. Competencias clave. (p.94)
    - 3.2.1.3. Obxectivos. (p.94)
    - 3.2.1.4. Concreción para cada estándar de aprendizaxe. (p.95)
    - 3.2.1.5. Consideracións metodolóxicas. (p.109)
    - 3.2.1.6. Criterios de avaliación, cualificación e promoción. (p.109)
    - 3.2.1.7. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente. (p.116)
    - 3.2.1.8. Materias pendentes. (p.117)
    - 3.2.1.9. Avaliación inicial. (p.118)
    - 3.2.1.10. Atención á diversidade. (p.118)
    - 3.2.1.11. Elementos transversais. (p.118)
    - 3.2.1.12. Actividades complementarias e extraescolares. (p.119)
    - 3.2.1.13. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora. (p.120)
    - 3.2.1.14. Materiais e recursos didácticos. (p.120)
    - 3.2.1.15. Plan lector. (p.120)
    - 3.2.1.16. Plan TIC. (p.120)
  - 3.2.2. **Programación de Valores Éticos (2º ESO).** (p.121)
    - 3.2.2.1. Introducción. (p.121)
    - 3.2.2.2. Competencias clave. (p.121)
    - 3.2.2.3. Obxectivos. (p.121)
    - 3.2.2.4. Concreción dos estándares de aprendizaxe avaliábeis. (p.123)
    - 3.2.2.5. Concrecións metodolóxicas. (p.131)
    - 3.2.2.6. Materiais e recursos didácticos. (p.131)
    - 3.2.2.7. Criterios de avaliación, cualificación e promoción. (p.131)

- 3.2.2.8. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente. (p.135)
- 3.2.2.9. Materias pendentes. (p.136)
- 3.2.2.10. Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios para superar a materia. (p.136)
- 3.2.2.11. Avaliación inicial. (p.137)
- 3.2.2.12. Atención á diversidade. (p.138)
- 3.2.2.13. Elementos transversais. (p.138)
- 3.2.2.14. Actividades complementarias e extraescolares. (p.138)
- 3.2.2.15. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora. (p.138)
- 3.2.2.16. Plan Lector. (p.139)
- 3.2.2.17. Plan TIC. (p.140)
- 3.2.3. Programación de Valores Éticos (4º ESO). (p.140)**
  - 3.2.3.1. Introducción. (p.140)
  - 3.2.3.2. Competencias clave. (p.140)
  - 3.2.3.3. Obxectivos. (p.141)
  - 3.2.3.4. Concreción dos estándares de aprendizaxe avaliábeis. (p.142)
  - 3.2.3.5. Concrecións metodolóxicas. (p.150)
  - 3.2.3.6. Materiais e recursos didácticos. (p.151)
  - 3.2.3.7. Criterios de avaliación, cualificación e promoción. (p.151)
  - 3.2.3.8. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente. (p.154)
  - 3.2.3.9. Materias pendentes. (p.156)
  - 3.2.3.10. Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios para superar a materia. (p.156)
  - 3.2.3.11. Avaliación inicial. (p.157)
  - 3.2.3.12. Atención á diversidade. (p.158)
  - 3.2.3.13. Elementos transversais. (p.158)
  - 3.2.3.14. Actividades complementarias e extraescolares. (p.158)
  - 3.2.3.15. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora. (p.158)
  - 3.2.3.16. Plan lector. (p.159)
  - 3.2.3.17. Plan TIC. (p.159)

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

O instituto de E.S.O. e Bacharelato Xermán Ancochea Quevedo está situado no concello de Pobra de Trives, Ourense. O centro tamén conta cun ciclo medio e outro superior de electricidade e ademais co 2º curso de FP Básica. O alumnado do instituto procede de diferentes lugares deste concello e doutros limítrofes. Neste momento están matriculados en E.S.O., Bacharelato e ciclos un total de 138 alumnos e alumnas.

O Departamento de Filosofía é unipersonal. Este ano farase cargo das seguintes materias: Valores éticos II, Valores éticos IV, Filosofía 4ºESO, Filosofía de 1º Bach., Historia da Filosofía 2ºBach. e Psicoloxía de 2º Bach.

A presente programación está elaborada tendo en conta a seguinte lexislación:

- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

Este decreto ten por obxecto establecer o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, de acordo co disposto nos artigos 6 e 6 bis da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, e no artigo 3 do Real decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato.

Este decreto ten por obxecto establecer o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato no sistema educativo galego, dentro do marco de distribución de competencias da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, e en atención á nova configuración curricular que establece o agrupamento de materias en tres bloques: troncais, específicas e de libre configuración autonómica. O currículo, así mesmo, regula a relación entre os obxectivos, os contidos, os criterios de avaliación, os estándares de aprendizaxe avaliábeis e as competencias clave nas diferentes materias.

En liña coa Recomendación 2006/962/EC, do 18 de decembro de 2006, do Parlamento Europeo e do Consello, sobre as competencias clave para a aprendizaxe permanente, neste decreto incorpórase a clasificación e denominación das definidas pola Unión Europea. Considérase que “as competencias clave son aquelas que todas as persoas precisan para a súa realización e o seu desenvolvemento persoal, así como para a cidadanía activa, a inclusión social e o emprego”.

2. AS MATERIAS

HISTORIA DA FILOSOFÍA 2º DE BACHARELATO

Consta de un grupo de 8 alumnos. Esta materia pode ser elixida para a realización das ABAU pola que a súa metodoloxía estará condicionada a preparación de esta proba.

PSICOLOXÍA 2º DE BACHARELATO

É unha materia optativa de libre configuración para todas as modalidades do bacharelato LOMCE. Conta cun único grupo de 8 alumnos.

FILOSOFÍA DE 1º DE BACHARELATO

É unha materia TRONCAL común do Bacharelato LOMCE. Conta con 10 alumnos. Este curso ten como obxectivo inicialos no pensamento filosófico. Poñeremos énfase na aprendizaxe dos principais instrumentos de traballo filosófico por seren estes os que gardarán especial relación cos estándares de aprendizaxe que establecerá como mínimos esta programación.

FILOSOFÍA 4º ESO

Materia optativa no último curso de Educación Secundaria obrigatoria. Conta cun único grupo de 4 alumnos. Esta materia é de nova creación e significará unha iniciación básica aos contidos da disciplina que trataremos de afrontar dun modo moi dinámico, potenciando a participación do alumnado e poñendo a énfase con preferencia nas actividades de investigación e na capacidade para debater mediante argumentos, máis que no dominio conceptual.

VALORES ÉTICOS 2º E 4º DE ESO

Materia específica do currículo LOMCE para ESO, optativa coa materia de Relixión. Nesta materia o obxectivo fundamental é a formación en valores do alumnado, proporcionando neste momento da súa formación capacidades e actitudes que permitan unha xestión autónoma e moral da súa conduta. Farase énfase sobre todo nas actividades prácticas.

3. Vinculación entre obxectivos, secuenciación e temporalización de contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e grao mínimo de consecución de cada un, competencias clave, elementos transversais, instrumentos de avaliación e criterios de cualificación.

3.1. Obxectivos da etapa. (Bacharelato)

O bacharelato ten como finalidade proporcionarlle ao alumnado formación, madureza intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lle permitan desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. Así mesmo, capacitará o alumnado para acceder á educación superior.

Obxectivos

O bacharelato contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

3.1.1. PROGRAMACIÓN DE HISTORIA DA FILOSOFÍA

3.1.1.1 Introducción e contextualización

Neste curso quedan fixados dous fins diferentes: a transmisión da Historia da Filosofía como un elemento importante da nosa cultura e da historia desta e a comprensión e coñecemento das

principais temáticas do pensamento filosófico. Ambas son conxuntas e inseparables, pero iso non quere dicir que se poidan ensinar sempre conxuntamente. Por iso se intentará mellorar a transmisión dos coñecementos destinados a estes dous fins sen perder claridade expositiva nin crear dificultades engadidas ao proceso de aprendizaxe.

A Historia da Filosofía, ademais de ser unha materia que dá sentido e continuidade desde unha perspectiva histórica ás ideas que se presentaron na materia de Filosofía de primeiro de bacharelato, contribúe ao desenvolvemento integral dos alumnos e das alumnas de bacharelato (sen esquecer que é materia troncal de Humanidades e Ciencias Sociais), xa que permite tomar conciencia do seu ser como ser pensante e autónomo, e reflexionar sobre as súas propias crenzas, ideas e conviccións e as do mundo que hai arredor, de xeito crítico e razoado, e rexeitalas e/ou modificalas, ou asumilas como parte de si.

Historia da Filosofía non se presenta como un percorrido cronolóxico polas ideas do pensamento occidental sen máis; tampouco debería ser un simple compendio de autores e autoras, senón un intento de achegamento ao esforzo do ser humano por comprender a realidade e o propio ser humano en todas as súas dimensións. Trátase dunha investigación que nos fará máis libres, permitíranos comprender o pasado e o presente, e proxectar solucións sobre os problemas que se nos formulen no futuro. É no pensar de "outros/as" (e con "outros/as") como se foi configurando ao longo da historia das ideas, como lograremos estimular o noso propio pensamento, ese "sapere aude" kantiano, que nos leve a xerar as nosas propias ideas tendo en conta de onde proceden e respectando as persoas que non pensan coma nós. Ese pensar a través do diálogo de distintos/as autores/as e épocas que foron creando aproximacións ou tendencias cara á verdade respecto aos problemas e ás grandes preguntas que se formulou o ser humano ao longo da súa existencia constitúe a Historia da Filosofía. E nese percorrido, o alumnado deberá reflexionar sobre as razóns da presenza maioritariamente masculina na produción filosófica desde as súas orixes, ao tempo que debe coñecer o pensamento filosófico na muller.

Outro aspecto salientable da materia de Historia da Filosofía é o tratamento dos elementos transversais que corresponden ao bacharelato, destacando nomeadamente a comprensión e a expresión orais e escritas en todos os bloques da materia, ou o uso das tecnoloxías da información e da comunicación como elemento transversal no propio currículo da materia, entre outros.

A materia está organizada en cinco bloques: o primeiro é transversal e, por tanto, reaparecerá ao longo de todo o currículo, trátase da análise de textos, a argumentación, as ferramentas de investigación propias da filosofía e as aplicacións das tecnoloxías da información e da comunicación na materia; os outros catro bloques corresponden coas catro épocas máis relevantes da historia no relativo ao pensamento: Grecia Antiga, a Idade Media, a Modernidade e a Ilustración e a filosofía da Idade Contemporánea, que chega a ocuparse de autores/as e problemas actuais. Estes catro bloques están estruturados a través de autores/as salientables, dos/das que se sinala a súa terminoloxía, os textos máis representativos e as súas teorías características, e se contextualizan con outros/as autores/as ou épocas, resaltando á súa vez as súas contribucións á sociedade e á súa época.

3.1.1.2. Contribución ao desenvolvemento de competencias clave

Esta materia contribúe ao desenvolvemento das competencias clave do bacharelato pola súa propia natureza e polo xeito que está articulada, e permite o desenvolvemento persoal e social como cidadán ou cidadá, así como o desenvolvemento profesional no futuro, xa que, como materia terminal do bacharelato, adquire tamén a dimensión de propedéutica para un amplo abano de estudos e profesións posteriores. Historia da Filosofía permítelles aos alumnos e ás alumnas de bacharelato contribuír á consecución das seguintes competencias:

- a) A competencia en comunicación lingüística, a través de disertacións, argumentacións, análises de textos relevantes, definicións de termos, diálogos, exposicións orais e escritas, ensaios filosóficos, etc.
- b) As competencias sociais e cívicas preséntanse asociadas a numerosos estándares de aprendizaxe da materia que poñen o alumnado en relación co proceso de formación e transformación da sociedade humana desde as súas orixes, e permiten coñecer os seus problemas e as respostas que se deron ao longo da historia.
- c) A competencia de aprender a aprender contribúe a que o alumnado sexa quen de aprender por si mesmo, ao consolidar esta faceta noutros ámbitos, así como de cara ao futuro. Xa que logo, pídese reflexionar, aprender en equipo, comprender e explicar, etc.
- d) A competencia dixital desenvólvese realizando traballos colectivos a través da TIC, utilizando ferramentas informáticas para realizar presentacións, procuras en internet, etc.
- e) Foméntase tamén a consecución, entre outras, da competencia de conciencia e expresións culturais, xa que se recorre constantemente ao diálogo entre épocas e autores/as anteriores, facendo unha revisión das súas achegas ao ámbito das expresións culturais a nivel histórico.

A consecución destas competencias clave por parte do alumnado require dun cambio na metodoloxía e no traballo que empregaremos na aula, para permitir o desempeño ao alumnado dun alto grao de dominio das competencias, apoiándose na aprendizaxe cooperativa e a resolución conxunta de casos ou problemas, que permitan xeneralizar estratexias e aplicalas en situacións similares e reais, aprendendo dos demais. Pódense utilizar procedementos de avaliación variados, probas orais e escritas, traballos de clase, comentarios de texto fóra da aula, posibilitando a participación do alumnado no seu proceso de avaliación.

3.1.1.3. Concreción dos obxectivos para o curso

1. Coñecer os períodos da historia da filosofía e os seus representantes fundamentais.
2. Recoñecer as cuestións que ocuparon permanentemente a filosofía ao longo da súa historia e relacionalas con temas traballados en filosofía e cidadanía, utilizando con propiedade os conceptos adquiridos.
3. Comprender a vinculación entre o pensamento dos distintos autores e outras manifestacións da actividade humana do seu contexto histórico: socioeconómicas, políticas, científicas e artísticas.
4. Elaborar exposicións orais e composicións escritas acerca de temas determinados con claridade, corrección, plenitude e autonomía, exercitando na medida do posible unha reflexión persoal.
5. Comentar textos filosóficos analizando con rigor os seus conceptos e teses e comparándoos coa postura defendida noutros textos de diferente autoría acerca dos mesmos temas.
6. Desenvolver o hábito de ponderar con criterio opinións contrapostas a partir do contraste entre teorías e correntes filosóficas que se sucederon na historia.
7. Constatar a posición de cada representante dunha corrente filosófica sobre a diferenza de xénero e valorala á luz das crenzas e prácticas do seu contexto histórico.
8. Debater temas de actualidade en relación cos contidos da materia, fundamentando racionalmente a propia postura, recoñecendo as achegas doutras persoas e illando os prexuízos infundados.

9. Valorar o coñecemento do pasado como unha achega continua de elementos que contribúen á comprensión do presente e á planificación do porvir.

10. Apreciar a lectura como medio de enriquecemento persoal e desenvolver un hábito inquisitivo e analítico en relación coa información recibida na vida cotiá.

3.1.1.4. Concrecións metodolóxicas que require a materia

Segundo a consideración deste departamento, o estudo da historia da filosofía non debe basearse nun repertorio de opinións dos distintos filósofos. Cada resposta filosófica deriva dunha pregunta que lle dá sentido. Se o alumnado non é consciente dos problemas, das preguntas, entón as respostas que se lles presenten resultaranlles alleas e sen sentido.

Coa presente programación didáctica, preténdese que o alumnado consiga un acceso honesto á tradición filosófica no seu marco histórico, filosófico e cultural. Isto é imposible coa totalidade desa tradición. A esta finalidade deberá supeditarse a metodoloxía de investigación do propio alumnado co fin de que identifiquen a información que necesiten para responder ás preguntas que se formularon.

Facer unha clase de historia da filosofía xa non será só resumir con claridade o que é necesario transmitir, senón aprender a saber preguntar ao pasado acerca de problemas que teñen ou han ter unha presenza no noso presente e futuro.

Este departamento presenta un catálogo clásico de actividades baseado no eixo explicación-comentario de texto.

Contextualización

Cada unidade será introducida cunha contextualización, o máis completa posible, na época histórica. O obxectivo é a análise das condicións sociais e culturais que a enmarcan.

Explicación

As diferentes unidades serán explicadas polo profesor. Nestas explicacións, mostraranse os contidos conceptuais sinalados para cada unidade. Para que as explicacións resulten efectivas, recomendamos o uso de mapas conceptuais, que sirvan como guía de comprensión e estudo para o alumnado. Tamén resultan moi instrutivas as presentacións (ppt ou prezi). E sen esquecer algúns vídeos que puntualmente poidan explicar por si mesmos algúns puntos da programación.

Comentario de textos

Os comentarios centraranse nos textos dos autores e nos contidos esenciais.

Partimos do suposto de que o alumnado posúe xa a técnica do comentario de texto breve, e agora pretendemos introducir as destrezas correspondentes á análise de textos máis artellados, que unen nunha secuencia problemas filosóficos diversos entre si. Neste sentido, o texto non se utiliza para ilustrar unha explicación do profesor. A función consiste, máis ben, en facer que o texto fale por si mesmo e que o alumnado estableza un diálogo coa problemática que o texto filosófico lles presenta.

Normas de comentario de textos:

1. Ler con detenemento o texto: tanto polo súa natureza como pola disparidade de estilos, un texto de filosofía é de difícil comprensión. Débese ler reiteradas veces xa que o natural é ir mellorando a comprensión en cada nova lectura. Saberemos que a lectura é suficiente canto teñamos un coñecemento global do texto e non so do que din os distintos parrafos

2. Facer unha presentación do texto a través dunha semblanza sobre o autor e o libro do que esta entresacado o texto: “Vida e Obra”.

Neste apartado o autor do texto debe quedar situado no marco histórico, filosófico e cultural da súa época. Debe haber obrigatoriamente unha referencia o tempo no que viviu, ó area xeopolítica á que pertenceu - pais no que residía- e as súas obras principais – polo menos citar dous títulos-. Sobre a obra á que pertence o texto se debe facer unha breve referencia ós temas que trata.

3. Indicar o tema, a idea principal e as ideas secundarias mais relevantes que hai no texto: “Análises Estructural”.

Distinguiremos a idea principal por ser a que mais importa no texto e as ideas secundarias por complementar a información da principal ou por engadir informacións de menor relevancia para o autor. As ideas se enuncian nunha ou dúas liñas dun modo claro e concreto.(A título orientativo unha sola idea principal e dous ou tres secundarias). Debemos facer referencia á situación da idea dentro do texto; ben sexa a parte, o parrafo, a liña o incluso o lugar concreto.

4. Explicar o sentido dos termos filosóficos principais: “Análise Semántico”.

Para elo debemos en primeiro lugar seleccionar con coidado os termos mais relevantes atendendo o seu valor dentro do texto e o seu sentido filosófico. Logo, fuxindo das definicións valeiras de contido, explicaremos concretamente qué quere dicir o termo para o autor. Debemos recordar que con frecuencia os termos filosóficos teñen un sentido diferente ós do linguaxe común e a aquel que lle outorgan outros filósofos. Nós non entendemos por “alma” o mesmo que Platón e o sentido que lle da Platón a este termo é diferente o que lle da Aristóteles. (A título orientativo: en torno a cinco termos por análises)

5. Explicación do texto: “Análise do texto”.

Nesta parte, dun modo extenso, procuraremos explicar o texto relacionándoo coa cuestión temática que veña ao caso sen caer na paráfrases (dicir o mesmo con outras palabras) ou no resumen (dar os mesmos contidos que o texto pero en menos palabras). Ca explicación iluminaremos o tratado no texto con informacións relativas a elo e completaremos o seu sentido enmarcando a información dentro das teorías xerais do autor. Para non perdernos na explicación son útiles os seguintes consellos: a) procurade comezar tratando o principal primeiro, para que non se “nos pase” de tratalo. b) Procurade ligar de cando en cando a vosa explicación a algún punto concreto do texto xa sexa por referencia (ex. “como dí a parti da segunda liña...”) ou traendo un fragmento do texto (exemplo: así o autor dí: “coñecín por elo que eu era unha sustancia”). c) Procurade seguir este esquema de sentido: do que trata o texto a o que se refire ó que trata o texto, do que se refire ás teorías xerais e destas o pensamento do autor (a título orientativo: corenta liñas na letra que aquí vedes como mínimo).

6. Influencias e Valoración Persoal do texto:

Neste apartado especificaremos qué filósofos, escolas de pensamento e ideas teñen relación co autor do texto e coas temáticas fundamentais que trata no texto. Rematarémolo comentario facendo unha breve valoración das ideas traballadas ó longo do comentario, debemos ter coidado de expoñer opinións precisas e de reforzalas con boas razóns e razoamentos. Tede en conta que non

vai ter tanta importancia o que opinedes como o xeito en que o defendades con adecuados argumentos.

3.1.1.5. Concreción de cada estándar de aprendizaxe avaliable

Historia da Filosofía. 2º de bacharelato					
Obx	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Cmp	Tmp
	Bloque 1. Contidos transversais				
b d e h	B1.1. Comentario de fragmentos dos textos máis salientables da historia da filosofía, e argumentación. B1.2. Diálogo filosófico	B1.1. Realizar a análise de textos máis salientables da historia da filosofía, e ser capaz de transferir os coñecementos a outros/as autores/as ou problemas.	HFB1.1.1. Comprende o sentido global dos textos máis salientables dos/das autores/as estudados/as, recoñecendo a orde lóxica da argumentación e as formulacións que se defenden, e é quen de transferir os coñecementos a outros/as autores/as ou problemas.	CCL	1

			HFB1.1.2. Analiza as ideas do texto, identificando a conclusión e os conceptos e as ideas relevantes, e reconece a súa estrutura e a orde lóxica das súas ideas.	CAA CCL	
			HFB1.1.3. Argumenta a explicación das ideas presentes no texto, en relación coa filosofía do/da autor/a e os contidos estudados.	CAA CCL	
a b c d e	B1.2. Diálogo filosófico e argumentación.	B1.2. Argumentar con claridade e capacidade crítica, oralmente e por escrito, as súas propias opinións sobre os problemas fundamentais da filosofía, dialogando de xeito razoado con outras posicións diferentes.	HFB1.2.1. Argumenta as súas propias opinións con claridade e coherencia, tanto oralmente como por escrito.	CCL CSIEE	1
			HFB1.2.2. Utiliza o diálogo racional na defensa das súas opinións, e valora a diversidade de ideas e, á vez, apoiándose nos aspectos comúns.	CSC	
b d e g m	B1.3. Ferramentas de aprendizaxe e investigación da filosofía.	B1.3. Aplicar adecuadamente as ferramentas e os procedementos do traballo intelectual á aprendizaxe da filosofía, realizando traballos de organización e investigación dos contidos.	HFB1.3.1. Sintetiza correctamente a filosofía de cada autor/a, mediante resumos dos seus contidos fundamentais, e clasifícaos nos núcleos temáticos que atravesan a historia da filosofía: realidade, coñecemento, ser humano, ética e política.	CAA	1
			HFB1.3.2. Elabora listaxes de vocabulario de conceptos, comprende o seu significado, organízalos en esquemas ou mapas conceptuais, táboas cronolóxicas e outros procedementos útiles para a comprensión da filosofía do autor, e aplícaos con rigor.	CAA CCL	

d g m	B1.4. Aplicación das tecnoloxías de información e comunicación á historia da filosofía.	B1.4. Utilizar as tecnoloxías de información e comunicación e a realización dos traballos de investigación filosófica.	HFB1.3.3. Selecciona información de distintas fontes, bibliográficas e de internet, e recoñece as fontes fiables.	CD	
			HFB1.3.4. Realiza redaccións ou disertacións, traballos de investigación e proxectos que impliquen un esforzo creativo e unha valoración persoal dos problemas filosóficos formulados na historia da filosofía.	CSIEE	
			HFB1.4.1. Utiliza as ferramentas informáticas e da web 2.0. (wikis, blogs, redes sociais, procesador de textos, presentación de diapositivas ou recursos multimedia, etc.) para o desenvolvemento dos traballos.	CD	1
d g m	B1.4. Aplicación das tecnoloxías de información e comunicación á historia da filosofía.	B1.4. Utilizar as tecnoloxías de información e comunicación e a realización dos traballos de investigación filosófica.	HFB1.4.2. Realiza procuras avanzadas en internet sobre os contidos da investigación, e decide os conceptos adecuados.	CD	
			HFB1.4.3. Colabora en traballos colectivos de investigación sobre os contidos estudados utilizando as tecnoloxías de información e comunicación.	CD	
Historia da Filosofía. 2º de bacharelato					
Obx	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Cmp	Tmp
	Bloque 2. A filosofía na Grecia antiga				

b c d e h	<p>B2.1. Orixe da filosofía grega. Os presocráticos: resposta á orixe do cosmos.</p> <p>B2.2. Dialéctica socrática.</p> <p>B2.3. Convencionalismo democrático e relativismo dos sofistas B2.4. Platón: ontoloxía e coñecemento; concepción dualista do ser humano; dimensión antropolóxica e política da virtude; o autor e o seu contexto.</p>	<p>B2.1. Coñecer a orixe da filosofía en Grecia e comprender o primeiro gran sistema filosófico, o de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude, en relación coa filosofía presocrática e o xiro antropolóxico de Sócrates e os Sofistas, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Grecia antiga, e apreciando criticamente o seu discurso.</p>	<p>HFB2.1.1. Utiliza conceptos de Platón como idea, mundo sensible, mundo intelixible, ben, razón, doxa, episteme, universal, absoluto, dualismo, reminiscencia, transmigración, mímese, methexe, virtude e xustiza, entre outros, e aplícaos con rigor.</p>	CCL	20
			<p>HFB2.1.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude.</p>	CCL	
			<p>HFB2.1.3. Distingue as respostas da corrente presocrática en relación á orixe do Cosmos, os conceptos fundamentais da dialéctica de Sócrates e o convencionalismo democrático e o relativismo moral dos sofistas, identificando os problemas da filosofía antiga, e relacionando esas respostas coas solucións achegadas por Platón.</p>	CAA	
			<p>HFB2.1.4. Respecta o esforzo da filosofía de Platón por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Grecia antiga, valorando positivamente o diálogo como método filosófico, o nacemento das utopías sociais, o sentido do gobernante-filósofo ou a súa defensa</p>	CSC	

			da inclusión das mulleres na educación.		
b d e h	<p>B2.5. A física de Demócrito.</p> <p>B2.6. Problemas da filosofía antiga e solución de Aristóteles.</p> <p>B2.7. Aristóteles: metafísica, física, coñecemento, ética eudemonista e política. Comparación coa filosofía platónica. O autor e o seu contexto.</p>	<p>B2.2. Entender o sistema teleolóxico de Aristóteles, en relación co pensamento de Platón e a física de Demócrito, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e cos cambios socioculturais da Grecia antiga.</p>	<p>HFB2.2.1. Utiliza con rigor conceptos do marco do pensamento de Aristóteles, como substancia, ciencia, metafísica, materia, forma, potencia, acto, causa, efecto, teleoloxía, lugar natural, indución, dedución, abstracción, alma, monismo, felicidade e virtude, entre outros.</p>	CCL	18
			<p>HFB2.2.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Aristóteles, examinando a súa concepción da metafísica e da física, o coñecemento, a ética eudemonística e a política, en comparación coas teorías de Platón.</p>	CCL	
			<p>HFB2.2.3. Describe as respostas da física de Demócrito, identificando os problemas da filosofía antiga, e relaciona esas respostas coas solucións achagadas por Aristóteles.</p>	CAA CMCCT	
			<p>HFB2.2.4. Estima e razoa o esforzo da filosofía de Aristóteles por contribuír ao desenvolvemento do pensamento occidental, valorando positivamente a formulación científica das cuestións.</p>	CMCCT	

d e h l	B2.8. Doutrinas éticas helenísticas: Epicureísmo, Estoicismo e Escepticismo. B2.9. Científicos helenísticos. B2.10. A Biblioteca de Alexandría.	B2.3. Coñecer as escolas éticas xurdidas no helenismo, como o Epicureísmo, o Estoicismo e o Escepticismo, valorar o seu papel no contexto socio-histórico e cultural da época, e recoñecer a repercusión dos grandes científicos helenísticos, apreciando a gran importancia para occidente da Biblioteca de Alexandría.	HFB2.3.1. Describe as respostas das doutrinas éticas helenísticas, e identifica algúns dos grandes logros da ciencia alexandrina.	CMCCT	2
Bloque 3. A filosofía medieval					
b c d e h	B3.1. Cristianismo e filosofía. Agostiño de Hipona: teoría da iluminación, historia, o problema da certeza e a defensa da liberdade.	B3.1. Explicar a orixe do pensamento cristián e o seu encontro coa filosofía a través das ideas fundamentais de Agostiño de Hipona, apreciando a súa defensa da liberdade, da verdade e do coñecemento interior ou a historia.	HFB3.1.1. Explica o encontro da filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes, a través das teses centrais do pensamento de Agostiño de Hipona.	CCEC	4
d e h	B3.2. Escolástica medieval. Tomé de Aquino: relacións de razón e fe. Vías para a demostración da existencia de Deus. Lei moral. Relación coa filosofía agostiniana, a xudía e o nominalismo. O autor e o seu contexto.	B3.2. Coñecer a síntese de Tomé de Aquino, en relación co agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e nos cambios socioculturais da Idade Media.	HFB3.2.1. Define conceptos de Tomé de Aquino, como razón, fe, verdade, deus, esencia, existencia, creación, inmortalidade, lei natural, lei positiva e precepto, entre outros, e aplícaos con rigor.	CCL	8

			HFB3.2.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Tomé de Aquino, distinguindo a relación entre fe e razón, as vías de demostración da existencia de Deus, e a lei moral, en comparación coas teorías da filosofía Antiga.	CCL	
			HFB3.2.3. Discrimina as respostas do agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, identificando os problemas da filosofía medieval, en relación coas solucións achegadas por Tomé de Aquino.	CAA	
			HFB3.2.4. Valora o esforzo da filosofía de Tomé de Aquino por contribuír ao desenvolvemento das ideas e os cambios sociais da Idade Media, xulgando positivamente a universalidade da lei moral.	CSC	
d e h	B3.4. Crise da Escolástica no século XIV: nominalismo de Guillermo de Ockham. Relacións entre razón e fe. Novo pulo para a ciencia.	B3.3. Coñecer algunhas das teorías centrais do pensamento de Guillermo de Ockham, cuxa reflexión crítica supuxo a separación entre razón e fe, a independencia da filosofía e o novo pulo para a ciencia.	HFB3.3.1. Coñece as teses centrais do nominalismo de Guillermo de Ockham e a súa importancia para a entrada na modernidade.	CCEC	4
Historia da Filosofía. 2º de bacharelato					
Obx	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares aprendizaxe	de	Cmp Tmp
	Bloque 4. A filosofía na Modernidade e na Ilustración				

b c d e h l	<p>B4.1. A filosofía no Renacemento. Humanismo: novo concepto sobre a natureza humana.</p> <p>B4.2. F. Bacon. Os prexuízos na investigación do coñecemento.</p> <p>B4.3. Implicacións da revolución científica.</p> <p>B4.4. Realismo político de Maquiavelo.</p>	<p>B4.1. Comprender a importancia do xiro do pensamento occidental que se deu no Renacemento e que anticipa a modernidade, valorando o novo humanismo que enxalza a "dignitas hominis", a investigación dos prexuízos do coñecemento de F. Bacon e as implicacións da Revolución Científica, e coñecer as teses fundamentais do realismo político de N. Maquiavelo.</p>	HFB4.1.1. Comprende a importancia intelectual do xiro do pensamento científico que se deu no Renacemento, e describe as respostas da filosofía humanista sobre a natureza humana.	CMCCT 2	
			HFB4.1.2. Explica as ideas ético-políticas fundamentais de N. Maquiavelo e compáraas cos sistemas ético-políticos anteriores.	CSC	
b c d e h	<p>B4.5. Descartes: O método, o "<i>cogito</i>" (coñecemento e realidade) e o dualismo antropolóxico.</p> <p>B4.6. Comparación do autor coa filosofía antiga e medieval, e relación coa Moderna. O autor e o seu contexto.</p>	<p>B4.2. Entender o racionalismo de Descartes, distinguíndoo e relacionándoo coa filosofía humanista e o monismo panteísta de Spinoza, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e nos cambios socioculturais da Idade Moderna.</p>	HFB4.2.1. Identifica conceptos de Descartes como razón, certeza, método, dúbida, hipótese, " <i>cogito</i> ", idea, substancia e subxectivismo, entre outros, e aplícaos con rigor.	CCL	8
			HFB4.2.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Descartes, analizando o método e a relación entre coñecemento e realidade a partir do " <i>cogito</i> " e o dualismo no ser humano, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval.	CCL	
			HFB4.2.3. Identifica os problemas da filosofía moderna e relaciónaos coas solucións aportadas por Descartes.	CCEC	
			HFB4.2.4. Estima e razoa o esforzo da filosofía de Descartes por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios	CSC	

			socioculturais da Idade Moderna, e valora a universalidade da razón cartesiana.		
b c d e h l	B4.7. Hume: o coñecemento, crítica á causalidade e á substancia. Emotivismo moral. Comparación coa filosofía anterior. O autor e o seu contexto B4.8. Locke: liberalismo político.	B4.3. Coñecer o empirismo de Hume en relación co liberalismo político de Locke, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna.	HFB4.3.1. Utiliza conceptos de Hume como escepticismo, crítica, experiencia, percepción, inmanencia, asociación, impresións, ideas, hábito, contradición, causa, crenza, sentimento, mérito, utilidade, felicidade, contrato social, liberdade e deber, entre outros, e úsaos con rigor.	CCL	6
			HFB4.3.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Hume, distinguindo os principios e os elementos do coñecemento respecto á verdade, a crítica á causalidade e á substancia, e o emotivismo moral, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval, e co racionalismo moderno.	CMCCT	
			HFB4.3.3. Coñece e explica as ideas centrais do liberalismo político de Locke, identificando os problemas da filosofía moderna, e relaciónaaas coas solucións aportadas por Hume.	CSC	
			HFB4.3.4. Valora o esforzo da filosofía de Hume por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, xulgando positivamente a procura da felicidade colectiva.		

b c d e h	B4.9. A Ilustración francesa. Rousseau: a crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral.	B4.4. Coñecer os principais ideais dos ilustrados franceses, afondando no pensamento de J.J. Rousseau, e valorar a importancia do seu pensamento para o xurdimento da democracia mediante unha orde social acorde coa natureza humana.	HFB4.4.1. Comprende os ideais que impulsaron os ilustrados franceses, e explica o sentido e transcendencia do pensamento de Rousseau, a súa crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral.	CSC	2
b c d e h	B4.10. Idealismo transcendental. Kant: as facultades e límites do coñecemento. B4.11. Lei Moral e paz perpetua. B4.12. Relación do proxecto ilustrado de Rousseau coa filosofía Moderna e Kant. B4.13. Comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.	B4.5. Comprender o idealismo crítico de Kant, en relación co racionalismo de Descartes, o empirismo de Hume e a filosofía ilustrada de Rousseau, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna.	HFB4.5.1. Aplica conceptos de Kant como sensibilidade, entendemento, razón, crítica, transcendental, ciencia, innato, xuízo, a priori, a posteriori, facultade, intuición, categoría, ilusión transcendental, idea, lei, fenómeno, nómeno, vontade, deber, imperativo categórico, autonomía, postulado, liberdade, dignidade, persoa, paz e pacto, entre outros, e utilízalos con rigor.	CAA	10
			HFB4.5.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Kant, analizando as facultades e os límites do coñecemento, a lei moral e a paz perpetua, comparándoas coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.	CCL	
			HFB4.5.3. Describe a teoría política de Rousseau, identificando os problemas da filosofía moderna e relacionándoa coas solucións achegadas por Kant.	CCL	

			HFB4.5.4. Respecta e raza o esforzo da filosofía de Kant por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a dignidade e a procura da paz entre as nacións.	CSC	
--	--	--	---	-----	--

	Bloque 5. A filosofía contemporánea				
b c d e h	B5.1. Marx: o materialismo histórico, a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e a súa visión humanista do individuo.	B5.1. Entender o materialismo histórico de Marx, en relación co idealismo de Hegel e con Feuerbach, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e nos cambios socioculturais da Idade Contemporánea.	HFB5.1.1. Identifica conceptos de Marx como dialéctica, materialismo histórico, praxe, alienación, infraestrutura, superestrutura, forzas produtivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalor e humanismo, entre outros, e utilízalos con rigor.	CSC	8

	B5.2. Relación de Marx cos problemas da filosofía contemporánea. O autor e o seu contexto.		HFB5.1.2. Coñece e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Marx, examinando o materialismo histórico e a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e expón a súa visión humanista do individuo.	CCL	
			HFB5.1.3. Identifica os problemas da filosofía contemporánea en relación coas solucións achegadas por Marx.	CSC	
			HFB5.1.4. Valora o esforzo da filosofía de Marx por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, xulgando positivamente a defensa da igualdade social.	CSC	

b c d e h	B5.3. Nietzsche: crítica á metafísica, á moral e á ciencia; a verdade como metáfora. B5.4. O superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, e comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea. O	B5.2. Comprender o vitalismo de Nietzsche en relación co vitalismo de Schopenhauer, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Contemporánea.	HFB5.2.1. Define conceptos de Nietzsche como crítica, traxedia, intuición, metáfora, convención, perspectiva, xenealoxía, transvaloración, nihilismo, superhome, vontade de poder, e eterno retorno, entre outros, e aplícaos con rigor.	CCL	8
			HFB5.2.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Nietzsche, considerando a crítica á metafísica, á moral e á ciencia, a verdade como metáfora, e a afirmación do superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, en comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea.	CCL	
			HFB5.2.3. Distingue as respostas de Schopenhauer na súa afirmación da vontade e identifica os problemas da filosofía contemporánea, en relación coas solucións achegadas por Nietzsche.	CCEC	
			HFB5.2.4. Estima o esforzo da filosofía de Nietzsche por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora a defensa da verdade e da liberdade.	CSC	

b c d e h	B5.6. Filosofía española. Ortega y Gasset: a súa relación con súas posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, e outras posturas filosóficas. O autor e o seu contexto.	B5.3. Entender o raciovitalismo de Ortega y Gasset en relación con figuras da filosofía española, como Unamuno, e do pensamento europeo, e valorar as influencias que recibe e a repercusión do seu pensamento no desenvolvemento das ideas e a rexeneración social, cultural e política de España.	HFB5.3.1. Utiliza conceptos de Ortega y Gasset e aplícaos con rigor, como obxectivismo, ciencia, europeización, filosofía, mundo, circunstancia, perspectiva, razón vital, raciovitalismo, vida, categoría, liberdade, idea, crenza, historia, razón histórica, xeración, home-masa e home selecto, entre outros.	CCL	6
			HFB5.3.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía e da análise social de Ortega y Gasset, en relación con posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, entre outras.	CCL	
			HFB5.3.3. Respecta o esforzo da filosofía de Ortega y Gasset por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais e culturais da Idade Contemporánea española, e valora o seu compromiso coa defensa da cultura e da democracia.	CSC	
b c d e h	B5.7. Filosofía crítica da escola de Frankfurt. A crítica a razón ilustrada e á idea de progreso. B5.8. Racionalidade dialóxica de Habermas: os intereses do coñecemento e acción comunicativa. B5.9.	B5.4. Coñecer as teses fundamentais da crítica da Escola de Frankfurt, analizando a racionalidade dialóxica de Habermas, relacionándoo coa filosofía crítica da Escola de Frankfurt, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade	HFB5.4.1. Identifica conceptos de Habermas, como coñecemento, interese, consenso, verdade, enunciado, comunicación, desigualdade, ou mundo da vida, e conceptos da filosofía posmoderna, como deconstrución, diferenza, cultura, texto, arte, e comunicación, entre outros, aplicándoos con rigor.	CSC	6

<p>Contribución de Habermas ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea. B5.10. Pensamento posmoderno: principais teses dos filósofos posmodernos como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, reflexión sobre a súa vixencia actual.</p>	<p>de Contemporánea. Coñecer as teses máis definitorias do pensamento posmoderno, identificando as teses fundamentais de Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e valorar criticamente a súa repercusión no pensamento filosófico a partir de finais do século XX.</p>	<p>HFB5.4.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías da filosofía de Habermas, distinguindo os intereses do coñecemento e a acción comunicativa, e as teorías fundamentais da posmodernidade, analizando a deconstrución da modernidade desde a multiplicidade da sociedade da comunicación.</p>	CCL	
		<p>HFB5.4.3. Identifica as respostas da filosofía crítica da escola de Frankfurt e reflexiona sobre elas, identificando os problemas da filosofía contemporánea.</p>	CAA	
		<p>HFB5.4.4. Estima o esforzo da filosofía de Habermas e do pensamento posmoderno por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora o seu esforzo na defensa do diálogo racional e o respecto á diferenza.</p>	CSC	
		<p>HFB5.4.5. Coñece as teses características do pensamento posmoderno, como a crítica á razón ilustrada, ao pensamento totalizador e á trivialización da existencia, crepúsculo do deber, ou a perda do suxeito fronte á cultura de masas, entre outras.</p>	CSC	
		<p>HFB5.4.6. Explica e argumenta sobre as principais teses dos filósofos posmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e reflexiona sobre a súa vixencia.</p>	CAA CCL	

3.1.1.6. Secuenciación e temporalización de contidos.

Ver cadro anterior.

3.1.1.7. Grao mínimo de consecución de estándares para superar a materia.

Os mínimos esixibles neste curso serán:

- Ter unha visión clara das distintas etapas da filosofía ao longo da historia.
- Ter capacidade para relacionar cuestións entre si. Saber integrar as respostas nunha composición redactada de maneira unitaria.
- Situar o autor do texto no marco histórico-cultural e filosófico da súa época

- Expoñer con claridade e rigor conceptual, as relacións (de semellanza ou diferenza) con outros autores, correntes filosóficas ou épocas da

“Historia da Filosofía”.

- Elaborar un comentario persoal con rigor crítico sen valoracións emotivas.

- Coñecer as liñas xerais das filosofías dos pensadores máis relevantes de cada período filosófico:
  - ✓ Na filosofía antiga: Platón e Aristóteles
  - ✓ Na filosofía medieval : Agostiño e Tomé de Aquino
  - ✓ Na filosofía moderna : Descartes, Hume e Kant
  - ✓ Na filosofía contemporánea: Marx ou Nietzsche. E tamén Ortega e Habermas.

- Na avaliación teranse en conta non só os contidos do exposto (coñecemento da materia), senón tamén as calidades formais da exposición, tanto nos aspectos relativos ao uso dun vocabulario apropiado, coma no referente á corrección sintáctica, ortográfica e retórica.

3.1.1.8 Procedementos e instrumentos de avaliación e criterios de cualificación

3.1.1.8.1. Respecto á contextualización

1. Situar e contextualizar adecuadamente os principais filósofos estudados no seu marco histórico e filosófico, sinalando as principais condicións socioculturais nas que aparecen e ás que pretenderon dar resposta.

3.1.1.8.2.Respecto ás explicacións

2. Coñecer e manexar adecuadamente o vocabulario filosófico básico adquirido nos dous cursos de filosofía do bacharelato.
3. Expoñer, de modo claro e ordenado, as liñas fundamentais dos problemas e sistemas dos filósofos que se estudaron de modo analítico.
4. Elaborar e expoñer, oralmente ou por escrito, algún aspecto do pensamento dun autor ou o contido dunha das obras analizadas.
5. Participar en debates sobre problemas filosóficos actuais, nos cales achegarán as súas propias reflexións, sendo capaces de relacionalas con outras posicións de épocas pasadas, previamente estudadas.

3.1.1.8.3.Respecto aos comentarios de texto

6. Analizar e comentar o contido dun texto filosófico con rigor metodolóxico, identificando os problemas, os conceptos e os termos específicos que aparecen seguindo o esquema que se lle entregará a todo alumno.
7. Comparar e relacionar textos filosóficos de distintos autores, co fin de establecer entre eles semellanzas e diferenzas de formulación e de explicación.

As actividades avaliadas terán en conta:

- 1). O progreso na capacidade para ler comprensivamente e para analizar textos filosóficos cumprindo os seguintes obxectivos: a contextualización da vida, obra e problemática filosófica do autor, a análise semántica dos principais conceptos do texto, a identificación dos problemas formulados, o recoñecemento dos argumentos que o autor presenta, a relación entre as teorías do autor e a temática tratada no texto, a explicación, coas súas propias palabras e de forma argumentada, do significado do texto, a capacidade para descubrir supostos subxacentes no texto.
- 2). A capacidade de análise crítica.
- 3). A capacidade de planificación e de realización de traballos monográficos.
- 4). A capacidade de establecer relacións entre ideas filosóficas.

Para conseguir estas metas precisaremos duns instrumentos que serán explicados aos alumnos polo profesor ao comezo do curso, valorándose ademais dos aspectos académicos, a actitude, a asistencia e a participación. Faranse dúas probas obxectivas por avaliación. En caso de resultados negativos, farase unha proba de recuperación ao final de curso, sempre que a media das diferentes

calificacións sexa inferior a cinco. Para facer media non pode haber ningunha proba calificada con menos de tres puntos.

Insistimos moito no importante que resulta aprender a realizar comentarios de texto, perderlle o medo a un tipo de texto co que non están familiarizados os alumnos, vai ser unha prioridade. Redundando nunha boa redacción e unha boa presentación, máis a adaptación aos 90 minutos dun posible exame final de etapa, son cuestións a valorar. Nestas probas o alumnado deberá mostrar: a contextualización da vida, obra e problemática filosófica do autor; a análise semántica dos principais conceptos do texto; a identificación dos problemas formulados; o recoñecemento dos argumentos que o autor presenta; a relación entre as teorías do autor e a temática tratada no texto; a explicación, coas súas propias palabras e de forma argumentada, do significado do texto; a capacidade para descubrir supostos subxacentes no texto.

Aparte disto, valoraranse a claridade de pensamento, a coherencia das ideas, o grao axeitado de desenvolvemento e explicitación, a corrección gramatical, o axuste e precisión dos datos e a habilidade para captar os principios xerais e a relevancia das cuestións máis importantes. Estas probas serán obxectivamente a actividade esencial para avaliar ao alumnado.

3.1.1.9 Materiais e recursos didácticos

O departamento presenta os catro recursos básicos que se han empregar para o proceso de ensino e aprendizaxe. Ao inicio de cada curso facilítaselles a todo o alumnado un amplo abano de material que inclúe os textos e todo tipo de información que publica a USC, ademáis de apuntamentos mínimos que desenvolven cada un dos temas, necesarios para superar a materia

Libro de texto. Empregarase como texto de referencia o libro da editorial Vicens Vives

Historia de la Filosofía, de C. Prestel Alfonso na súa versión en castelán

Textos Nas unidades nas que se trate algún autor en profundidade, usaremos textos, tanto para ilustrar explicacións como para que se elaboren, a partires deles, comentarios.

Esquemas Tanto ao comezo como ao remate da explicación e asimilación das diferentes unidades, usaremos esquemas que ordenen os contidos e presenten as relacións fundamentais entre as preguntas e as respostas filosóficas. Sirven como presentación e como resume.

Bibliografía Esta é a bibliografía básica que se lles presenta ao alumnado.

Abad, J.J./Díaz, C.: Historia de la filosofía 2º; McGraw-Hill, Madrid, 1996. Un manual xeral claro e ben estruturado, con moitos dos textos.

Reale, Giovanni./Antiseri, Dario: *Historia del pensamiento filosófico y científico* (en tres volúmenes; Herder; Barcelona, 1988. É moi claro e o suficientemente amplo como para que o alumnado consulte calquera dúbida.

Arnau/Bria/Cuellar/Estany/: *Antología y comentario de textos de filosofía*; Alhambra; Madrid, 1987. Un libro de esquemas que ademais presenta moitísimos textos comentados.

Ferrater Mora, José: *Diccionario de filosofía de bolsillo*; Alianza; Madrid, 1983. Un diccionario de apoio para consultas sobre conceptos, teorías e autores.

Barnes, Jonathan: *Aristóteles*; Cátedra; Madrid, 1987. É un libriño básico onde o alumnado pode atopar explicacións máis completas que as que se presentan na clase.

García López, Jesús: *Tomás de Aquino, maestro del orden*; Cincel; Madrid, 1985. Un libro que trata de xeito exhaustivo, amplo e ordenado todos os temas da filosofía tomista. Vén acompañado de resúmenes e un diccionario de conceptos

Hartnack, Justus: *La teoría del conocimiento de Kant*; Cátedra; Madrid, 1983. É un manual que permite ordenar os elementos da *Crítica da razón pura*. Moi completo. Todo o que o alumnado non teña de todo claro sobre a epistemoloxía kantiana, pode consultalo neste libro.

Varios: *Nietzsche, Marx, Marcuse*; Bahía; A Coruña, 1994. É un manual bastante exhaustivo que vén acompañado de textos representativos.

Savater, Fernando: *Idea de Nietzsche*; Ariel; Barcelona, 1995. É un libro moi ameno e interesante no que se trata a vida e obra de Nietzsche desde unha perspectiva moi persoal.

Páxinas webs www.filosofia.net (Páxina de filosofía en xeral)

www.xtec.cat/lvallmaj/index2.htm (Presenta contidos filosóficos por medio da simulación dunha cidade) www.webdianoia.com (Filósofos e textos, con opción en galego)

[http://www.cnice.mec.eos/Materiales Educativos/mem2003/lógica/](http://www.cnice.mec.eos/Materiales_Educativos/mem2003/lógica/) (Introdución ao linguaxe da lóxica) <http://www.democraciaweb.org/democas.htm> (Defensa da democracia directa)

<http://www.cnice.mec.es/recursos/secundaria/sociales/derechos/derechos.htm>

(Principais declaracións de dereitos) www.cibernous.com (Biografías, textos...sobre filósofos).

3.1.1.10. Criterios de avaliación, cualificación e promoción do alumnado

Os criterios sobre a avaliación quedan recollidos no cadro superior (ver apartado d)

Para superar a materia será necesario ter aprobados os exames, feitos ao longo do curso (dous por trimestre como mínimo). Os alumnos poderán ter unha segunda oportunidade ao final de curso para recuperar aquelas partes que lle quedaran pendentes ben nun único exame ou en varios segundo o criterio do profesor e segundo a boa disposición do alumno. É imprescindible rematar o

curso demostrando capacidade para expoñer as ideas coa linguaxe adecuada, capacidade para relacionalas e dominio da terminoloxía filosófica.

As diferentes cuestións nas probas obxectivas que se realizarán periódicamente, incluírán preguntas contextuais (ata un 25%), de desenvolvemento da temática propiamente do autor ou autores do período histórico (ata un 60%), nesta parte o alumnado deberá demostrar unha madurez axeitada no comentario de texto. E o 15% restante avaliarase con preguntas de relación de períodos históricos, correntes filosóficas, temáticas ou referidas a valoración crítica.

Criterios de cualificación para cada avaliación:

O exame contará o 60% da nota, 30% os comentarios de texto, redaccións ou demais traballos de tipo individual e tamén en grupo desenvolvidos na casa ou na aula; un 10% polo concepto de observación directa (colaboración no traballo de aula, cooperación cos compañeiros/as, disposición cara o traballo, atención en clase, presentación en forma e tempo das diferentes actividades).

Como norma xeral para o dpto. de Filosofía terase en conta o seguinte:

- Os traballos, comentarios ou exercicios que se realicen fóra da aula deberán ser entregados na data fixada.
- Só se repetirá un exame ao alumno que faltase á primeira convocatoria se este presenta un xustificante oficial sobre as causas da súa ausencia ao mesmo. Deberá comunicar o antes posible á profesora, o motivo da súa ausencia (admítase chamada de teléfono ao centro).
- Para sumar todas as notas e obter a cualificación media, **NON PODERÁ HABER NINGUNHA PROBA CUNHA CUALIFICACIÓN INFERIOR A TRES (3).**

Para a avaliación extraordinaria

Haberá una recuperación por cada avaliación consistente nunha proba escrita .

Aqueles alumnos que non aprobasen por avaliacións, nin recuperasen, terán dereito a un exame final da materia. Este exame poderá ser de toda a materia ou só das partes non superadas.

3.1.1.11. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.

O proceso de ensino e a práctica docente avaliaranse despois de cada avaliación e ao final de curso seguindo os seguintes indicadores que están agrupados en catro apartados donde 1 significa non/nunca e 5 significa si/sempre:

Atención á diversidade.

Indicador.	1	2	3	4	5
Para coñecer as características da clase:					
Leo os informes do curso/etapa anterior					

Leo os informes do equipo de orientación					
Fago unha avaliación inicial					
Fago aclaracións individuais ás dúbidas ou erros cometidos					
Propoño actividades que o alumnado pode resolver de acordo co seu nivel.					
Utilizo diferentes ferramentas de avaliación					

Programación.

Indicador.	1	2	3	4	5
Consulta a programación ao longo do curso escolar					
A programación está exposta a todos os membros da comunidade educativa					
Explico ao alumnado cales son os obxectivos, a metodoloxía, os criterios de avaliación, etc. que aparecen na programación.					

Actividades.

Indicador.	1	2	3	4	5
Cada actividade responde a un obxectivo ben definido e o alumnado coñéceo.					
Agrupo ao alumnado de distintos xeitos (individual, por parellas ou pequeno grupo) segundo a actividade proposta.					
Explico e fago as aclaracións oportunas antes do inicio de cada actividade.					

As actividades son variadas, desde guiadas e de resposta única a totalmente libres e de resposta múltiple.					
--	--	--	--	--	--

Avaliación.

Indicador.	1	2	3	4	5
O alumnado coñece como vai ser avaliado e os criterios de avaliación.					
Utilízanse distintos tipos de probas para avaliar.					
Comunícase con suficiente antelación as datas dos exames / entrega de traballos e en que van consistir.					
Dentro dos criterios de avaliación valórase o traballo e a actitude do alumno/a.					

Atención a pais/nais, titores.

Indicador.	1	2	3	4	5
Dou puntualmente información aos titores de aula para que lla transmitan aos pais/titores.					
Atendo personalmente aos pais/nais/titores cando o solicitan.					
Dou personalmente ou por escrito información aos pais/nais/titores sobre aspectos relevantes sobre a educación dos seus fillos/as.					

3.1.1.12. Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.

Este curso hai dúas alumnas coa materia de Filosofía de 1º de Bacharelato pendente. Faremos unha selección dos contidos mínimos a partir do libro de texto de Vicens Vives e un seguimento da aprendizaxe a través de resumos, esquemas e exames parciais, procurando en todo caso que logren compaxinar co estudo da materia de 2º. Aplicaremos as mesmas porcentaxes que se reflicten na programación correspondente a materia de Filosofía de 1º de Bacharelato: 60 % a nota dos exames, 30% traballos (esquemas, resumos), 10% observación directa.

3.1.1.13. Deseño da avaliación inicial

A avaliación inicial levarase a cabo tendo en conta o traballo realizado na aula e os comentarios corrixidos na clase

3.1.1.14 Atención a diversidade

Co fin de atender no posible ás peculiaridades persoais dos alumnos dentro do seu proceso de aprendizaxe, ao longo do curso adoptaranse medidas tendentes a proporcionar certos reforzos pedagóxicos aos alumnos que o necesiten, así como a programar aprendizaxes complementarios para aqueles alumnos que, pola súas especiais aptitudes, sobrepasen o nivel medio do curso en canto a coñecementos da materia. Como medidas de reforzo ao aprendizaxe, propóñense as seguintes:

- Programar comentarios de texto, actividades, exercicios, etc. máis sinxelos para alumnos con dificultades de aprendizaxe; sobre todo, nos primeiros meses. Deste xeito, intentase que vaian comprendendo pouco a pouco os principios esenciais para poder adentarse, posteriormente, en aqueles temas máis abstractos ou complexos.
- Proporcionarlles axuda directa naquelas actividades que se realicen na aula, con fin de ir orientando de maneira personalizada o seu proceso de aprendizaxe.
- Incluír dentro do seu plan de traballo actividades sinxelas e adicionais que lles permitan cubrir as lagoas conceptuais que posúan.

TRATAMENTO DA DIVERSIDADE INDIVIDUAL	MEDIDAS PARA A DIVERSIDADE	GRAO DE CONSECUCIÓN	
DIVERSIDADE NA COMPRENSIÓN	Non ten ningunha dificultade para entender os contidos.	Seleccionar contidos cun grao maior de dificultade.	
	Entende os contidos, pero, en ocasións, resúltanlle difíciles.	Seleccionar os contidos significativos de acordo á súa realidade.	
	Ten dificultades para entender os contidos que se presentan.	Seleccionar os contidos mínimos e expoñelos simplificando a linguaxe e a información gráfica.	
	Non ten dificultades (alumnos de altas capacidades).	Potenciar estas a través de actividades que lles permitan poñer en xogo as súas capacidades.	

DIVERSIDADE DE CAPACITACIÓN E DESENVOLVEMENTO	Ten pequenas dificultades.	Propoñer tarefas nas que a dificultade sexa progresiva de acordo ás capacidades que se vaian adquirindo.	
	Ten dificultades.	Seleccionar aquelas tarefas de acordo ás capacidades do alumnado, que permitan alcanzar os contidos	
		mínimos esixidos.	
DIVERSIDADE DE INTERESE E MOTIVACIÓN	Mostra un grande interese e motivación.	Seguir potenciando esta motivación e interese.	
	O seu interese e motivación non destacan.	Fomentar o interese e a motivación con actividades e tarefas variadas.	
	Non ten interese nin motivación.	Fomentar o interese e a motivación con actividades e tarefas máis procedementais e próximas á súa realidade.	
DIVERSIDADE NA RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS	Encontra solucións aos problemas que se presentan en todas as situacións.	Seguir fomentando esta capacidade.	
	Encontra solucións aos problemas que se presentan nalgunhas situacións.	Propoñer problemas cada vez con maior grao de dificultade.	
	Ten dificultades para resolver problemas nas situacións que se presentan.	Propoñer problemas de acordo ás súas capacidades para ir desenvolvéndoas.	
DIVERSIDADE NA COMUNICACIÓN	Exprésase de forma oral e escrita con claridade e corrección.	Propoñer tarefas que sigan perfeccionando a expresión oral e a escrita.	
	Ten algunha dificultade para expresarse de forma oral e escrita.	Propoñer algunhas tarefas e debates nos que o alumnado teña que utilizar expresión oral e escrita co fin de melloralas.	

	Ten dificultades para expresarse de forma oral e escrita.	Propoñer actividades co nivel necesario para que o alumnado adquira as ferramentas necesarias que lle permitan mellorar.	
--	---	--	--

TRATAMENTO DA DIVERSIDADE NO GRUPO		MEDIDAS PARA A DIVERSIDADE	GRAO DE CONSECUCIÓN
DE COMUNICACIÓN	A comunicación profesor-grupo non presenta grandes dificultades.	Non se necesitan medidas.	
	A comunicación profesor-grupo ten algunhas dificultades.	Propoñer estratexias para mellorar a comunicación.	
DE INTERESE E MOTIVACIÓN	A comunicación profesor-grupo ten grandes dificultades.	Descubrir a causa das dificultades e propoñer medidas que as minimicen.	
	O grupo está motivado e ten grande interese.	Non se necesitan medidas.	
	Parte do alumnado está desmotivado e ten pouco interese.	Propoñer estratexias que melloren o interese e a motivación desa parte do alumnado.	
DE ACTITUDE E COLABORACIÓN	O grupo non ten interese e está pouco motivado.	Descubrir a causa da desmotivación e propoñer medidas que as minimicen.	
	O grupo ten boa actitude e sempre está disposto a realizar as tarefas.	Non se necesitan medidas.	
	Parte do alumnado ten boa actitude e colabora.	Propoñer actividades de grupo nas que asuma responsabilidades o alumnado menos motivado.	
	O grupo ten mala actitude e non colabora nas tarefas.	Descubrir as causas do problema e adoptar medidas, estratexias, etc. para minimizar esas actitudes.	

3.1.1.15. Tratamento dos elementos transversais

Debido á especificidade do currículo de Historia da Filosofía, resúltanos fácil abordar a maioría dos temas transversais propostos oficialmente. Case dende os seus mesmos orixes, o pensamento filosófico propuxo cuestións relativas á igualdade ou desigualdade entre os seres humanos, á relación entre técnica e natureza, á busca da paz como ideal social, etc. Trátase, pois, de analizar esas ideas dende una perspectiva crítica, aínda sendo conscientes das influencias sociais e históricas que condicionaron algúns conceptos. Haberá que levar a cabo una hermenéutica das ideas, pero non dende unha pretendida neutralidade científica, se non facendo resaltar as falacias que tratan de xustificar discursos xenófobos, androcéntricos, etnocéntricos, absolutistas, etc. O obxectivo final ao que se debe aspirar é o de facer ver aos alumnos o carácter liberador da Historia da Filosofía en canto a prexuizos e ideas preconcebidas. Desa maneira, os temas transversais quedarán insertos dentro do desenrolo e evolución das ideas filosóficas ao longo da historia do pensamento. Incidiremos sobre todo nos seguintes:

- Respecto a sí mesmo/a e aos demais.
- Respecto ao material, ao centro e a o entorno.
- Valores que leven á igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.
- Desenrolo da autonomía persoal, a capacidade de toma de decisións e a cooperación entre os membros do grupo.
- A resolución pacífica de conflitos.
- A prevención de calquera tipo de violencia, racismo ou xenofobia.
- Respecto e tolerancia cara a outras culturas e outras linguas.
- Toma de conciencia da necesidade dun consumo responsable e fomento dunha postura crítica ante o consumismo e a publicidade.
- Adquisición de hábitos de vida saudable.
- Educación vial.

3.1.1.16. Actividades complementarias e extraescolares

Non se contempla realizar ningunha actividade neste apartado, aínda que quedamos dispostos a participar en todas aquelas que creamos que poden contribuir ao

engrandecemento dos nosos alumnos: conferencias, charlas ou incluso algunha saída fóra do centro.

3.1.1.17. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora

Ao final de cada avaliación e ao final de curso avaliarase a programación e a práctica docente de acordo coa seguinte plantilla.

ELEMENTOS A AVALIAR	INDICADORES DE LOGRO			Resultado
	Non conseguido	Conseguido parcialmente	Totalmente conseguido	
Programación didáctica.	Non se adecúa ó contexto da aula.	Adecúase parcialmente ó contexto da aula.	Adecúase completamente ó contexto da aula.	
Plans de mellora.	Non se adoptaron medidas de mellora tralos resultados académicos obtidos.	Identificáronse as medidas de mellora a adoptar tralos resultados académicos obtidos.	Adoptáronse medidas de mellora segundo os resultados académicos obtidos.	
Medidas de atención á diversidade.	Non se adoptaron medidas de atención á diversidade adecuadas.	Identificáronse as medidas de atención á diversidade a adoptar.	Adoptáronse medidas de atención á diversidade adecuadas.	
Temas transversais.	Non se traballaron tódolos temas transversais na materia.	Traballáronse a maioría dos temas transversais na materia.	Traballáronse tódolos temas transversais na materia.	
Programa de recuperación.	Non se estableceu un programa de recuperación para os alumnos.	Iniciouse o programa de recuperación para os alumnos	Estableceuse un programa de recuperación eficaz para os alumnos que	

		que o necesiten.	o necesiten.	
Obxectivos da materia.	Non se alcanzaron os obxectivos da materia establecidos.	Alcanzáronse parte dos obxectivos da materia establecidos para o curso.	Alcanzáronse os obxectivos da materia establecidos para este curso.	
Competencias clave.	Non desenvolveron a maioría das competencias clave relacionadas coa	Desenvolvéronse parte das competencias clave	Logrouse o desenvolvemento das Competencias clave relacionadas con esta	

ELEMENTOS A AVALIAR	INDICADORES DE LOGRO			Resultado
	Non conseguido	Conseguido parcialmente	Totalmente conseguido	
materia.		relacionadas coa materia.	materia.	
Práctica docente.	A práctica docente non foi satisfactoria.	A práctica docente foi parcialmente satisfactoria.	A práctica docente foi satisfactoria.	
Programas de mellora para a práctica docente.	Non se deseñaron programas de mellora para a práctica docente.	Identificáronse os puntos para deseñar un programa de mellora para a práctica docente.	Deseñáronse programas de mellora para a práctica docente.	
Materiais e recursos didácticos	Os materiais e recursos didácticos non foron os adecuados.	Os materiais e recursos didácticos foron parcialmente adecuados.	Os materiais e recursos didácticos foron completamente adecuados.	
Disribución de espazos e tempos	A distribución dos espazos e tempos non foi adecuada ós métodos didácticos e pedagóxicos utilizados.	A distribución dos espazos e tempos foi parcialmente adecuada ós	A distribución dos espazos e os tempos foi adecuada ós métodos didácticos e pedagóxicos	

		métodos didácticos e pedagóxicos utilizados.	utilizados.	
Métodos didácticos e pedagóxicos	Os métodos didácticos e pedagóxicos utilizados non contribuíron á mellora do clima da aula e do centro.	Os métodos didácticos e pedagóxicos utilizados contribuíron parcialmente á mellora do clima na aula e do centro.	Os métodos didácticos e pedagóxicos utilizados contribuíron á mellora do clima da aula.	
Resultados da	Os resultados da	Os resultados da	Os resultados da	

ELEMENTOS A AVALIAR	INDICADORES DE LOGRO			Resultado
	Non conseguido	Conseguido parcialmente	Totalmente conseguido	
avaliación	avaliación nesta materia non foron satisfactorios.	avaliación nesta materia foron moderados.	avaliación nesta materia foron satisfactorios.	

3.1.2. FILOSOFÍA 1º Bacharelato.

3.1.2.1. Introducción e contextualización

Neste curso o alumnado toma contacto coa Filosofía por primeira vez. En xeral, todo o alumnado deberase ir familiarizando progresivamente co saber filosófico e a súa terminoloxía.

A PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA correspóndese co indicado no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece a ordenación e o currículo de Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia

Tamén debemos salientar o carácter transversal de aqueles contidos comúns de natureza procedimental que están presentes en todo o currículo. A súa finalidade é o desenvolvemento de destrezas intelectuais básicas, ineludibles en calquera caso para a práctica da reflexión filosófica. Deberán marcar e impregnar, polo tanto, a organización da práctica docente do conxunto do currículo. E non só na orde do traballo puramente intelectual, senón tamén naqueles aspectos do traballo escolar que podemos considerar de índole propiamente profesional: atención ás normas e instrucións de traballo, disposicións e actitudes, puntualidade, responsabilidade na asunción das tarefas, etc.

Cómpre subliñar o dobre carácter, terminal e propedéutico ou de iniciación, desta materia.

Terminal porque é o único contacto que terán moitos alumnos e alumnas con esta materia. Propedéutico porque achega por primeira vez un catálogo de problemas filosóficos básicos nos que logo haberá que afondar; e esta iniciación deberá preparar para un posterior desenvolvemento en maior amplitude e profundidade -e en perspectiva diacrónica- destas e doutras problemáticas filosóficas, tal como se propón na materia de Historia da Filosofía do curso seguinte, que xa é materia opcional de modalidade, ou optativa xeral en función dos intereses e matrícula do alumnado. O equilibrio entre estas dúas finalidades deberá ser preservado nos desenvolvementos didácticos concretos que se fagan nas aulas.

3.1.2.2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.

A materia de Filosofía promove no alumnado as seguintes competencias:

(CSC) no exercicio do pensamento crítico e independente, adquirindo mediante o seu estudo as aptitude en argumentación e o debate de ideas

(CCL) nun rexistro lector de nivel conceptual alto e na expresión con claridade de ideas, tanto en disertacións orais coma escritas e na expresión do pensamento en diferentes rexistros e niveis

(CD) na selección de información con criterios de rigor e no uso crítico das novas tecnoloxías e na expresión mediante esquemas, táboas e outros elementos de sistematización da información

(CCEC e CMCCT) no coñecemento das implicacións vitais e ideolóxicas dos avances científicos, tecnolóxicos e artísticos

(CAA) na independencia no aprendizaxe e no traballo autónomo que permiten creación e a innovación

(CSIEE) no emprendemento de proxectos autónomos vitais, comprendendo as metas e os valores implicados.

3.1.2.3. Concreción de obxectivos

De entre os obxectivos xerais do Bacharelato, a Filosofía debe contribuír á consecución dos seguintes:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de Autonomía de Galicia, así como pola Declaración Universal dos Dereitos Humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes, en particular a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe, e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e a comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de forma solidaria no desenvolvemento e mellora da súa contorna social.

- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais
- l) Comprender os elementos e procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e a tecnoloxía no cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.

3.1.2.4. Concreción de cada estándar de aprendizaxe avaliable.

Filosofía. 1º Bacharelato					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Elementos transversais
Bloque 1. Contidos transversais					
b d e h k	B1.1. Textos filosóficos e textos pertencentes a outras ramas do saber relacionados coas temáticas filosóficas estudadas.	B1.1. Ler comprensivamente e analizar, de forma crítica, textos significativos e breves, pertencentes a pensadores destacados.	FIB1.1.1. Analiza, de forma crítica, textos pertencentes a pensadores destacados, identifica as problemáticas e as solucións expostas, distinguindo as teses principais, a orde da argumentación, e relaciona os problemas propostos nos textos co estudado na unidade, e/ou co aportado por outros filósofos ou correntes e/ou con saberes distintos da filosofía.	CAA	C L E O E
b d e	B1.2. Composición escrita de argumentos de reflexión filosófica e de discursos orais, manexando as regras básicas da retórica e a argumentación.	B1.2. Argumentar e razoar os propios puntos de vista sobre as temáticas estudadas na unidade, de forma oral e escrita, con claridade e coherencia.	FIB1.2.1. Argumenta e razoa as súas opinións, de forma oral e escrita, con claridade e coherencia, e demostrando un esforzo creativo e académico na valoración persoal dos problemas filosóficos analizados.	C C L C S C C	C L E O E
b d e	B1.3. Uso dos procedementos de traballo intelectual (incluíndo os das Tecnoloxías da Información e a Comunicación) adecuados á Filosofía, en especial a asimilación e uso rigoroso do	B1.3. Seleccionar e sistematizar información obtida de distintas fontes.	FIB1.3.1. Selecciona e sistematiza información obtida tanto en libros específicos como en internet, usando as posibilidades das novas tecnoloxías para consolidar e ampliar a información.	C D C S C C	TIC

g	léxico relacionado coas temáticas filosóficas estudadas.		FIB1.3.2. Elabora listas de vocabulario de conceptos, comprendendo o seu significado e aplicándoos con rigor, organizándoos en esquemas ou mapas conceptuais, táboas cronolóxicas e outros procedementos útiles para a comprensión da filosofía.	CAA	C L E O E
d e g	B1.3. Uso dos procedementos de traballo intelectual (incluíndo os das Tecnoloxías da Información e a Comunicación) adecuados á Filosofía, en especial a asimilación e uso rigoroso do léxico relacionado coas temáticas filosóficas estudadas.	B1.4. Analizar e argumentar sobre formulacións filosóficas, elaborando de forma colaborativa esquemas, mapas conceptuais, táboas cronolóxicas e outros procedementos útiles, mediante o uso de medios e plataformas dixitais.	FIB1.4.1. Elabora con rigor esquemas, mapas conceptuais e táboas cronolóxicas, etc., amosando a comprensión dos eixos conceptuais estudados.	CAA	T I C C A

Bloque 2. O saber filosófico					
b d e h	B2.1. A Filosofía. O seu sentido, a súa necesidade e a súa historia. B2.2. O saber racional. A explicación pre-racional: mito e maxia. A explicación racional: a razón e os sentidos. B2.3. Funcións e vivencia da Filosofía.	B2.1. Coñecer e comprender a especificidade e importancia do saber racional en xeral, e do filosófico en particular, en tanto que saber de comprensión e interpretación da realidade, valorando que a filosofía é, á vez, un saber e unha actitude que estimula a crítica, a autonomía, a creatividade e a innovación.	FIB2.1.1. Recoñece as preguntas e problemas que veñen caracterizando a filosofía dende a súa orixe, comparando coa formulación doutros saberes, como o científico ou o teolóxico. FIB2.1.2. Explica a orixe do saber filosófico, diferenciándoo dos saberes pre-racionais, como o mito ou a maxia.	CAA C C E C C S C	C L E O E C L E O E
d e	B2.4. As disciplinas teóricopráticas do saber filosófico. B2.5. Racionalidade teórica e práctica.	B2.2. Identificar as dimensións teórica e práctica da filosofía, os seus obxectivos, características, disciplinas, métodos e funcións, relacionándoa, paralelamente, con outros saberes de comprensión da realidade.	FIB2.2.1. Identifica, relaciona e distingue as vertentes práctica e teórica do quefacer filosófico, identificando as distintas disciplinas que conforman a filosofía.	C A A C S C	C L E O E
b d e h	B2.6. O saber filosófico a través da súa historia. Características da Filosofía.	B2.3. Contextualizar histórica e culturalmente as problemáticas analizadas e expresar por escrito as achegas máis importantes do pensamento filosófico dende a súa orixe, identificando os principais problemas formulados e as solucións aportadas, e argumentando as propias opinións ao respecto.	FIB2.3.1. Recoñece as principais problemáticas filosóficas características de cada etapa cultural europea. FIB2.3.2. Expresa por escrito as teses fundamentais dalgunhas das correntes filosóficas máis importantes do pensamento occidental.	CCEC CCL	C L E O E E O E
d e g	B1.3. Uso dos procedementos de traballo intelectual (incluíndo os das Tecnoloxías da Información e a Comunicación) adecuados á Filosofía, en especial a asimilación e uso rigoroso do léxico relacionado coas temáticas filosóficas estudadas.	B2.4. Comprender e utilizar con precisión o vocabulario filosófico fundamental, realizando un glosario de termos de forma colaborativa mediante as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías.	FIB2.4.1. Comprende e usa con rigor conceptos filosóficos como razón, sentidos, mito, logos, arché, necesidade, continxencia, causa, existencia, metafísica, lóxica, gnoseoloxía, obxectividade, dogmatismo, criticismo, entre outros.	CCL	T I C C L E O E

b d e j	B1.1. Textos filosóficos e textos pertencentes a outras ramas do saber relacionados coas temáticas filosóficas estudadas.	B2.5. Analizar de forma crítica fragmentos de textos significativos e breves sobre a orixe, caracterización e vixencia da filosofía, identificando as problemáticas e solucións expostas, distinguindo as teses principais, a orde de argumentación, relacionando os problemas formulados nos textos co estudado na unidade e coa presentación doutros intentos de comprensión da realidade, como o científico e o teolóxico, ou outros tipos de filosofía, como a oriental.	FIB2.5.1. Le e analiza, de forma crítica, fragmentos de textos breves e significativos sobre a orixe da explicación racional e acerca das funcións e características do pensamento filosófico, pertencentes a pensadores, identificando as problemáticas filosóficas formuladas.	CCL	C L E O E
Bloque 3. O coñecemento					
d e h	B3.1. A teoría do coñecemento. B3.2. Graos e ferramentas do coñecer: razón, entendemento, sensibilidade. B3.3. A abstracción. B3.4. Os problemas implicados no coñecer: as súas posibilidades, os seus límites, os intereses, o irracional.	B3.1. Coñecer de modo claro e ordenado as problemáticas implicadas no proceso do coñecemento humano, analizadas dende o campo filosófico, os seus graos, ferramentas e fontes, expoñendo por escrito os modelos explicativos do coñecemento máis significativos.	FIB3.1.1. Identifica e expresa, de xeito claro e razoado, os elementos e as problemáticas que implica o proceso do coñecemento da realidade, como é o dos seus graos, as súas posibilidades e os seus límites.	CCL	CL
d e h g	B3.5. O problema filosófico do coñecemento. B3.6. A verdade como propiedade das cousas. A verdade como propiedade do entendemento: coherencia e adecuación. B3.7. Algúns modelos filosóficos de explicación do coñecemento e o acceso á verdade.	B3.2. Explicar e reflexionar sobre o problema do acceso á verdade, identificando as problemáticas e as distintas posturas filosóficas que xurdiron en torno ao seu estudo.	FIB3.2.1. Coñece e explica diferentes teorías acerca do coñecemento e a verdade, como son o idealismo, o realismo, o racionalismo, o empirismo, o perspectivismo, o consenso ou o escepticismo, contrastando semellanzas e diferenzas entre os conceptos clave que manexan. FIB3.2.2. Explica e contrasta diferentes criterios e teorías sobre a verdade, tanto no plano metafísico como nognoseolóxico, usando con rigor termos comognoseoloxía, razón, sentidos, abstracción, obxectividade, certeza, dúbida, evidencia, escepticismo, autoridade, probabilidade, prexuízo, coherencia, adecuación, consenso, incerteza, interese e irracional, entre outros, construíndo un glosario de conceptos de forma colaborativa, usando internet.	CCEC C D C S C	CL T I C C A C L E O E

b d e	B1.1. Textos filosóficos e textos pertencentes a outras ramas do saber relacionados coas temáticas filosóficas estudadas.	B3.3. Analizar de forma crítica fragmentos de textos significativos sobre a análise filosófica do coñecemento humano, os seus elementos, posibilidades e límites, valorando os esforzos por acadar unha aproximación á verdade afastándose do dogmatismo, a arbitrariedade e os prexuízos.	FIB3.3.1. Analizar fragmentos de textos breves de Descartes, Hume, Kant, Nietzsche, Ortega y Gasset, Habermas, Popper, Kuhn ou Michel Serres, entre outros.	CCL	CL
d e h i j	B.3.8. Filosofía, ciencia e tecnoloxía. A filosofía da ciencia. B3.9. Obxectivos e instrumentos da ciencia. B3.10. O método hipotético-dedutivo. B3.11. A investigación científica na modernidade e na época contemporánea: das matemáticas e a técnica como ferramentas de coñecemento e interpretación fundamentais á reformulación dos conceptos clásicos.	B3.4. Coñecer e explicar a función da ciencia, os seus modelos de explicación, as súas características, os seus métodos e a tipoloxía do saber científico, expondo as diferenzas e coincidencias do ideal e a investigación científica co saber filosófico, como pode ser a problemática da obxectividade ou a adecuación teoría-realidade, argumentando as propias opinións de forma razoada e coherente.	FIB3.4.1. Explica os obxectivos, funcións e principais elementos da ciencia, manexando termos como feito, hipótese, lei, teoría ou modelo. FIB3.4.2. Constrúe unha hipótese científica, identifica os seus elementos e razoa a orde lóxica do proceso de coñecemento. FIB3.4.3. Usa con rigor termos epistemolóxicos como indución, hipotético-dedutivo, método, verificación, predición, realismo, causalidade, obxectividade, relatividade, caos e indeterminismo, entre outros.	CMCCT CMCCT CMCCT	EOE EOE EOE
d e h i j	B3.12. Técnica e Tecnoloxía: saber e praxe.	B3.5. Relacionar e identificar as implicacións da tecnoloxía, en tanto que saber práctico transformador da natureza e da realidade humana, reflexionando, dende a filosofía da tecnoloxía, sobre as relacións coa ciencia e cos seres humanos.	FIB3.5.1. Extrae conclusións razoadas sobre a inquietude humana por transformar e dominar a natureza, poñéndoa ao servizo do ser humano, así como das consecuencias desta actuación, e participa de debates acerca das implicacións da tecnoloxía na realidade social.	CMCC T CSC	E O E E C C
b d j	B3.13. Reflexións filosóficas sobre o desenvolvemento científico e tecnolóxico: o problema da indución B3.14. A visión aristotélica do quefacer científico.	B3.6. Analizar de forma crítica fragmentos de textos filosóficos sobre a reflexión filosófica acerca da ciencia, a técnica e a filosofía, identificando as problemáticas e solucións propostas, distinguindo as teses principais, a orde da argumentación, relacionando os problemas formulados nos textos co estudado na unidade e razoando a postura propia.	FIB3.6.1. Analiza fragmentos de textos breves e significativos de pensadores como Aristóteles, Popper, Kuhn, B. Russell, A. F. Chalmers ou J.C. Borrón, entre outros.	CMCCT	CL E O E

d e h i g j	B3.15. A interrelación entre a filosofía e a ciencia.	B3.7. Entender e valorar a interrelación entre a filosofía e a ciencia.	FIB3.7.1. Identifica e reflexiona de forma argumentada acerca de problemas comúns aos campos filosófico e científico, como son o problema dos límites e as posibilidades do coñecemento, a cuestión da obxectividade e a verdade, a racionalidade tecnolóxica, etc.	CMCCT	EOE
			FIB3.7.2. Investiga e selecciona información en internet, procedente de fontes solventes, sobre as problemáticas citadas, e realiza un proxecto de grupo sobre algunha temática que afonde na interrelación entre a filosofía e a ciencia.	C D C S C	TIC EOE CA
Bloque 4. A realidade					
d e h	B4.1. A metafísica como explicación teórica da realidade.	B4.1. Recoñecer e valorar a metafísica, disciplina que estuda a realidade en tanto que totalidade, distinguíndoa das ciencias que versan sobre aspectos particulares da mesma.	FIB4.1.1. Coñece que é a metafísica e usa a abstracción para comprender os seus contidos e actividade, razoando sobre os mesmos.	CAA	CL EOE
d e h	B4.2. A pregunta polo ser como punto de partida da Filosofía. Platón vs. Aristóteles. B4.3. A interrogación metafísica sobre a verdadeira realidade: o problema da aparencia e a realidade. B4.4 A pregunta pola orixe e estrutura do real. B4.5. A caracterización da realidade: o cambio ou a permanencia, o substancialismo estático fronte o devir. Esencialismo e existencialismo. B4.6 A necesidade de categorizar racionalmente o real.	B4.2. Coñecer e explicar, dende un enfoque metafísico, os principais problemas que presenta a realidade.	FIB4.2.1. Describe as principais interpretacións metafísicas e os problemas que suscita o coñecemento metafísico da realidade.	CCEC	CL
			FIB4.2.2. Comprende e utiliza con rigor conceptos metafísicos como ser, sistema metafísico, realidade, aparencia, materia e espírito, unidade, dualidade, multiplicidade, devir, necesidade, continxencia, transcendencia, categoría e abstracción, materialismo, espiritualismo, existencialismo ou esencialismo, entre outros.	CCL	CL
			FIB4.2.3. Realiza unha análise crítica ante teorías metafísicas diverxentes de interpretación da realidade.	CAA	EOE

			FIB4.2.4. Analiza e comprende fragmentos de textos breves e significativos sobre as problemáticas metafísicas que presenta a realidade, de pensadores como Platón, Aristóteles, Tomé de Aquino, Descartes, Marx, Nietzsche, entre outros, comparando e establecendo semellanzas e diferenzas entre os distintos enfoques e disertando de forma coherente sobre as distintas posturas históricas.	CAA	CL EOE
d e h i g j	B4.7. As cosmovisións científicas sobre o universo. A filosofía da Natureza como admiración filosófica pola Natureza. B4.8. O paradigma cualitativo organicista: O universo aristotélico. B4.9. O Universo máquina: a visión mecanicista na Modernidade. Supostos epistemolóxicos do modelo heliocéntrico: A busca das leis universais dun Universo infinito. Determinismo, regularidade, conservación, economía e continuidade. B4.10. A visión contemporánea do Universo. B4.11. O reencontro da Filosofía e a Física na Teoría do Caos.	B4.3. Coñecer e comparar as explicacións dadas dende as grandes cosmovisións sobre o universo.	FIB4.3.1. Explica e compara dúas das grandes cosmovisións do Universo: o paradigma organicista aristotélico e o modelo mecanicista newtoniano.	CMCCT	EOE CA
			FIB4.3.2. Describe os caracteres esenciais das interpretacións relativista e cuántica contemporáneas da realidade, explicando as implicacións filosóficas asociadas a eses caracteres.	CMCCT	EOE
			FIB4.3.3. Usa con rigor termos epistemolóxicos e científicos como cosmovisión, paradigma, Universo, natureza, finalismo, organicismo, determinismo, orde, causalidade, conservación, principio, mecanicismo, materia, relatividade, cuántica, espazo, tempo, azar, determinismo, indeterminismo, probabilidade, gaia, caos, entre outros.	CMCCT	EOE
d e g h i	B1.3. Uso dos procedementos de traballo intelectual (incluíndo os das Tecnoloxías da Información e a Comunicación) adecuados á Filosofía, en especial a asimilación e uso rigoroso do léxico relacionado coas temáticas filosóficas estudadas.	B4.4. Elaborar táboas e/ou mapas conceptuais comparando os diferentes caracteres adxudicados historicamente ao Universo, entendido como totalidade do real, contextualizando histórica e culturalmente cada cosmovisión e ampliando información mediante internet e/ou fontes bibliográficas.	FIB4.4.1. Elabora esquemas, táboas e/ou mapas conceptuais comparando os diferentes caracteres adxudicados historicamente ao Universo, entendido como totalidade do real, contextualizando histórica e culturalmente cada cosmovisión e ampliando información mediante internet e/ou fontes bibliográficas.	CD	EOE CA TIC
d e h i k	B1.1. Textos filosóficos e textos pertencentes a outras ramas do saber relacionados coas temáticas filosóficas estudadas.	B4.5. Ler e analizar de forma crítica textos filosóficos e científicos sobre a comprensión da realidade tanto físico, usando con precisión os termos técnicos estudados, relacionando problemas presentados nos textos nas unidades e razoando a postura propia.	FIB4.5.1. Analiza textos filosóficos e científicos, clásicos e contemporáneos, que aborden as mesmas problemáticas, investigando a vivencia das ideas expostas	CMCCT	CL

			FIB4.5.2. Reflexiona, argumentando as súas propias ideas de forma razoada e creativa, sobre as implicacións filosóficas que afectan á visión do ser humano en cada unha das cosmovisións filosófico-científicas estudadas.	CAA	EOE
Bloque 5. O ser humano desde a Filosofía					
b c d e	B5.1. A reflexión filosófica sobre o ser humano e o sentido da existencia: A antropoloxía filosófica.	B5.1. Recoñecer en que consiste a antropoloxía filosófica.	FIB5.1.1. Utilizar con rigor vocabulario específico da temática, como evolución, dialéctica, proceso, progreso, emerxencia, azar, selección natural, apto, reduccionismo, creacionismo, evolución cultural, vitalismo, determinismo xenético, natureza, cultura.	CCL	EOE
d e h i	B5.2. As implicacións filosóficas da evolución. Filosofía e Bioloxía.	B5.2. Coñecer e explicar as implicacións filosóficas da evolución, relacionándoas cos contidos metafísicos e pensadores xa estudados.	FIB5.2.1. Coñece e explica as consideracións filosóficas implicadas na teoría da evolución, como a consideración dinámica e dialéctica da vida, ou o indeterminismo, entre outras.	CMCCT	C L E O E
			FIB5.2.2. Analiza fragmentos breves e significativos de E. Morin, K. Popper, R. Dawkins, J. Mosterín, A. Gehlen, M. Harris, M. Ponty, entre outros.	CCEC	C L E O E
d e g h i j	B5.3. A dialéctica naturezacultura no proceso de antropoxénese e de construción da identidade propia humana.	B5.3. Recoñecer e reflexionar, de forma argumentada, sobre a interacción dialéctica entre o compoñente natural e o cultural que caracterizan ao ser humano como tal, sendo o culturalmente adquirido condición para a innovación e a creatividade que caracterizan á especie.	FIB5.3.1. Identifica e expón en que consiste o compoñente natural innato do ser humano, e a súa relación cos elementos culturais que xorden nos procesos de antropoxénese e humanización, dando lugar á identidade propia do ser humano.	CCEC	C L E O E
			FIB5.3.2. Diserta sobre o ser humano en tanto que resultado da dialéctica evolutiva entre o xeneticamente innato e o culturalmente adquirido, condición para a innovación e a capacidade creativa que caracterizan a nosa especie.	C S I E E C C E C	EOE

			FIB5.3.3. Localiza información en internet acerca das investigacións actuais sobre a evolución humana, e reflicte a información seleccionada e sistematizada de forma colaborativa.	C D C S C	T I C C A E O E
a b c e h	B1.2. Composición escrita de argumentos de reflexión filosófica e de discursos orais, manexando as regras básicas da retórica e a argumentación.	B5.4. Valorar os coñecementos adquiridos nesta unidade, rexeitando os prexuízos tanto etnocéntricos como por motivos físicos, e rexeitando así mesmo actitudes de intolerancia, inxustiza e exclusión.	FIB5.4.1. Argumenta con coherencia, baseándose nos datos obxectivos aprendidos, sobre as implicacións de adoptar prexuízos etnocéntricos para xulgar os seres humanos e as culturas.	CSC	E O E R E A S A M P D
b c d e h	B5.4. A visión grega: o heroe homérico: concepto socrático; dualismo platónico, o animal racional e político aristotélico, materialismo e individualismo helenista. B5.5. O pensamento medieval: creación á imaxe divina, nova concepción do corpo e a alma, da morte, da liberdade. B5.6. O Renacemento: antropocentrismo e humanismo. B5.7. A Modernidade e o século XIX: razón, emocións e liberdade. B5.8. O ser humano na filosofía contemporánea.	B5.5. Coñecer e reflexionar sobre as concepcións filosóficas sobre o ser humano como tal que se viñeron dando ao longo da filosofía occidental, comparando semellanzas e diferenzas entre as sucesivas formulacións, analizando criticamente a influencia do contexto sociocultural na concepción filosófica, e valorando algunhas formulacións diverxentes que abriron camiño cara á consideración actual da persoa.	FIB5.5.1. Contrasta e relaciona as principais concepcións filosóficas que, sobre o ser humano, se viñeron dando historicamente. FIB5.5.2. Analiza de forma crítica textos significativos e breves dos grandes pensadores. FIB5.5.3. Usa con rigor termos como dualismo e monismo antropolóxico, areté, mente, corpo, espírito, creacionismo, antropocentrismo, teocentrismo, alma, humanismo, persoa, dignidade, sentido, estado de natureza, estado de civilización, existencia, liberdade, emoción, paixón, determinismo, alienación, nihilismo, existencia, inconsciente, morte, historia, ou transcendencia, entre outros.	CCEC CCL CCL	C L E O E C L E O E E O E
b e h	B5.9. As visións filosóficas orientais: budismo, taoísmo e hinduísmo.	B5.6 Comparar a visión filosófica occidental do ser humano coa visión filosófica oriental, budismo, taoísmo e hinduísmo, argumentando as opinións propias sobre semellanzas e diferenzas.	FIB5.6.1. Contrasta e relaciona as principais concepcións filosóficas que, sobre o ser humano, se viñeron dando historicamente, no contexto da filosofía occidental coa visión filosófica oriental, budismo, taoísmo e hinduísmo.	CCEC	C L E O E

b d e h	B5.10. Algunhas claves sobre o sentido da existencia humana. B5.11. A cuestión do sentido, a esencia e a existencia, o eu, a liberdade, a morte, o destino, o azar, a Historia, a necesidade de transcendencia.	B5.7. Disertar, de forma oral e escrita, sobre as temáticas intrinsecamente filosóficas no ámbito do sentido da existencia, como poidan ser a cuestión do sentido, a esencia e a existencia, o eu, a liberdade, a morte, o destino, o azar, a Historia ou a necesidade de transcendencia, entre outras.	FIB5.7.1. Diserta, de forma oral e escrita, sobre as grandes cuestións metafísicas que dan sentido á existencia humana.	CCL	EOE
			FIB5.7.2. Argumenta e razoa, de forma oral e escrita, os puntos de vista propios sobre o ser humano, dende a filosofía e sobre diferentes temáticas filosóficas relacionadas co sentido da existencia humana.	CCL	EOE
b c d e h	B5.12. A reflexión filosófica sobre o corpo. B5.13. As distintas teorías filosóficas sobre a relación mente-corpo	B5.8. Coñecer algunhas teorías filosóficas occidentais sobre o corpo humano, reflexionando de xeito colaborativo e argumentando os puntos de vista propios.	FIB5.8.1. Coñece as teorías filosóficas da relación mentecorpo: monismo, dualismo, emerxentismo; e argumenta sobre ditas teorías comparando semellanzas e diferenzas de forma colaborativa.	CMCCT	C L E O E C A T I C
Bloque 6. A racionalidade práctica					
a b c d e h	B2.5. Racionalidade teórica e práctica. B6.1. A orixe da Ética occidental: Sócrates vs. Sofistas.	B6.1. Identificar a especificidade da razón na súa dimensión práctica, en tanto que orientadora da acción humana.	FIB6.1.1. Recoñece a función da racionalidade práctica para dirixir a acción humana, malia que recoñecendo os seus vínculos ineludibles coa razón teórica e a intelixencia emocional.	CSC	C L E O E ACDME
			FIB6.1.2. Explica a orixe da Ética occidental no pensamento grego, contrastando, de forma razoada, a concepción socrática coa dos sofistas.	CCEC	E O E T I C
a b c d e	B6.2. A Ética como reflexión sobre a acción moral: carácter, conciencia e madurez moral.	B6.2. Recoñecer o obxecto e función da Ética.	FIB6.2.1. Explica e razoa o obxecto e a función da Ética.	CSC	E O E D A E E E E
a b c d e h	B6.3. Principais teorías sobre a moral humana. B6.4. A busca da felicidade. B6.5. A boa vontade: Kant. B6.6. A xustiza como virtude ético-política. B6.7. Relativismo e universalismo moral.	B6.3. Coñecer e explicar as principais teorías éticas sobre a xustiza e a felicidade, e sobre o desenvolvemento moral.	FIB6.3.1. Expresa de forma crítica as argumentacións das principais teorías éticas sobre a felicidade e a virtude, razoando as súas propias ideas, e aportando exemplos do seu cumprimento e do seu incumprimento.	CS IE E CS C	C L E O E E C C

			FIB6.3.2. Expresa de forma crítica as argumentacións das principais teorías éticas sobre a Xustiza, razoando as súas propias ideas, e aportando exemplos do seu cumprimento e do seu incumprimento.	CSIEE	E O E E C C
			FIB6.3.3. Analiza textos breves dalgúns dos filósofos representantes das principais teorizacións éticas e sobre o desenvolvemento psicolóxico moral do individuo.	CSC	CL E O E
			FIB6.3.4. Usa con rigor termos como ética, moral, acción moral, autonomía, responsabilidade, convención moral, madurez moral, virtude moral, subxectivismo, relativismo e universalismo moral, utilitarismo, deber moral, ética de máximos, ética de mínimos, consenso, xustiza, eudemonismo, hedonismo, emotivismo e utilitarismo.	CCL	E O E E C C
a	B6.8. Os fundamentos filosóficos do Estado. B6.9. Principais interrogantes da Filosofía Política.	B6.4. Explicar a función, características e principais interrogantes da Filosofía Política, como a orixe e lexitimidade do Estado, as relacións individuo-Estado, ou a natureza das leis.	FIB6.4.1. Identifica a función, características e principais interrogantes da Filosofía Política.	CSC	CL E O E
b			FIB6.4.2. Utiliza con rigor conceptos como democracia, Estado, xustiza, Dereito, dereitos naturais, Estado democrático e de dereito, legalidade, lexitimidade, convención, contractualismo, alienación, ideoloxía, utopía, entre outros conceptos clave da filosofía política.	CCL	EOE
c	B6.10. A Xustiza segundo Platón. B6.11. O convencionalismo nos Sofistas. B6.12. O realismo político: Maquiavelo. B6.13. O contractualismo: Hobbes, Locke, Rousseau e Montesquieu. B6.14. A paz perpetua de Kant. B6.15. Os fundamentos filosóficos do capitalismo no s.XIX. John Stuart Mill. Alienación e ideoloxía segundo Marx. B6.16. A disputa política entre Popper e a Escola de Frankfurt.	B6.5. Coñecer as principais teorías e conceptos filosóficos que estiveron á base da construción da idea de Estado e das súas funcións, apreciando o papel da filosofía como reflexión crítica.	FIB6.5.1. Explica de forma coherente as formulacións filosófico-políticas de Platón, os sofistas, Maquiavelo, Locke, Montesquieu, Rousseau, Hobbes, Kant, John Stuart Mill, Popper ou Habermas, entre outros.	C C E C C S C	CL E O E E C C
d			FIB6.5.2. Analiza e reflexiona sobre a relación individuo-Estado, sobre a base do pensamento dos sofistas, Marx e a escola de Frankfurt.	CSC	CL E O E
e			FIB6.5.3. Analiza, de forma crítica, textos significativos e breves dalgúns dos autores estudados, nos que se argumente sobre o concepto de Estado, os seus elementos e as súas características.	CSC	C L E O E
h					

			FIB6.5.4. Valora e utiliza a capacidade argumentativa, de forma oral e escrita, contra a arbitrariedade, o autoritarismo e a violencia.	CSC	EOE ECC
a b c d e h	B6.17. A función do pensamento utópico	B6.6. Disertar de forma oral e escrita sobre a utilidade do pensamento utópico, analizando e valorando a súa función para propoñer posibilidades alternativas, proxectar ideas innovadoras e avaliar o xa experimentado.	FIB6.6.1. Reflexiona por escrito, argumentando as súas propias ideas, sobre as posibilidades do pensamento utópico.	CSC	EOE
a b c d e h	B6.18. Legalidade e lexitimidade.	B6.7. Distinguir os conceptos de legalidade e lexitimidade.	FIB6.7.1. Describe e compara os conceptos de legalidade e lexitimidade.	CCL	EOE
b d e h l o	B6.19. A capacidade simbólica, E. Cassirer. B6.20. A creatividade, H. Poincaré.	B6.8. Recoñecer a capacidade simbólica como elemento distintivo da especie humana.	FIB6.8.1. Explica as teses fundamentais de E. Cassirer sobre a capacidade simbólica humana e as de H. Poincaré sobre o proceso creativo.	CCEC	EOE
b d e h l o	B6.21. A Estética filosófica, función e características. B6.22. A arte como instrumento de comprensión e expresión simbólica da realidade. B6.23. A Estética filosófica e a capacidade simbólica do ser humano. A realidade dende a arte, a literatura e a música.	B6.9. Coñecer o campo da Estética, reflexionando sobre as contribucións filosóficas realizadas por tres das construcións simbólicas culturais fundamentais.	FIB6.9.1. Comprende e usa conceptos como Estética, creatividade, creación, símbolo, signo, arte, experiencia estética, mímese, beleza, gusto, subxectividade, xuízo estético, vangarda. FIB6.9.2. Contrasta e relaciona algunhas construcións simbólicas fundamentais no contexto da cultura occidental, e analiza, de forma colaborativa, textos literarios, audicións musicais, e visualizacións de obras de arte para explicar os contidos da unidade.	CC L CC EL CA A CC EL	EOE CA T I C

a b d e h l o	B6.24. A relación da arte coa ética, o coñecemento e a técnica.	B6.10. Relacionar a creación artística con outros campos como o da Ética, o coñecemento e a técnica.	FIB6.10.1. Diserta sobre a relación e a posibilidade transformadora da realidade humana, da creación artística, a ciencia e a ética.	C S C C E L	EOE
b d e h l o	B6.25. O sentimento, a experiencia e o xuízo estético. A beleza. Creación artística e sociedade. Abstracción artística e pensamento metafísico. A arte como xustificación ou como crítica da realidade. B6.26. A Filosofía e a arte. Filosofía e literatura. A Filosofía e a música.	B6.11. Analizar textos nos que se comprenda o valor da arte, a literatura e a música como vehículos de transmisión do pensamento filosófico, utilizando con precisión o vocabulario específico propio da Estética filosófica.	FIB6.11.1. Coñece e describe algúns dos elementos fundamentais da reflexión estética sobre a arte, analizando textos significativos de filósofos como Platón, Schelling, Hume, Kant, Nietzsche, Walter Benjamin, Gadamer, Marcuse ou Adorno, entre outros, e aplica ditas ideas ao estudo de diversas obras de arte.	CCEC	C L E O E
			FIB6.11.2. Entende o valor filosófico da Literatura, analizando textos breves de pensadores e literatos como Platón, San Agostiño, Calderón de la Barca, Pío Baroja, A. Machado, Voltaire, Goethe, Sartre, Unamuno, Borges ou Camus, entre outros.	CCEC	EOE
			FIB6.11.3. Coñece a visión filosófica da Música a través da análise de textos filosóficos sobre as visións dos pitagóricos, de Platón, Schopenhauer, Nietzsche ou Adorno, entre outros, así como mediante audicións significativas.	CCEC	EOE
d g h l	B1.2. Composición escrita de argumentos de reflexión filosófica e de discursos orais, manexando as regras básicas da retórica e a argumentación.	B6.12. Reflexionar por escrito sobre algunha das temáticas significativas estudadas, argumentando as propias posicións, ampliando en internet a información aprendida.	FIB6.12.1. Diserta de forma clara e coherente sobre o valor das artes para transmitir ideas filosóficas, buscando e seleccionando información en internet que amplíe o xa aprendido.	C D C S C	EOE
b d e	B6.27. Retórica, argumentación e lóxica: a comunicación dende a filosofía. B6.28. A importancia da comunicación e a súa relación coa linguaxe, a verdade e a realidade.	B6.13. Entender a importancia da comunicación para o desenvolvemento do ser humano e as sociedades.	FIB6.13.1. Coñece e manexa con rigor conceptos como símbolo, comunicación, linguaxe formal, lóxica, xuízo lóxico, razoamento, demostración, discurso, elocuencia, orador, retórica, exordio, inventio, dispositivo, argumentación, elocutio, compositio, actio, falacia, debate, negociación, persuasión e concepto universal, entre outros.	CCL	EOE

b d e	B6.29. A lóxica proposicional.	B6.14. Coñecer en que consiste a lóxica proposicional, apreciando o seu valor para mostrar o razoamento correcto e a expresión do pensamento como condición fundamental para as relacións humanas.	FIB6.14.1. Utiliza os elementos e as regras do razoamento da lóxica de enunciados.	CAA	EOE
b d e	B6.30. A Retórica e a composición do discurso	B6.15. Coñecer as dimensións que forman parte da composición do discurso retórico, aplicándoas na composición de discursos.	FIB6.15.1. Comprende e explica a estrutura e o estilo da retórica e da argumentación.	CCL	EOE
			FIB6.15.2. Coñece a estrutura e a orde do discurso, e escribe breves discursos retóricos establecendo coherentemente a exposición e a argumentación.	CCL	EOE
b d e	B6.31. A argumentación: regras e ferramentas do diálogo e a demostración de argumentos. B6.32. Filosofía da linguaxe: o problema filosófico dos conceptos universais e o erro argumentativo da xeneralización apresurada.	B6.16. Coñecer e utilizar as regras e ferramentas básicas do discurso baseado na argumentación demostrativa.	FIB6.16.1. Constrúe un diálogo argumentativo no que demostra as súas propias teses mediante as regras e ferramentas da argumentación.	CSI EE CS C	EOE
			FIB6.16.2. Distingue un argumento veraz dunha falacia.	CAA	EOE
			FIB6.16.3. Analiza e comenta textos breves e significativos sobre a arte da retórica e a argumentación de Platón, Aristóteles, Cicerón, Quintiliano, Tácito, así como de autores contemporáneos.	CCEC	C L E O E
b d e k o	B6.33. A filosofía e a empresa como proxecto racional.	B6.17. Coñecer as posibilidades da filosofía na creación dun proxecto, en xeral, e no ámbito empresarial en particular, valorando o seu papel potenciador da análise, a reflexión e o diálogo.	FIB6.17.1. Utiliza conceptos con sentido filosófico aplicándoos ao contexto empresarial: principios, saber, orde lóxica, finalidade, demostración, razoamento, indución, dedución, argumentación, sentido, significado, creatividade, diálogo, obxectivo/subxectivo, emocións, globalidade, valor, entre outros.	CSIEE	C L E O E E
b e k o	B6.34. O modo metafísico de preguntar para deseñar un proxecto, vital e de empresa. B6.35. Os procesos de cuestionamento e a importancia da definición de obxectivos.	B6.18. Comprender a importancia do modo de preguntar radical da metafísica para proxectar unha idea ou proxecto, vital ou empresarial, facilitando os procesos de cuestionamento e definición das preguntas radicais e as respostas ás mesmas.	FIB6.18.1. Formula correctamente os interrogantes filosóficos radicais que deben estar na base da creación dun proxecto, tanto vital como laboral, como que son?, que fago?, por que?, para que?, cal é o meu obxectivo?, cal é o seu sentido, a súa razón de ser?, ..., e saber argumentar a defensa das respostas.	C SI E E C S C	EOE

b k o	B6.36. O proceso de análise racional do conxunto dun sistema, dos elementos que o integran, e da orde racional que subxace á estrutura lóxica dun proxecto, vital e empresarial.	B6.19. Comprender o valor da teoría do coñecemento, a razón crítica e a lóxica para introducir racionalidade na orixe e desenvolvemento dun proxecto.	FIB6.19.1. Deseña un proxecto vital ou empresarial, sobre a base da filosofía, valorando a íntima relación entre os pensamentos e as accións, entre a razón e as emocións, a través do diálogo, da argumentación e a linguaxe filosófica.	CSIEE	E O E E
b e k	B6.37. A importancia do diálogo e da defensa argumentativa de proxectos, fins e medios.	B6.20. Valorar as técnicas do diálogo filosófico, a argumentación e a retórica para organizar a comunicación entre as partes, a resolución de negociacións e de conflitos, para xerar diálogo baseado na capacidade de argumentar correctamente, para definir e comunicar correctamente o obxectivo dun proxecto.	FIB6.20.1. Coñece e utiliza as ferramentas da argumentación e o diálogo na resolución de dilemas e conflitos dentro dun grupo humano.	CSC	EOE
a k l	B6.38. O deseño dun proxecto, vital e laboral. O papel da Estética no desenvolvemento do pensamento creativo e innovador.	B6.21. Valorar a capacidade da Estética filosófica para favorecer o pensamento creativo e innovador que permite adaptarse e anticiparse aos cambios, xerando innovación e evitando o estancamento, valorando así a función e importancia das persoas emprendedoras e innovadoras para a construción e avance dunha cultura e a transformación da realidade.	FIB6.21.1. Valora a posibilidade de crear tarefas innovadoras, valorando a función e importancia das persoas emprendedoras e innovadoras para a construción e avance dunha cultura e a transformación da realidade.	CSIEE	E E C C
a b c f k o	B6.39. A importancia da Ética para establecer o sistema de valores no traballo.	B6.22. Comprender e apreciar a función axiolóxica da Ética para establecer un sistema de valores que permita mellorar o clima laboral, comprendendo que os valores éticos son claves para lograr o equilibrio entre innovación, sostibilidade e competitividade.	FIB6.22.1. Realiza un decálogo de valores éticos que deben rexer no mundo laboral e de cara á sociedade e á natureza.	CSC	E E C C
			FIB6.22.2 Valora e diserta sobre a importancia do traballo para desenvolvernos como seres humanos, para o avance dunha cultura e para transformar a realidade.	CSC	E ECC

b k o	B6.40. A razón crítica en tanto que reguladora da acción humana.	B6.23. Coñecer e valorar a importancia da razón crítica para o avance dun proxecto persoal e colectivo.	FIB6.23.1. Comprende e valora a importancia da razón crítica para o avance dun proxecto persoal e colectivo.	CSC	ECC
-------------	--	---	--	-----	-----

3.1.2.5. Secuenciación e temporalización de contidos.

O currículo da materia de Filosofía está repartido en seis bloques:

1. Contidos transversais.
2. O saber filosófico.
3. O coñecemento.
4. A realidade.
5. O ser humano desde a filosofía.
6. A racionalidade práctica.

O primeiro bloque estará presente no desenvolvemento de todos os demais posto que fai referencia ás ferramentas que se empregarán para adquirir habilidades tales como: a comprensión e análise de textos filosóficos; a búsqueda e síntese de información; a elaboración de esquemas e composicións; a argumentación racional; e a valoración crítica das ideas. Os bloques 2 e 4 serán traballados ao longo do 1º trimestre; o bloque 3, no 2º trimestre; e os bloques 5 e 6 ao longo do 3º trimestre.

3.1.2.6. Grao mínimo de consecución de estándares.

Bloque 2. O saber filosófico.

O alumnado deberá ser capaz de ler comprensivamente e analizar textos significativos e breves de pensadores destacados sobre o saber filosófico. Deberá expoñer con claridade, orde e coherencia as características do saber filosófico e as diferenzas que existen entre filosofía, ciencia e relixión. Así mesmo tamén deberá explicar a diferenza entre a forma de explicación mitolóxica e a racional. Deberá argumentar con claridade e rigor cal é a utilidade da filosofía. Será capaz de definir as disciplinas filosóficas máis importantes e demostrará que coñece as etapas do pensamento filosófico e as preocupacións máis importantes do pensamento en cada unha delas. Sabe elaborar composicións sobre os temas fundamentais da unidade. Comprende e utiliza con rigor e precisión os conceptos filosóficos empregados neste bloque.

Bloque 3. O coñecemento.

O alumnado deberá ser capaz de ler comprensivamente e analizar textos significativos e breves de pensadores destacados sobre o problema do coñecemento.

Deberá expoñer con claridade, orde e coherencia os diferentes criterios de verdade e valorará criticamente cada un deles.

Deberá explicar e contrastar as diferentes actitudes filosóficas ante a verdade e analízalas de forma crítica.

Deberá expoñer con claridade, orde e coherencia as diferentes solucións dadas na Modernidade ao problema do alcance e límites do coñecemento humano.

Deberá ser capaz de clasificar as ciencias e comprender o método hipotético-dedutivo poñendo exemplos.

Deberá explicar as principais teorías sobre a ciencia, en concreto, as de Popper e Kuhn, e poderá analizar e comprender textos básicos sobre as súas propostas.

Coñecerá a linguaxe da lóxica proposicional e as regras do cálculo dedutivo, e aprecia o seu valor para mostrar o razoamento correcto.

Poderá elaborar táboas de verdade e demostracións lóxicas.

Coñecerá as principais falacias informais.

Saberá elaborar disertacións filosóficas sobre as cuestións fundamentais expostas no bloque.

Buscará, seleccionará e sintetizará a información para este propósito.

Comprenderá e utilizará con rigor e precisión os conceptos filosóficos empregados neste bloque.

Bloque 4. A realidade.

O alumnado demostrará que comprende os principais problemas da metafísica ao longo da historia do pensamento (problema da realidade e a aparencia, problema da permanencia e o cambio, metafísicas espiritualistas e materialistas; e as solucións de Platón, Aristóteles e Descartes ao problema da metafísica) reflectidos en textos que analizará criticamente.

Deberá expoñer con claridade, coherencia e orde as ideas fundamentais das principais cosmovisións científicas explicando e comparando as solucións de Aristóteles, Copérnico, Kepler, Galileo, Newton, Einstein e a física cuántica.

Será capaz de elaborar disertacións sobre as cuestións metafísicas máis importantes da historia do pensamento.

Analizará, comparará e debatirá de xeito coherente sobre diferentes enfoques explicativos da realidade.

Comprenderá e utilizará con rigor e precisión os conceptos filosóficos empregados neste bloque.

Bloque 5. O ser humano desde a filosofía.

Sabe explicar as principais teorías fixistas fronte as evolutivas e extrae as implicacións filosóficas das teorías evolutivas.

Diferenza entre evolución biolóxica e cultural e comenta textos extraendo as ideas principais dos mesmos.

Diferenza as diferentes facultades psicolóxicas do ser humano.

Expón con claridade e de forma crítica as diferentes posturas que caben ante a diversidade cultural.

Sabe comparar e explicar as principais visións do ser humano ao longo da historia do pensamento (Aristóteles, Descartes, Marx, Freud e Nietzsche; e as solucións actuais ao problema da relación mente-corpo) e analizaas criticamente. Identifica nos textos os problemas e solucións proporcionados.

Le comprensivamente e analiza textos que teñen que ver co problema da liberdade razoando unha postura persoal sobre este tema.

Elabora disertacións sobre temas centrais tratados no bloque. Emprega con precisión os termos filosóficos traballados na unidade.

Bloque 6. A racionalidade práctica.

Identifica e recoñece a función da racionalidade como calidade fundamental dos seres humanos.

Comprende, analiza e comenta textos sobre as principais teorías éticas do ben, do deber e da xustiza.

Analiza e expresa con claridade e coherencia, con argumentos e creatividade, as súas opinións sobre problemas filosóficos que traballa.

Busca, selecciona e ordena a información, relaciona o que atopa en diferentes medios e compara as formulacións, extrae conclusións e exprésaaas con claridade.

Identifica, explica e razoa sobre a función da ética. Diferenza entre Ética e Dereito.

Comprende, analiza e comenta textos breves, sobre as principais teorías éticas e achegando as súas opinións.

Comprende a relación entre Ética e Política, as principais teorías do contrato social e as diferentes formas de goberno.

Le, analiza e critica as ideas políticas contidas en textos representativos das mesmas. Valora a importancia da democracia e dos dereitos humanos na construción política contemporánea.

Entende a relación entre empresa, ética e política.

Observa, identifica e analiza as ferramentas da argumentación e o diálogo na resolución de problemas políticos.

Elabora disertacións sobre temas centrais tratados no bloque. Emprega con precisión os termos filosóficos traballados na unidade.

3.1.2.7. Instrumentos de avaliación e criterios de cualificación.

a) Instrumentos de avaliación

- Observación directa do traballo e participación nas actividades da aula.
- Intervencións en debates nos que se aporten argumentos coherentes e se manteña actitude respectuosa cara as diferentes opinións.
- Presentación de tarefas tales como comentarios de texto e composicións sobre temas fundamentais do currículo.
- Realización e exposición de traballos realizados individualmente ou en grupo
- Exame escrito
- Proba escrita para avaliar a comprensión dunha lectura voluntaria

b)Criterios de cualificación:

- Realización e exposición de traballos realizados individualmente ou en grupo(suporá o 30% da nota)
- Exame escrito que constará de dúas partes: (suporá o 60% da nota)
  - Preguntas de desenrolo (valorado nun 70%).
  - Comentario de texto (valorado nun 30%)
- Proba escrita para avaliar a comprensión dunha lectura voluntaria que poderá elevar ata 1 punto a nota final do curso.
- Realizaranse dous parciais por trimestre e a nota da avaliación será a media do resultado obtido. Como mínimo deberán obter un 3 na calificación dos exames para facer a media. Empregaranse os datos de participación e traballo na aula para redondear a nota de cada avaliación.
- Farase unha recuperación por avaliación.
- A nota final do curso será a nota media dos exames elaborados ao longo do curso. Tamén terase en conta a nota do exame da lectura voluntaria da novela *El mundo de Sofía* de J. Gaarder (entre outras a xuízo do profesor) e terá menos valor o aprobado obtido na recuperación a efectos de cálculo da nota final.
- Reservamos un 10% ao concepto de “observación directa” que se obxectiva na colaboración no traballo de aula, na cooperación cos compañeiros/as, na disposición cara o traballo, atención en clase, presentación en tempo e forma das tarefas e os exercicios.
- O exame de setembro será un exame de mínimos global e terá a mesma estrutura dos feitos ao longo do curso.

3.1.2.8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

- Coa finalidade de constatar a mellora na aprendizaxe do alumnado realizarase unha avaliación inicial no mes de Setembro que recolla o grao de consecución das competencias básicas e a capacidade de recepción de contidos filosóficos por parte do alumnado (lectura de textos complexos, capacidade argumentativa, nivel moral, capacidade de reflexión).
- Na memoria final indícarase o grao de mellora nas diferentes competencias en cada grupo académico e de non constatarse a mellora indícaranse as posibles causas.
- Realizarase unha valoración dos tempos dedicados a cada unidade didáctica e os obxectivos acadados nela, así como os problemas atopados no seu desenvolvemento.
- Finalmente realizarase unha avaliación por parte do alumnado sobre o desenvolvemento da materia, grao de dificultade, problemas acadados, avaliación do material, etc, que se incorporará á memoria final do Departamento.

3.1.2.9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

Non hai ningún alumno nin alumna que presente a optativa Filosofía de 4º da ESO pendente.

3.1.2.10. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.

Para levar a cabo a avaliación inicial do alumnado propórase a lectura dun texto con conceptos filosóficos básicos e pedirase a resposta a unha serie de cuestións que tentarán valorar a súa capacidade de análise e síntese e captación da información.

Sobre a lectura dese texto pedirase ao alumno ou alumna que:

- ✓ seleccione e subliñe a tese principal e as subsidiarias
- ✓ exprese nunha redacción básica o sentido que tenta transmitir o texto
- ✓ defina os conceptos máis relevantes
- ✓ elabore un esquema coa relación entre os conceptos fundamentais do texto

- ✓ explique a súa posición respecto ao problema de forma que permita valorar a súa capacidade argumental.
- ✓ propoña un exemplo extraído da literatura, o cine, a arte ou a política, que explique e poña de manifesto a relación entre o problema filosófico e a cultura actual

O exercicio valorarase de acordo aos estándares de aprendizaxe do bloque 1 do currículo Contidos transversais, de acordo á seguinte rúbrica:

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE TRANSVERSAIS	nulo	básico	bo	avanzado
Lectura comprensiva de textos				
Análise crítico e identificación de teses filosóficas				
Elabora e comprende o vocabulario básico				
Elaboración de esquemas y mapas conceptuais				
Creación autónoma e propia				
Organización ordenada do texto escrito				
Uso dos recursos retóricos e lóxicos				
Comprensión de problemas filosóficos				

En función dos resultados desta proba adaptaranse as actividades propostas nas unidades didácticas e as tarefas finais propostas para cada avaliación.

3.1.2.11. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Proporanse medidas de reforzo mediante lecturas, vídeos e outros materiais complementarios para aquel alumnado que teña dificultades coas competencias básicas.

Proporanse diferentes canles para a presentación das tarefas que, de acordo coa teoría das Intelixencias Múltiples, se adapten mellor a cada un dos alumnos ou alumnas. Así, en cada tema serán de elección unha serie de tarefas que propoñen formas de realización adaptadas a cada unha destas intelixencias (infografías, comics, videopresentacións, textos...)

3.1.2.12 CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Os elementos transversais do currículo da materia de Filosofía serán os establecidos no currículo oficial da materia e expostos no Bloque 1: Contidos transversais. Son os seguintes:

FIB1.1.1. *Analiza de xeito crítico textos pertencentes a pensadores destacados, identifica a problemáticas fundamentais da Filosofía e as solucións expostas*

FIB1.2.1. *Argumenta e razoa as súas opinións de forma oral e escrita con claridade e coherencia*

FIB1.3.1. *Selecciona e sistematiza a información usando diferentes elementos (textos, vídeos, webs..).*

FIB1.3.2. *Construción de listas de vocabulario básico para a filosofía e elaboración de mapas e esquemas*

FIB1.4.1. *Elaboración de táboas cronolóxicas que aseguren unha correcta comprensión da liña histórica do pensamento occidental.*

3.1.2.13 MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

A fin de poder mellorar a programación didáctica dos anos vindeiros:

- Recoller na memoria final do curso os resultados da avaliación do alumnado por materias e cursos
- Realizar unha valoración para seleccionar as achegas do alumnado que poidan incorporarse á programación do ano vindeiro.
- Realizarse unha comprobación dos indicadores seguintes:

	Escala		
	1	2	3
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas a partir dos elementos do currículo.			
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas			
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.			
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades			
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.			

6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.			
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.			
8. Adecuación da secuencia de traballo na aula.			
9. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.			
10. Adecuación do libro de texto			
11. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.			
12. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.			
13. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.			
14. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final			
15. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.			
16. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.			

3.1.2.14. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

En 1º Bacharelato empregárase como texto de referencia o libro da editorial Vicens Vives *Filosofía*, de C. Prestel Alfonso na súa versión en castelán. Así mesmo será proposta a obra de J. Gaarder *El mundo de Sofía*, como lectura voluntaria para subir a nota final do alumnado de 1º Bach

3.1.2.15. PLAN LECTOR

Implicación nas liñas xerais do Plan Lector xeral do Centro.

3.1.2.16. PLAN TIC

Uso e manexo da información en contextos dixitais.

Creación de materiais dixitais como resultado das tarefas propostas ao longo do curso. Participación en blogs, wikis e outras plataformas dixitais.

3.1.3. PSICOLOXÍA 2º de Bacharelato

3.1.3.1 Introducción e contextualización

A materia de Psicoloxía é unha materia de libre configuración, a que se pode acceder desde calquera das vías do Bacharelato e que proporciona coñecementos fundamentais para o mundo actual, xa que serve tanto de orientación da propia conduta como de introdución aos coñecementos específicos que precisa calquera profesional da saúde ou de traballos que requiran e teñan as relacións persoais, laborais ou sociais como finalidade.

Esta materia orgánizase en seis bloques:

- "A psicoloxía como ciencia"
- "Fundamentos biolóxicos da conduta",
- "Os procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria",
- "Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento", • "A construción do ser humano. Motivación, personalidade e afectividade"
- "Psicoloxía social e das organizacións".

Daquela, desde a consideración da disciplina como ciencia, analízanse os fundamentos biolóxicos da conduta, as capacidades cognitivas como a percepción, a memoria e a intelixencia, afondando na aprendizaxe e na construción da nosa personalidade individual e social.

3.1.3.2. Contribución ao desenvolvemento das competencias claves

A materia de Psicoloxía, desde a dobre vertente humanística e científica, pode colaborar dun xeito representativo e versátil a fomentar o espírito científico, a capacidade de aprender sobre o mundo (CMCCT) e moi particularmente sobre a propia capacidade de aprender e as súas técnicas (CAA). A actualidade dos seus contidos e as múltiples experiencias prácticas permiten un tratamento transversal da materia que incide no coñecemento das relacións entre os diferentes ámbitos da cultura (CSC) e fai necesario usar as redes sociais e tratamento da información procurando deste xeito un dominio nestes eidos (CD). Como disciplina que pode cooperar na mellora xenérica das condicións de vida das persoas e, ao mesmo tempo, patrocinar, desde o autocoñecemento, o xenuíno desenvolvemento persoal, é unha materia que permite desenvolver o espírito emprendedor (CSIEE). A metodoloxía que aplicaremos na materia insistirá de forma especial na capacidade expositiva do alumnado, tanto de forma escrita, como icónica ou verbal (CLL).

3.1.3.3. Concreción de obxectivos

Para esta materia consideramos esenciais os seguintes obxectivos propostos para o Bacharelato, obxectivos que adecuaremos aos contidos específicos da materia:

- A) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, fundamentalmente adquirindo os coñecementos científicos necesarios para sustentar unha igualdade de xénero e o respecto aos dereitos dos individuos, insistindo no especial dereito á saúde, tanto física coma psíquica
- B) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais, para o que serán especialmente útiles os coñecementos adquiridos na materia
- C) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- D) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- E) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- F) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- G) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- H) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- I) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos e o estatuto específico da Psicología como ciencia e os seus límites
- L) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural, relacionando o ámbito da materia con diferentes expresións culturais
- M) Impulsar condutas e hábitos saudables en relación coa saúde psíquica.

3.1.3.4.Consideracións metodolóxicas que require a materia

Dado o carácter humanístico-científico desta disciplina, cremos que esta debe desenvolverse preferentemente desde un punto de vista transversal e práctico. A fin de dar ao alumnado un contexto en función dos seus intereses académicos e persoais, os traballos propostos ao alumnado terán un desenvolvemento transversal que permita, por unha parte, adquirir os coñecementos disciplinares e, por outra, aplicarlos a contextos culturais, sociais ou disciplinares do seu interese.

Esta metodoloxía pasa pola xeración de tarefas ou situacións-problema, que o alumnado deberá resolver facendo un uso axeitado dos coñecementos disciplinares e integrando diferentes competencias. Inclúiránse prácticas de traballo individual e cooperativo.

A corrección destas producións de traballo do alumnado reflectirase mediante rúbricas de avaliación por unidade didáctica.

Coa finalidade de comprobar uns mínimos nos coñecementos da materia por parte do alumnado, realizaránse por cada unidade didáctica cuestionarios de aplicación de coñecementos. Estes cuestionarios serán pechados a fin de garantir a súa obxectividade.

3.1.3.5 Concreción para cada estándar de aprendizaxe

	Psicoloxía . 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Comp. clave	Elementos Transversais
	Bloque 1. A psicoloxía como conciencia				

<p>2.e 3.h 4.l</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. A psicoloxía desde as súas orixes en Grecia ata o século XIX. ▪ B1.2. Constitución da psicoloxía como saber autónomo: Wundt, Watson, James e Freud. ▪ B1.3. Diversidade de acepcións do termo psicoloxía ao longo da súa evolución. ▪ B1.4. Obxecto propio da psicoloxía. A psicoloxía e outros saberes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Entender e apreciar a especificidade e a importancia do coñecemento psicolóxico, como ciencia que trata da conduta e os procesos mentais do individuo, valorando que se trata dun saber e unha actitude que estimula a crítica, a autonomía, a investigación e a innovación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB1.1.1. Explica e constrúe un marco de referencia global da psicoloxía, desde as súas orixes en Grecia (nas filosofías de Platón e Aristóteles), ata o seu recoñecemento como saber independente da man de Wundt, Watson, James e Freud, definindo as acepcións do termo psicoloxía ao longo da súa evolución, desde o etimolóxico, como "ciencia da alma", aos achegados polas correntes actuais: condutismo, cognitivismo, psicanálise, humanismo ou Gestalt. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA A 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> □ PSB1.1.2. Recoñece e valora as cuestións e os problemas que investiga a psicoloxía desde os seus inicios, distinguindo a súa perspectiva das proporcionadas por outros saberes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CM CC T 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Obxectivos que caracterizan a psicoloxía. ▪ B1.6. Facetas teórica e práctica da psicoloxía, e ámbitos de aplicación. ▪ B1.7. Metodoloxías da investigación psicolóxica: métodos e obxectivos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Identificar a dimensión teórica e práctica da psicoloxía, os seus obxectivos, as súas características e as súas ramas e técnicas de investigación, relacionándoas, como ciencia multidisciplinar, con outras ciencias cuxo fin é a comprensión dos fenómenos humanos, como a filosofía, a bioloxía, a antropoloxía, a economía, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB1.2.1. Explica e estima a importancia dos obxectivos que caracterizan a psicoloxía: describir, explicar, predicir e modificar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CM CC T 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB1.2.2. Distingue e relaciona as facetas teórica e práctica da psicoloxía, e identifica as ramas en que se desenvolven (clínica e da saúde, da arte, das actividades físico-deportivas, da educación, forense, da intervención social, ambiental, etc.), investigando e valorando a súa aplicación nos ámbitos de atención na comunidade, como na familia e na infancia, na terceira idade, en minusvalías, muller, xuventude, minorías sociais e inmigrantes, cooperación para o desenvolvemento, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CS C 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EE ▪ DSEM ▪ REEAS ▪ AMPD ▪ SRATIC
--	--	--	---	--	---

Psicoloxía. 2º de bacharelato					
Obxect.	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Comp. clave	Elementos Transversais
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB1.2.3. Describe e aprecia a utilidade das técnicas e das metodoloxías de investigación psicolóxica, explicando as características de cada unha, como son os métodos comprensivos (introspección, fenomenoloxía, hermenéutica, test, entrevista persoal, dinámica de grupos, etc.) e os seus obxectivos (observación, descrición, experimentación, explicación, estudos de casos, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Achegas máis importantes da psicoloxía na comprensión dos fenómenos humanos. Problemas tratados e conclusións ofrecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Recoñecer e expresar as achegas máis importantes da psicoloxía, desde os seus inicios ata a actualidade, identificando os principais problemas formulados e as solucións achegadas polas correntes psicolóxicas contemporáneas, e realizando 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB1.3.1. Explica e recoñece a importancia das achegas que a psicolóxica realizou na comprensión dos fenómenos humanos, identificando os problemas específicos dos que se 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.9. Teorías psicolóxicas: psicanálise, condutismo, teoría cognitiva, Gestalt, humanismo e psicobioloxía. ▪ B1.10. Textos de autores como W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. James e B. F. Skinner, entre outros. 	<p>unha análise crítica de textos significativos e breves de contido psicolóxico, identificando as problemáticas formuladas e relacionándoas co estudado na unidade.</p>	<p>ocupa e as conclusións achegadas.</p>		
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB1 3.2. Utiliza a súa capacidade de aprender a aprender, realizando os seus propios mapas conceptuais, utilizando medios informáticos, acerca das seguintes teorías: psicanálise, condutismo, teoría cognitiva, Gestalt, humanismo e psicobioloxía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB1.3.3. Analiza e valora criticamente textos sobre os problemas, as funcións e as aplicacións da Psicología de autores como W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. James e B. F. Skinner, entre outros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB1.3.4. Utiliza a súa iniciativa para expor as súas conclusións argumentadamente, mediante presentacións gráficas, en medios audiovisuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA
	<p>Bloque 2. Fundamentos biolóxicos da conduta</p>				

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Anatomía do encéfalo humano. Comparativa co doutros animais. ▪ B2.2. Filoxénese da evolución do cerebro humano e relación coa conduta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Explicar a evolución do cerebro humano desde un enfoque antropolóxico, distinguindo as súas características específicas das doutros animais, co fin de apreciar a importancia do desenvolvemento neurolóxico e as consecuencias que delas se derivan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB2.1.1. Identifica, contrasta e valora a nivel anatómico diferentes tipos de encéfalos animais en comparación co humano, valéndose de medios documentais. ▪ PSB2.1.2. Investiga a través de internet a filoxénese humana e a evolución do cerebro, explicando e apreciando a relación directa que mantén co desenvolvemento da conduta humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T ▪ CD 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL ▪ TIC
--	---	---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Morfoloxía da neurona. Sinapse, impulso nervioso e neurotransmisores. ▪ B2.4. Áreas do cerebro e as funcións que executan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Analizar e apreciar a importancia da organización do sistema nervioso central, fundamentalmente do encéfalo humano, distinguindo as localizacións e as funcións que determinan a conduta dos individuos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB2.2.1. Realiza unha presentación, con medios informáticos, en colaboración grupal, sobre a morfoloxía neuronal e a sinapse, describindo o proceso de transmisión sináptica e os factores que a determinan, o impulso nervioso e os neurotransmisores. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ TIC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB2.2.2. Investiga e explica a organización das áreas cerebrais e as súas funcións, e localiza nun debuxo as devanditas áreas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Técnicas de investigación da actividade cerebral: anxiogramas, EEG, TAC, TEP, IRM, intervencións directas e estudo de casos. ▪ B2.6. Impulso que deron as técnicas de investigación do cerebro para o estudo do comportamento e a solución dalgunhas patoloxías. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Entender e valorar as técnicas actuais de investigación do cerebro e o seu impacto no avance científico acerca da explicación da conduta e na superación dalgúns trastornos e dalgunhas doenzas mentais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB2.3.1. Describe e compara as técnicas científicas de investigación do cerebro: anxiogramas, EEG, TAC, TEP, IRM, intervencións directas e estudo de casos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB2.3.2. Analiza e aprecia o impulso que estas técnicas de investigación cerebral lle deron ao coñecemento do comportamento humano e á solución dalgunhas patoloxías. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ e ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Bases xenéticas da diferenza entre a conduta feminina e a masculina. ▪ B2.8. Doenzas causadas por alteracións xenéticas. Anomalía na conduta. Síndromes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Comprender e recoñecer algunhas das bases xenéticas que determinan a conduta humana, apreciando a relación de causa e efecto que pode existir entre ambas as dúas e destacando a orixe dalgunhas doenzas producidas por alteracións xenéticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB2.4.1. Explica a influencia dos compoñentes xenéticos que interveñen na conduta, e investiga e valora se estes teñen efectos distintivos entre a conduta feminina e a masculina. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB2.4.2. Relaciona e aprecia a importancia das alteracións xenéticas coas doenzas que producen modificacións e anomalías na conduta, utilizando o vocabulario técnico preciso: mutación, trisomía, monosomía, deleción, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL

			<ul style="list-style-type: none"> PSB2.4.3. Localiza e selecciona información en internet acerca de distintos tipos de doenzas causadas por alteracións xenéticas, tales como a síndrome de Down, a síndrome de Turner, a síndrome do miaño de gato ou a síndrome de Klinefelter, entre outras. 	<ul style="list-style-type: none"> CD CMCC T 	<ul style="list-style-type: none"> TIC CA
<ul style="list-style-type: none"> b c d h 	<ul style="list-style-type: none"> B2.9. Sistema endócrino. Glándulas e hormonas, e influencia na conduta. Influencia na diferenza entre a conduta feminina e a masculina. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Investigar e resumir a influencia do sistema endócrino sobre o cerebro e os comportamentos derivados diso, co fin de valorar a importancia da relación entre ambos. 	<ul style="list-style-type: none"> PSB2. 5.1. Realiza, en colaboración grupal, un mapa conceptual do sistema endócrino, apreciando a súa influencia na conduta humana e os seus trastornos, por exemplo: hipófise e depresión, tiroide e ansiedade, paratiroide e astenia, suprarrenais e delirios, páncreas e depresión, sexuais e climaterio, etc. PSB2.5.2. Investiga as diferenzas endocrinolóxicas entre homes e mulleres, e os seus efectos na conduta, valorando o coñecemento destas diferenzas como un instrumento que permite un entendemento e unha comprensión mellores entre as persoas de diferente sexo. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCC T CSIEE CSC 	<ul style="list-style-type: none"> CA EOE ECC
Bloque 3. Os procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria					

<ul style="list-style-type: none"> b d e g h l m 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Percepción: elementos e fases do proceso. B3.2. Teorías sobre a percepción: asociacionismo, Gestalt, cognitivismo e neuropsicología. B3.3. Leis da percepción da Gestalt. B3.4. Ilusións ópticas e trastornos perceptivos. B3.5. Algúns fenómenos perceptivos: constancia perceptiva, percepción subliminar e 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Comprender a percepción humana como un proceso construtivo eminentemente subxectivo e limitado, no cal ten a súa orixe o coñecemento sobre a realidade, valorando o ser humano como un procesador de información. 	<ul style="list-style-type: none"> PSB3.1.1. Distingue e relaciona os elementos que interveñen no fenómeno da percepción (estímulo, sentido, sensación e limiares de percepción), recoñecéndoos dentro das fases do proceso perceptivo (excitación, transdución, transmisión e recepción). PSB3.1.2. Compara e valora as achegas das principais teorías acerca da percepción: asociacionismo, Gestalt, cognitivismo e neuropsicología. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCC T CAA CCEC 	<ul style="list-style-type: none"> CL CL
---	---	---	--	---	--

<p>extrasensorial, membro fantasma e percepción por estimulación eléctrica do cerebro (por exemplo, o ollo de Dobelle), etc.</p>	<p>▪ PSB3.1.3. Elabora unha presentación con medios audiovisuais e en colaboración grupal, desenvolvendo a súa iniciativa persoal e as leis gestálticas da percepción, valorando a súa achega conceptual e identificando exemplos concretos de como actúan (por exemplo, a través de obras pictóricas ou fotografías).</p>	<p>▪ CSIEE</p>	<p>▪ TIC ▪ CA</p>
	<p>▪ PSB3.1.4. Procura e selecciona información, utilizando páxinas web, acerca dalgúns tipos de ilusións ópticas, diferenciándoas dos trastornos perceptivos como as alucinacións e a agnosia.</p>	<p>▪ CD</p>	<p>▪ TIC</p>
	<p>▪ PSB3.1.5. Comenta e aprecia algúns fenómenos perceptivos, como a constancia perceptiva, a percepción subliminar e extrasensorial, o membro fantasma e a percepción por estimulación eléctrica do cerebro (por exemplo, o ollo de Dobelle) entre outros, e expón as súas conclusións a través de soportes de presentación informáticos.</p>	<p>▪ CD</p>	<p>▪ CL ▪ CA</p>

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Factores individuais e sociais que inflúen na percepción. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Explicar e apreciar a relevancia das influencias individuais e sociais no fenómeno da percepción, valorando criticamente tanto os seus aspectos positivos como os negativos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB3.2.1. Discirne e elabora conclusións, en colaboración grupal, sobre a influencia dos factores individuais (motivación, actitudes e intereses) e sociais (cultura e hábitat) no fenómeno da percepción, utilizando, por exemplo, os experimentos sobre prexuízos realizados por Allport e Kramer. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EOE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. A memoria. Atención e concentración. ▪ B3.8. Tipos de atención. ▪ B3.9. Alteracións da atención. ▪ B3.10. Tipos de memoria. Relación entre eles e utilidade que teñen na aprendizaxe humana. ▪ B3.11. Esquecemento: causas. ▪ B3.12. A memoria e os efectos producidos nela por desuso, interferencia, falta de motivación, etc. ▪ B3.13. Distorsións e alteracións da memoria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Coñecer e analizar a estrutura, os tipos e o funcionamento da memoria humana, investigando as achegas dalgúns teorías actuais, co fin de entender a orixe e os factores que inflúen no desenvolvemento desta capacidade no ser humano, e utilizar as súas achegas na súa propia aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB3.3.1. Relaciona os conceptos de atención e concentración como puntos de partida da memoria, distinguindo os tipos de atención e os tipos de alteración que poden sufrir. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB3.3.2. Utiliza a súa iniciativa persoal para deseñar e elaborar, con medios informáticos, un cadro comparativo sobre diferentes tipos de memoria (sensorial, MCP e MLP), analizando a correspondencia entre elas e valorando a utilidade que teñen na aprendizaxe humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ TIC ▪ EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB3.3.3. Procura e selecciona información en páxinas web e libros especializados, acerca das principais causas do esquecemento, tales como as fisiolóxicas, as producidas por lesións, por represión, por falta de procesamento, por contexto inadecuado, etc., e elabora conclusións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL ▪ TIC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB3.3.4. Analiza e valora a importancia dalgúns dos efectos producidos na memoria por desuso, interferencia, falta de motivación, etc., e expón as súas consecuencias de xeito argumentado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB3.3.5. Exemplifica, a través de medios audiovisuais, algunhas distorsións ou alteracións da memoria, como a amnesia, a hipermemoria, a paramnesia e os falsos recordos, desenvolvendo a súa capacidade emprendedora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA

Bloque 4. Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Teorías da aprendizaxe: condicionamento clásico; aprendizaxe por ensaio-erro; condicionamento instrumental; teoría cognitiva; aprendizaxe social. ▪ B4.2. Técnicas de condicionamento ▪ B4.3. Factores que inflúen na aprendizaxe: coñecementos previos adquiridos, capacidades, personalidade, estilos cognitivos, motivación, actitudes e valores. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Explicar as principais teorías sobre a aprendizaxe, identificando os factores que cada unha delas considera determinantes neste proceso, co obxecto de iniciarse na comprensión deste fenómeno e das súas aplicacións no campo social, e utilizar os seus coñecementos para mellorar a súa propia aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB4.1.1. Utiliza a súa iniciativa persoal para confeccionar, utilizando medios informáticos, un cadro comparativo das teorías da aprendizaxe: condicionamento clásico (Pavlov e Watson); aprendizaxe por ensaio-erro (Thorndike); condicionamento instrumental (Skinner); teoría cognitiva (Piaget); Gestalt (Khöler); aprendizaxe social ou vicaria (Bandura), etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EO E
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB4.1.2. Analiza e aprecia os resultados da aplicación das técnicas de condicionamento na publicidade, mediante a localización destas últimas en exemplos de casos concretos, utilizados nos medios de comunicación audiovisual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CD 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA ▪ TIC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB4.1.3. Describe e valora a importancia dos factores que inflúen na aprendizaxe, como por exemplo os coñecementos previos adquiridos, as capacidades, a personalidade, os estilos cognitivos, a motivación, as actitudes e os valores. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Teorías actuais sobre a intelixencia: teoría factorial de Spearman, multifactorial de Thurstone, e teorías de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc. ▪ B4.5. Fases do desenvolvemento da intelixencia segundo J. Piaget. ▪ B4.6. O CI e os problemas da medición da intelixencia. ▪ B4.7. Procesos cognitivos superiores: pensamento, razoamento e creatividade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Comprender os procesos cognitivos superiores do ser humano, como a intelixencia e o pensamento, mediante o coñecemento dalgunhas teorías explicativas da súa natureza e o seu desenvolvemento, distinguindo os factores que inflúen nel e investigando a eficacia das técnicas de medición utilizadas e o concepto de CI, co fin de entender esta capacidade humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB4.2.1. Elabora mapas conceptuais dalgunhas das actuais teorías sobre a intelixencia, valorando as achegas que no seu estudo tivo cada unha delas, como por exemplo a teoría factorial de Spearman, a multifactorial de Thurstone e as de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EO E
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB4.2.2. Utiliza a súa iniciativa persoal para elaborar un esquema explicativo sobre as fases do desenvolvemento da intelixencia segundo J. Piaget, valorando a importancia das influencias xenéticas e do medio neste proceso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EO E

			<ul style="list-style-type: none"> PSB4.2.3. Investiga, en páxinas de internet, o que é o CI e a escala de Stanford-Binet, que clasifica estes valores desde a deficiencia profunda ata a superdotación, apreciando a obxectividade real dos seus resultados e examinando criticamente algunhas técnicas de medición da intelixencia. 	<ul style="list-style-type: none"> CD 	<ul style="list-style-type: none"> TIC
			<ul style="list-style-type: none"> PSB4.2.4. Analiza o que é o pensamento, apreciando a validez tanto do razoamento como da creatividade na resolución de problemas e na toma de decisións. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC 	<ul style="list-style-type: none"> CL
<ul style="list-style-type: none"> b h 	<ul style="list-style-type: none"> B4.8. A intelixencia emocional e as súas competencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Recoñecer e valorar a importancia da intelixencia emocional no desenvolvemento psíquico da persoa. 	<ul style="list-style-type: none"> PSB4 3.1. Valora a importancia das teorías de Gardner e Goleman, realizando un esquema das competencias da intelixencia emocional e a súa importancia no éxito persoal e profesional. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA 	<ul style="list-style-type: none"> CL EOE
<ul style="list-style-type: none"> a b h m 	<ul style="list-style-type: none"> B4.9. Posibilidades, alcance, límites e perigos da intelixencia artificial. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4. Reflexionar sobre as posibilidades da intelixencia artificial e vulgar criticamente os seus alcances e os seus límites, co fin de evitar a equivocada humanización das máquinas pensantes e a deshumanización das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> PSB4.4.1. Avalía, en traballo grupal, as vertentes positivas e negativas das aplicacións da intelixencia artificial, así como os perigos que pode representar pola súa capacidade para o control do ser humano, invadindo a súa intimidade e a súa liberdade. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCC T CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> SRATIC
	<p>Bloque 5. A construción do ser humano. Motivación, personalidade e afectividade.</p>				
<ul style="list-style-type: none"> b d e 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Teorías sobre a motivación: momeostática; das necesidades; do incentivo; cognitivas; psicanalíticas; humanistas. B5.2. Causas da frustración. Clasificación dos conflitos de Lewin. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Explicar e valorar a importancia da motivación, a súa clasificación e a súa relación con outros procesos cognitivos, desenvolvendo os supostos teóricos que a explican e analizando as deficiencias e os conflitos que no seu desenvolvemento conducen á frustración. 	<ul style="list-style-type: none"> PSB5.1.1. Utiliza e selecciona información acerca das teorías da motivación (homeostática; das necesidades; do incentivo; cognitivas; psicanalíticas; humanistas), utilizando mapas conceptuais, e elabora conclusións. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA 	<ul style="list-style-type: none"> CL EOET IC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Alternativas á frustración: agresión, logro indirecto, evasión, depresión ou aceptación. ▪ B5.4. Motivación e consecución de logros no ámbito laboral e no educativo. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.1.2. Recorre á súa iniciativa para realizar unha presentación, con medios informáticos, acerca das causas da frustración, partindo da clasificación dos conflitos de Lewin e valorando as respostas alternativas a esta, como a agresión, o logro indirecto, a evasión, a depresión ou a súa aceptación (tolerancia á frustración). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ TIC ▪ CA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.1.3. Argumenta, en colaboración grupal, sobre a importancia da motivación no ámbito laboral e educativo, analizando a relación entre motivación e consecución de logros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECL ▪ EOE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Teorías da personalidade ▪ B5.6. Fases do desenvolvemento ▪ B5.7. Métodos de avaliación da personalidade e as súas limitacións. ▪ B5.8. Relación entre a conciencia e os procesos inconscientes. ▪ B5.9. Drogas; alteracións de conciencia e de personalidade. ▪ B5.10. Identidade e autoestima. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Comprender o que é a personalidade, analizando as influencias xenéticas, ambientais e culturais sobre as que se edifica, as teorías que a estudan e os factores motivacionais, afectivos e cognitivos necesarios para a súa axeitada evolución, en cada fase do seu desenvolvemento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.2.1. Describe, establecendo semellanzas e diferenzas, as teorías da personalidade, como as provenientes da psicanálise, o humanismo, as tipoloxías, o cognitivismo e o condutismo, valorando as achegas que cada unha delas realizou no coñecemento da natureza humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.2.2. Recorre á súa iniciativa persoal para realizar unha presentación, a través de medios audiovisuais, sobre as fases do desenvolvemento da personalidade, por exemplo segundo a teoría psicanalista, e elaborar conclusións sobre os cambios que se producen en cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE E 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ TIC ▪ CA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.2.3. Analiza, valorando criticamente, as limitacións dalgúns métodos e estratexias para a avaliación da personalidade, como son as probas proxectivas (test de Rorschach, TAT, test da frustración de Rosenzweig, etc.), as probas non proxectivas (16 FP, NEO-PIR e MMPI) e as técnicas fisiolóxicas (tomografías, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMC CT 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL ▪ EOE

			<ul style="list-style-type: none"> PSB5.2.4. Diserta sobre a complexa relación entre a función da conciencia e os procesos inconscientes, analizando algúns fenómenos inconscientes, como os soños ou a hipnose. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL 	<ul style="list-style-type: none"> CA
			<ul style="list-style-type: none"> PSB5.2.5. Investiga, en traballo grupal, sobre os estados alterados de conciencia provocados polas drogas, valorando criticamente a súa influencia nas alteracións da personalidade, e presenta as súas conclusións de maneira argumentada. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ECC
			<ul style="list-style-type: none"> PSB5. 2.6. Indaga sobre a relación entre identidade e autoestima, valorando criticamente a importancia do concepto de si mesmo/a e as repercusións que iso ten no desenvolvemento persoal e vital. 	<ul style="list-style-type: none"> CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ECC
<ul style="list-style-type: none"> b c e g h m 	<ul style="list-style-type: none"> B5.11. Perspectivas, modelos de estudo e métodos usados para tratar as psicopatoloxías. B5.12. Trastornos en relación ás necesidades biolóxicas e ás adicións. B5.13. Trastornos en relación ás emocións. B5.14. Trastornos en relación a elementos corporais. B5.15. Trastornos en relación á personalidade. B5.16. Trastornos en relación ao desenvolvemento evolutivo. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.3. Entender e reflexionar sobre a complexidade que implica definir o que é un trastorno mental, describindo algúns dos factores xenéticos, ambientais e evolutivos implicados, co fin de comprender as perspectivas psicopatolóxicas e os seus métodos de estudo. 	<ul style="list-style-type: none"> PSB5.3.1. Describe perspectivas e modelos de estudo da psicopatoloxía, e reflexiona sobre os métodos utilizados por cada unha delas. PSB5.3.2. Utiliza a súa iniciativa persoal para realizar un cadro esquemático, en colaboración grupal e utilizando medios informáticos, acerca das características relativas a algúns tipos de trastornos, por exemplo os asociados ás necesidades biolóxicas e ás adicións (sexuais, alimentarias, drogodependencias, etc.), ás emocións (ansiedade e depresión), a elementos corporais (psicosomáticos, somatomorfos e dissociativos), á personalidade (esquizoide, paranoide, limítrofe, dependente, narcisista, antisocial, etc.), ao desenvolvemento evolutivo (autismo, atraso mental, déficit de atención e hiperactividade, da aprendizaxe, asociados á velez), etc. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCC T CAA 	<ul style="list-style-type: none"> CL EOE

Psicología. 2º de bacharelato					
Obxect.	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet. clave	Elementos Transversais
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.17. Compoñentes hereditarios e aprendidos dos afectos. ▪ B5.18. Relación entre emoción e cognición. ▪ B5.19. Emocións primarias, secundarias e autoconscientes. ▪ B5.20. Teorías sobre a emoción, como experiencia, como comportamento ou como suceso fisiolóxico. A psicoafectividade e o equilibrio da persoa. ▪ B5.21. Trastornos e problemas emocionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Recoñecer e valorar os tipos de afectos, así como a orixe dalgúns trastornos emocionais, co obxecto de espertar o seu interese polo desenvolvemento persoal desta capacidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.4.1. Explica os tipos de afectos (sentimento, emoción e paixón), especificando os seus determinantes hereditarios e aprendidos, e analizando a relación entre emoción e cognición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EOE ▪ CL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.4.2. Describe as emocións primarias (medo, noxo, alegría, tristura, ira, sorpresa, etc.) e secundarias (ansiedade, hostilidade, humor, felicidade, amor, etc.), distinguíndoas das emocións autoconscientes (culpa, vergoña, orgullo, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.4.3. Realiza un cadro comparativo sobre as teorías sobre a emoción, por exemplo como experiencia, como comportamento ou como suceso fisiolóxico, valorando a importancia da psicoafectividade no equilibrio da persoa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.4.4. Investiga, a través de internet, algúns trastornos emocionais (indiferenza emocional, dependencia afectiva, trastorno maníacodepresivo, descontrol emotivo, etc.) e problemas emocionais (medo, fobias, ansiedade, estrés, depresión, etc.), exemplificando a través dalgún soporte audiovisual, e elabora as súas conclusións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ TIC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.22. Importancia da afectividade e da sexualidade na maduración da persoa. Psicología da sexualidade. ▪ B5.23. Comunicación emocional: linguaxe verbal e non verbal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Coñecer a importancia que na maduración da persoa teñen as relacións afectivas e sexuais, analizando criticamente os seus aspectos fundamentais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB5.5.1. Identifica e aprecia a importancia que, no desenvolvemento e na maduración da persoa, teñen a afectividade e a sexualidade, como dimensións esenciais do ser humano, e describe os aspectos fundamentais da psicología da sexualidade: fisioloxía da resposta sexual, conduta sexual, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CL

			<ul style="list-style-type: none"> PSB5.5.2. Diserta sobre a importancia da linguaxe verbal e non verbal como medios de comunicación emocional na nosa vida cotiá, e expón de xeito claro e argumentado as súas conclusións. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL 	<ul style="list-style-type: none"> CA ECC
--	--	--	---	---	---

Bloque 6. Psicoloxía social e das organizacións					
<ul style="list-style-type: none"> a b c g 	<ul style="list-style-type: none"> B6.1. Impacto das diferenzas culturais no comportamento individual: a súa influencia nos esquemas cognitivos, na personalidade e na vida afectiva. B6.2. Proceso de socialización. Influencia no desenvolvemento persoal dos grupos, os papeis e os status sociais. B6.3. Orixe social das actitudes persoais. Influencia en condutas violentas en distintos ámbitos. B6.4. Roles sociais de xénero e as súas consecuencias no pensamento e na conduta do home e da muller 	<ul style="list-style-type: none"> B6.1. Comprender e apreciar a dimensión social do ser humano, e entender o proceso de socialización como a interiorización das normas e valores sociais, apreciando a súa influencia na personalidade e na conduta das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> PSB6.1.1. Analiza e valora as diferenzas culturais e o seu impacto no comportamento das persoas ao exercer a súa influencia nos esquemas cognitivos, a personalidade e a vida afectiva do ser humano. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 	<ul style="list-style-type: none"> CL
			<ul style="list-style-type: none"> PSB6.1.2. Realiza unha presentación, colaborando en grupo e utilizando medios informáticos, sobre o proceso de socialización humana e a influencia dos grupos, os papeis e os status sociais no desenvolvemento da persoa. 	<ul style="list-style-type: none"> CD 	<ul style="list-style-type: none"> TIC CA
			<ul style="list-style-type: none"> PSB6.1.3. Investiga acerca da orixe social das actitudes persoais, valorando a súa utilidade para a predición da conduta humana e a súa influencia en condutas de violencia escolar, laboral, doméstica e de xénero, entre outras. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 	<ul style="list-style-type: none"> EC C
<ul style="list-style-type: none"> a b c d e g h m 	<ul style="list-style-type: none"> B6.5. Procesos psicolóxicos de masas: impulsividade, intolerancia, inconsciencia, falta de perseveranza, volubidade e falta de capacidade crítica. B6.6. Estudo psicolóxico das masas de Gustav Le Bon. Contaxio de sentimentos e emocións, e perda temporal da personalidade individual e consciente da persoa. B6.7. Psicoloxía de Erikson e a súa explicación das condutas radicais e 	<ul style="list-style-type: none"> B6. 2. Coñecer e valorar os procesos psicolóxicos das masas, a súa natureza, as características e as pautas de comportamento, co fin de evitar as situacións de vulnerabilidade en que da persoa poida perder o control sobre os seus propios actos. 	<ul style="list-style-type: none"> PSB6.2.1. Procura e selecciona información en internet acerca das características da conduta do individuo inmerso na masa, tales como impulsividade, intolerancia, inconsciencia, falta de perseveranza, volubidade e falta de capacidade crítica, entre outras. 	<ul style="list-style-type: none"> CD 	<ul style="list-style-type: none"> TIC
			<ul style="list-style-type: none"> PSB6.2.2. Utiliza e selecciona información acerca do estudo psicolóxico das masas, realizado por Gustav Le Bon, e elabora conclusións acerca do poder da persuasión, o contaxio de sentimentos e emocións que se produce nas masas e os seus efectos na perda temporal da personalidade 	<ul style="list-style-type: none"> CSC 	<ul style="list-style-type: none"> CL

	<p>irracionalis nalgúns grupos.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.8. Medidas para prever a conversión das persoas en masa. 		individual e consciente da persoa.		
--	---	--	------------------------------------	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB6.2.3. Indaga na psicoloxía de Erikson e destaca algunhas das causas psicolóxicas explicativas que sinala acerca dos actos terroristas ou do pensamento radical e irracional que se pon de manifesto en seguidores/as de equipos deportivos, artistas, grupos políticos, relixiosos, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PAEC ▪ ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB6.2.4. Elabora conclusións, en colaboración grupal, e formula pautas de conduta preventivas co fin de evitar que as persoas se convertan en parte da masa, perdendo o control da súa conduta, dos seus pensamentos e dos seus sentimentos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.9. Aplicación da Psicoloxía no mundo laboral. Recursos humanos: selección de persoal, integración na empresa, e evolución persoal e profesional. ▪ B6.10. Aplicación da psicoloxía no mundo laboral. Factores psicolóxicos e desenvolvemento laboral: adaptación, innovación, traballo colaborador, xestión de coñecementos, creatividade, autoestima, proposición de retos, motivación, fomento da participación, autonomía e xeración de ambientes creativos. ▪ B6.11. Aplicación da psicoloxía no mundo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Entender e describir a importancia da psicoloxía no campo laboral e o desenvolvemento das organizacións, reflexionando sobre a importancia do liderado como condición necesaria para a xestión das empresas, reflexionando sobre os erros psicolóxicos que se producen na súa xestión e procurando os recursos axeitados para afrontar os problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PSB6.3.1. Comenta e aprecia a importancia da aplicación da psicoloxía no mundo laboral, en temas tales como os aspectos psicolóxicos que inflúen na produtividade e no desenvolvemento empresarial, a importancia dos métodos e das técnicas psicolóxicas para a selección de persoal segundo os perfís laborais e a resolución de conflitos, etc. ▪ PSB6.3.2. Procura e selecciona información sobre recursos humanos: selección de persoal e desenvolvemento de programas profesionais favorecedores da integración do persoal traballador na empresa, e a súa evolución persoal e profesional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ACDD ▪ ME ▪ FIOR ▪ EE ▪ EE

	laboral. Riscos da saúde psicolóxica laboral.		<ul style="list-style-type: none"> PSB6.3.3. Describe a importancia dos factores psicolóxicos que inflúen no desenvolvemento laboral, como a adaptación, a innovación, o traballo colaborador, a xestión de coñecementos, a creatividade e a autoestima, identificando factores fundamentais, como a proposición de retos, a motivación, o fomento da participación, a autonomía e a xeración de ambientes creativos, mediante exemplos de casos concretos e reflexionando criticamente sobre a súa aplicación en diversos ámbitos de traballo. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL 	<ul style="list-style-type: none"> EOE
			<ul style="list-style-type: none"> PSB6.3.4. Investiga, en páxinas de internet, acerca dos principais riscos da saúde laboral, como son o estrés, a ansiedade, o mobbing e a síndrome de Burnout. 	<ul style="list-style-type: none"> CD 	<ul style="list-style-type: none"> TIC

3.1.3.6. Secuenciación e temporalización de contidos.

Os contidos da materia de Psicoloxía están repartidos en 6 bloques:

1. A psicoloxía como ciencia.
2. Fundamentos biolóxicos da conduta.
3. Os procesos cognitivos básicos: percepción, atención y memoria.
4. Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento.
5. A construción do ser humano. Motivación, personalidade e afectividade.
6. Psicoloxía social e das organizacións.

Os tres primeiros bloques serán traballados no primeiro trimestre; o bloque 4, ao longo do segundo trimestre; e os bloques 5 e 6, serán traballados no terceiro trimestre.

3.1.3.7. Grao mínimo de consecución de estándares.

Os contidos mínimos para superar a materia son:

BLOQUE 1: A psicoloxía como ciencia.

- Características e obxectivos da Psicoloxía.
- Escolas psicolóxicas contemporáneas (Psicanálise, Gestalt, Condutismo, Humanismo, Cognitivismo).
- Ramas da Psicoloxía e psicoloxía aplicada.
- Métodos básicos de investigación en Psicoloxía.

BLOQUE2 : Fundamentos biolóxicos da conduta

- Determinantes biolóxicos da conduta.
- Compoñentes, estrutura e funcións do Sistema Nervioso en relación aos procesos de cognición e emoción.
- Xenética e conduta. O innato e o adquirido.
- Técnicas de investigación do cerebro.
- Algunhas patoloxías cerebrais.
- O sistema endocrino.

BLOQUE 3: Os procesos cognitivos básicos: percepción, atención. Estados de conciencia e a memoria.

- Estímulos e sensacións. A percepción, as fases do proceso perceptivo e os factores que inflúen na percepción.
- Clasificación dos órganos sensoriais.
- Como percibimos: a Gestalt e a teoría cognitiva.
- Ilusións ópticas e trastornos perceptivos.
- A atención.
- Características da conciencia. Estados de conciencia alternativos e alterados.
- Os soños. Características das drogas psicoactivas.
- A memoria. Fases do proceso de recuperación de información.
- Teoría multialmacén da memoria: memoria sensorial, MCP e MLP.
- Causas do olvido.
- Distorsións e alteracións da memoria: amnesias.

BLOQUE 4. *Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, pensamento, intelixencia e linguaxe*

- A aprendizaxe e os patróns innatos de conduta.
- Enfoque condutista.
- O condicionamiento clásico de Pavlov.
- O condicionamiento operante de Skinner. Procedimentos de condicionamiento operante: os reforzos e o castigo.
- Programas de reforzamento.
- Aprendizaxe social e aprendizaxe cognitivo.
- Estratexias de aprendizaxe: os mapas conceptuais.
- Naturaleza do pensamento e as habilidades de pensamento.
- Desenvolvemento do pensamento na adolescencia.
- O razonamento e as falacias.
- Solución de problemas e estratexias de resolución.
- Pensamento creativo e pensamento crítico.
- A intelixencia. Teorías clásicas.
- Medición da intelixencia. Os tests. O cociente Intelectual.
- Críticas aos tests de intelixencia.
- Teorías actuais da intelixencia: Sternberg, Gardner e a intelixencia emocional de Goleman - O desenvolvemento da intelixencia según J. Piaget.
- Problemas sobre a intelixencia: herencia-ambiente, a intelixencia artificial, a intelixencia animal e intelixencia colectiva.
- Comunicación e linguaxe.
- Elementos da comunicación. Tipos de comunicación: no verbal, a comunicación mediante a imaxe e a comunicación de masas.
- Linguaxe. Características, desenvolvemento evolutivo e funcións da linguaxe. - Relacións entre pensamento e linguaxe - Trastornos da linguaxe.

BLOQUE 5. *A construción do ser humano. Motivación, personalidade e afectividade.*

- Motivación. Características e tipos de motivación.
- Teorías da motivación: homeostática, cognitiva e a teoría humanista de Maslow.

- Os conflitos, a frustración e os mecanismos de defensa do Eu.
- Emocións. Características e dimensións da emoción. - Emocións humanas.
- Teorías da emoción: James-Lange, Cannon-Bard, Schachter e teoría do proceso oponente.
- O estrés: causas e consecuencias do estrés e estratexias de afrontamento do estrés.
- Personalidade, temperamento e carácter. Características da personalidade.
- Teorías da personalidade: psicanálise de Freud, teorías dos rasgos, teoría humanista de Rogers, teoría condutista de Bandura.
- Avaliación da personalidade: a observación e a entrevista. Tests e cuestionarios de personalidade.
- Trastornos da personalidade.
- Sexualidade humana: dimensións da sexualidade.
- Fundamentos biolóxicos da sexualidade: anatomía e fisioloxía masculina e feminina.
- A resposta sexual humana e disfuncións sexuais.
- Formas de expresión sexual e variacións da conduta sexual.
- Sexualidade na adolescencia.
- Psicopatoloxía: trastornos emocionais e da conduta.
- Modelos de categorización e criterios diagnósticos.
- Clasificación e diagnóstico: trastornos do estado de ánimo (depresión), a ansiedade e os trastornos esquizofrénicos. Trastornos da alimentación: anorexia e bulimia.
- Terapias psicolóxicas e metas terapéuticas. Diferentes terapias: psicanálise, terapia cognitivo- condutual e terapia familiar.

BLOQUE 6: *Psicoloxía social e das organizacións.*

- Psicoloxía Social: obxecto de estudo e métodos de investigación.
- Pensamento social: percepción social, atribución de causalidade e cognición social. - As actitudes: características, funcións, formación e cambio de actitudes.
- Racismo e xenofobia.
- Influencia social: conformidade (Asch) e obediencia á autoridade (S. Milgram)

- Os grupos: características dos grupos, pensamento grupal e conflitos no grupo. Liderazgo.
- As relacións sociais: a agresión e a conduta altruista.
- Psicología do traballo e das organizacións.
- Economía do coñecemento e a psicología no mundo laboral.
- A era dixital: globalización económica, revolución dixital e sociedade do coñecemento.
- A empresa: axentes da empresa, obxectivos e funcións da empresa.
- O traballo: significado do traballo, funcións psicosociais do traballo e o traballo no mundo global.
- Traballo en equipo: características, vantaxes e inconvenientes dun equipo de traballo.
- Motivación no traballo. Teorías e técnicas de motivación.
- Dirección da empresa e liderazgo. Funcións da dirección e cualidades do líder e estilos de liderazgo.
- Funcións do departamento de recursos humanos.
- Psicopatología laboral: estrés, burnout e mobbing.

3.1.3.8. Instrumentos de avaliación e criterios de cualificación.

- Participación nas actividades da aula. Intervencións en debates nos que se aporten argumentos coherentes e se manteña actitude respectuosa cara as diferentes opinións, colaboración cos compañeiros/as, disposición cara o traballo, atención en clase, presentación en tempo e forma das diferentes tarefas. (10% do total da nota).
- Presentación de tarefas tales como exposicións orais de traballos en grupo e actividades de repaso e afondamento das diferentes unidades didácticas (reseña de películas ou lecturas relacionadas con temas psicolóxicos). (30% do total da nota da avaliación).
- Exame escrito de respostas limitadas a unha serie de cuestións relacionadas co currículo (Test, indicar si é V ou F certos enunciados, etc). (Valorado nun 60% da nota).

- Lectura voluntaria do ensaio *Neurociencia para Julia* de Xurxo Mariño. Elevará ata un punto a nota media final.
- Realizarase un parcial por trimestre. O resultado deste exame contará un 60% do total da nota. Como mínimo deberán obter un 3 na calificación do exame para que o 40% da nota por traballo realizado na aula poda ser sumado.
- A nota final do curso será a media de cada un dos trimestres
- Farase unha recuperación por avaliación. A recuperación das avaliacións parciais durante o curso consistirá na repetición e entrega dos traballos NON REALIZADOS OU CUALIFICADOS NEGATIVAMENTE e/ou a REPETICIÓN DOS CUESTIONARIOS (segundo as dificultades que teña que superar o alumno/a). Para a súa corrección terase en conta a mesma ponderación que na avaliación ordinaria

- **AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA:**

Aqueles alumnos/as que non superen a cualificación de 5 puntos no cálculo da media das 3 avaliacións deberán presentarse a un exame final de **TODOS OS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE DO CURSO**.

A cualificación do exame establecerase sobre 10 puntos e o alumno/a deberá conseguir cando menos 5 para superar a materia. O exame terá a forma seguinte:

- Cuestión de desenvolvemento temático (máx. 2 puntos)
- 4 cuestións con resposta pechada (máx. 4 puntos)
- Comentario de texto con cuestións (2 puntos)
- Explicación dun exemplo/ caso práctico ou (2 puntos)

3.1.3.9. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

3.1.3.9.1. Indicadores de logro do proceso de ensino

Escala

	1	2	3
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.			
2. Conseguiuse crear o interese que favoreceu a aprendizaxe.			
3. Conseguiuse motivar para lograr a aplicación e transferencia do coñecemento.			
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.			
5. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.			
6. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.			
7. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.			
8. Correspondeuse o traballo do alumnado dentro do grupo coa avaliación obxectiva da materia			
9. A avaliación foi obxectiva			
10. A asistencia e compromiso coa materia foi a adecuada			

3.1.3.9.2. Indicadores de logro da práctica docente

	Escala		
	1	2	3
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.			
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.			
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.			
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.			
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.			
6. Combínase o traballo individual e en equipo.			
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.			
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.			
9. Incorporáranse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.			
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.			
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.			

12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección			
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.			
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.			
15. Os materiais son axeitados as capacidades do alumnado e aos contidos da materia			
16. Os cuestionarios son adecuados a cada bloque temático			
17. Avalíase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...			

3.1.3.10.ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

Neste curso académico non existen persoas nesta situación.

3.1.3.11.ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS, NO CASO DO BACHARELATO.

A materia non é unha materia chave e xa que logo non precisa estes procedementos.

3.1.3.12. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.

Realizarase unha avaliación inicial no mes de Setembro que consistirá nun Cuestionario que incluírá os seguintes aspectos:

- Motivacionais (as razóns de elección da materia)
- Coñecementos previos da materia: traballos realizados previamente, coñecementos biolóxicos e científicos relacionados
- Expectativas de futuro respecto á continuidade de estudos na materia.
- Visión previa da Psicoloxía.
- Capacidades e intereses do alumnado
- Acceso a recursos analóxicos e/ou dixitais

En función dos resultados desta avaliación previa, proporanse ao alumnado actividades que correspondan, ben coa súa necesidade de adquisición de coñecementos técnicos cara estudos futuros, ben cos seus intereses persoais de forma que a aprendizaxe sirva para completar outras áreas do seu interese.

3.1.3.13. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

En función das capacidades do alumnado e os seus intereses realizaranse modificacións na proposta de traballos que tentarán respostar a un necesario axuste entre necesidade, capacidades do alumno e contidos da materia. Tamén poderán variarse os tempos e elementos das probas extraordinarias, sempre en función dun informe previo das necesidades por parte do Departamento de Orientación.

Tomaranse asemade en conta as posibilidades de acceso aos recursos analóxicos e/ou dixitais que teña o alumnado

3.1.3.14. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO QUE CORRESPONDA.

En todos os traballos fomentarase o pensamento autónomo, crítico e rigoroso e o uso de hábitos de investigación. Especialmente deseñarse unha proposta de tarefa que teña en conta a reflexión metacognitiva que axude ao alumnado a aprender por si mesmo e transferir o aprendido a novos contextos.

Un blog do alumnado facilitará o uso das tecnoloxías da información con carácter transversal e continuo ao longo do curso. Todas as tarefas deberán presentarse en formato dixital.

O uso da información e a expresión da mesma en diferentes soportes, en liña co concepto de alfabetizacións múltiples

3.1.3.15. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES PROGRAMADAS POR CADA DEPARTAMENTO DIDÁCTICO.

As propostas no Plan Anual do Centro.

3.1.3.16. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

A fin de poder mellorar a programación didáctica dos anos vindeiros:

- Recoller na memoria final do curso os resultados da avaliación do alumnado por materias e cursos
- Realizar unha valoración para seleccionar as achegas do alumnado que poidan incorporarse á programación do ano vindeiro.
- Realizarse unha comprobación dos indicadores seguintes:

	Escala		
	1	2	3
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas a partir dos elementos do currículo.			
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas			
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.			
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades			
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.			
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.			
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.			
8. Adecuación da secuencia de traballo na aula.			
9. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.			
10. Adecuación do libro de texto			
11. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.			
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.			
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.			
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final			
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.			
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.			

3.1.3.17. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Para a materia de Psicoloxía o alumnado traballará co libro de texto da editorial McGrawHill, *Psicoloxía*, de José Ignacio Alonso García . . A lectura voluntaria para subir nota en Psicoloxía 2º de Bach. é *Neurociencia para Julia*, de Xurxo Mariño e editado por Laetoli.

3.1.3.18. PLAN LECTOR

O proposto para o Plan Lector del Centro.

3.1.3.19. PLAN TIC

Uso e manexo da información en contextos dixitais

Creación de materiais dixitais como resultado das tarefas propostas ao longo do curso.

3.2. OBXECTIVOS DA ETAPA (E. S. O.)

A educación secundaria obrigatoria ten por finalidade lograr que os alumnos e as alumnas adquiren os elementos básicos da cultura nomeadamente nos seus aspectos humanístico, artístico, científico e tecnolóxico; desenvolver e consolidar neles/as hábitos de estudo e de traballo; preparalos/as para a súa incorporación a estudos posteriores e para a súa inserción laboral, e formalos/as para o exercicio dos seus dereitos e das súas obrigas na vida como cidadáns e cidadás.

Obxectivos

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha

sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

- o) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

- p) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3.2.1. FILOSOFÍA 4º ESO

3.2.1.1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A materia de Filosofía de cuarto curso de ESO ten un carácter introdutorio. O seu obxectivo será sentar as bases para que o alumnado poida iniciarse na reflexión crítica sobre os diferentes saberes. Iniciar ao alumnado no "preguntar radical" partindo da experiencia persoal, os coñecementos adquiridos e a

integración dos saberes nunha panorámica xeral que lle permita adquirir conciencia das súas interconexións.

A materia procura incidir na formación dun pensamento autónomo e no fomento da capacidade de pensar, argumentar e debater sobre as grandes cuestións que están involucradas en todos os ámbitos do pensamento.

A materia terá tamén unha dimensión práctica, que insistirá no fomento dunha actitude reflexiva e crítica que non acepte nada preconcebido, e dunha capacidade dialóxica, que sexa capaz de construír coñecemento en comunidade mediante o intercambio argumentado de puntos de vista.

3.2.1.2 CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Esta materia contribúe a desenvolver especialmente as seguintes competencias: comunicación lingüística, aprender a aprender, competencias sociais e cívicas, e conciencia e expresións culturais. De todas estas competencias, a fundamental pode ser a competencia de aprender a aprender, mediante a cal procurárase dotar ao alumnado das ferramentas necesarias para completar a súa visión do mundo, afrontar a vida e os estudos con maior autonomía e formalo como persoa.

3.2.1.3. CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS POR CURSO

- a) Asumir responsablemente os seus deberes e exercitarse no diálogo.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado e coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para

aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega

3.2.1.4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE

Filosofía. 4º de ESO PRIMER TRIMESTRE					
Obxectivos	Contidos	Criteriaos de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compet s clave	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro
Bloque 1. A filosofía					
b e f h	B1.1. Conceptos do bloque "A filosofía": filosofía, mito, logos, saber, opinión, abstracto, concreto, razón, sentidos, arché, causa, monismo, dualismo, pluralismo, substancia, prexuízo, etc. B1.2. Modos de pensar: coñecer, opinar, argumentar, interpretar, razoar, analizar, criticar, descubrir, crear.	B1.1. Comprender o que é a reflexión filosófica, diferenciándoa doutros tipos de saberes que estudan aspectos concretos da realidade e do individuo.	FIB1.1.1. Define e utiliza conceptos como filosofía, mito, logos, saber, opinión, abstracto, concreto, razón, sentidos, arché, causa, monismo, dualismo, pluralismo, substancia ou prexuízo, e elabora un glosario con eles.	CAA	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
			FIB1.1.2. Distingue entre, coñecer, opinar, argumentar, interpretar, razoar, analizar, criticar, descubrir e crear.	CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

b e h l	B1.3. Explicación racional (logos) e mitolóxica (mito). B1.4. Comparativa de textos míticos e racionais ao respecto da cosmoxénese e a antropoxénese.	B1.2. Coñecer a orixe da filosofía occidental (onde, cando e por que xorde), distinguíndoa dos saberes prerracionais, o mito e a maxia, en tanto que saber práctico, e comparándoa con algunhas características xerais das filosofías orientais.	FIB1.2.1. Explica as diferenzas entre a explicación racional e a mitolóxica, en comparación tamén con algunhas características xerais das filosofías orientais. FIB1.2.2. Le textos interpretativos e descritivos da formación do Cosmos e o ser humano, pertencentes ao campo mitolóxico e ao campo racional, e extrae semellanzas e diferenzas nas formulacións.	CCEC CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
h l	B1.5. A pregunta polo arché nos presocráticos: solucións de Heráclito, Parménides e Demócrito.	B1.3. Identificar o primeiro interrogante da filosofía grega, a pregunta pola orixe, e coñecer as primeiras respostas dadas polos primeiros pensadores gregos.	FIB1.3.1. Describe as primeiras respostas presocráticas á pregunta polo arché, coñece os seus autores e reflexiona por escrito sobre as solucións de interpretación da realidade expostas por Heráclito, Parménides e Demócrito.	CCEC CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos 10% nos cuestionario
a h l	B1.6. O individuo e a polis en Sócrates e en Protágoras.	B1.4. Coñecer o xiro antropolóxico da filosofía no século V a.C., explicando algunhas das ideas centrais de Sócrates e de Protágoras, e reflexionando sobre a aplicación práctica da filosofía respecto ao individuo e a sociedade en que vive.	FIB1.4.1. Compara a interpretación do ser humano e a sociedade defendida por Sócrates coa exposta por Protágoras, e argumenta a súa propia postura.	CSC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
g h	B1.7. A necesidade de dar sentido como consubstancial ao ser humano.	B1.5. Reflexionar e argumentar, de xeito escrita e oral, sobre o interese, especificamente humano, por entenderse a si mesmo e o que o rodea.	FIB1.5.1. Realiza pequenos ensaios, argumentando as súas opinións de xeito razoado, no que pretenda dar sentido a algún conxunto de experiencias.	CAA CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

h l	B1.8. Funcións da filosofía nas súas vertentes teórica e práctica.	B1.6. Recoñecer as funcións da filosofía en tanto que saber crítico que aspira a fundamentar, analizar e argumentar sobre os problemas últimos da realidade, desde unha vertente tanto teórica como práctica.	FIB1.6.1. Diserta sobre as posibilidades da filosofía segundo as súas funcionalidades.	CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
Bloque 2. Identidade persoal					
b e g	B2.7. A filosofía da mente e a neurociencia.	B2.7. Investigar en internet en que consiste a filosofía da mente e a neurociencia, e seleccionar a información máis significativa.	FIB2.7.1. Investiga e selecciona información significativa sobre conceptos fundamentais de filosofía da mente.	CCL CD	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
d h	B2.8. A motivación e os conceptos asociados: emoción, sentimento, necesidades primarias e secundarias, autorrealización, vida afectiva e frustración.	B2.8. Identificar a función e a importancia da motivación como factor enerxético e direccional da vida humana nas súas múltiples dimensións.	FIB2.8.1. Define e utiliza con rigor conceptos como motivación, emoción, sentimento, necesidades primarias e secundarias, autorrealización, vida afectiva e frustración.	CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
Bloque 4. Pensamento					

b h	B4.1. Conceptos do bloque "Pensamento": razón, sentidos, experiencia, abstracción, universalidade, sistematicidade, racionalismo, dogmatismo, empirismo, límite, intelixencia, intelixencia emocional, certeza e erro. B4.2. Características da racionalidade humana.	B4.1. Comprender a facultade racional como específica do ser humano e as súas implicacións, analizando en que consiste a racionalidade e cales son as súas características.	FIB4.1.1. Define e utiliza conceptos como razón, sentidos, experiencia, abstracción, universalidade, sistematicidade, racionalismo, dogmatismo, empirismo, límite, intelixencia, intelixencia emocional, certeza e erro. FIB4.1.2. Explica o que é a racionalidade e describe algunhas das súas características.	CCL CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
h l	B4.3. Posibilidades e límites da razón.	B4.2. Explicar as teses básicas dalgunhas concepcións filosóficas sobre as posibilidades e	FIB4.2.1. Explica a concepción sobre as posibilidades da razón.	CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

		os límites da razón.			
f	B4.4. Racionalidade teórica e racionalidade práctica. Teoría e experiencia.	B4.3. Distinguir a racionalidade teórica da racionalidade práctica, así como teoría e experiencia.	FIB4.3.1. Identifica as dúas posibilidades de aplicación da racionalidade: teórica e práctica.	CAA CCEC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
d h l	B4.5. Concepcións contemporáneas sobre a intelixencia. B4.6. Teoría da intelixencia emocional.	B4.4. Coñecer a concepción contemporánea sobre a intelixencia, incidindo na teoría da intelixencia emocional de Daniel Goleman.	FIB4.4.1. Explica as teses centrais da teoría da intelixencia emocional. FIB4.4.2. Argumenta sobre a relación entre a razón e as emocións.	CSC CCL CSC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
b g h	B4.7. A verdade e os seus tipos: a verdade como correspondencia; a verdade segundo o pragmatismo americano; a verdade desde o perspectivismo e o consenso. B4.8. Papel do erro na procura da verdade. O erro como oportunidade.	B4.5. Comprender algúns dos principais tipos de verdade (a verdade como correspondencia; a verdade segundo o pragmatismo americano; a verdade desde o perspectivismo e o consenso) e reflexionar sobre a posibilidade de alcanzar a verdade absoluta.	FIB4.5.1. Define algúns tipos de verdade, como son a verdade como correspondencia, a verdade segundo o pragmatismo americano e a verdade desde o perspectivismo. FIB4.5.2. Reflexiona sobre a parte positiva de equivocarse e a importancia do erro como posibilidade de procura de novas estratexias e solucións.	CCL CAA CSIEE	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

	Bloque 2. Identidade persoal		
--	------------------------------	--	--

b d h	B2.1. Conceptos do bloque "Identidade persoal": personalidade, temperamento, conciencia, condutismo, psicoloxía, psicanálise, etc.	carácter, inconsciencia, cognitivismo, humanística,	B2.1. Comprender a profundidade da pregunta "quen son?", coñecendo algunhas respostas dadas desde a psicoloxía e a filosofía, reflexionar e valorar a importancia de coñecerse a si mesmo/a, e expresalo por escrito.	FIB2.1.1. Define e utiliza conceptos como personalidade, temperamento, carácter, conciencia, inconsciencia, condutismo, cognitivismo, psicoloxía humanística, psicanálise, e elabora un glosario con eses termos.	CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
h	B2.2. A personalidade.		B2.2. Definir o que é a personalidade, así como os principais conceptos relacionados con ela.	FIB2.2.1. Define e caracteriza o que é a personalidade.	CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
h	B2.3. Teorías sobre personalidade	a	B2.3. Coñecer e explicar as teses centrais dalgunhas teorías sobre a personalidade.	FIB2.3.1. Coñece as teses fundamentais sobre a personalidade e argumenta sobre iso.	CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
a b d	B2.4. Etapas desenvolvemento da identidade persoal. Tipos de personalidade.		B2.4. Recoñecer as etapas do desenvolvemento da	FIB2.4.1. Le textos literarios nos que se analiza a personalidade dos personaxes, identifica os	CAA CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

g h			identidade persoal, reflexionando sobre os factores que determinan o éxito e o fracaso, e achega a propia opinión razoada sobre estes dous conceptos.	trazos e os tipos de personalidade, e reflexiona por escrito sobre a temática.		
l	B2.5. O inconsciente na psicanálise.		B2.5. Analizar que se entende por inconsciente no marco do pensamento da psicanálise.	FIB2.5.1. Analiza que se entende por inconsciente.	CCEC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

a b e h n	B2.6. O innato e o adquirido na formación da personalidade.	B2.6. Reflexionar por escrito e dialogar en grupo sobre a posible incidencia que a herdanza xenética e o adquirido teñen na formación da personalidade.	FIB2.6.1. Le e analiza textos filosóficos, literarios ou científicos cuxo punto de reflexión sexa a herdanza adquirida na formación da personalidade, incidindo no autoconecemento.	CAA CCL CMCCT	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
d	B2.9. A motivación desde a teoría cognitiva: coñecemento e motivación.	B2.9. Recoñecer, no marco da teoría cognitiva, o valor do coñecemento como elemento motivador da conduta humana, reflexionando sobre a consideración do ser humano como animal racional.	FIB2.9.1. Explica as teses máis importantes da teoría cognitiva acerca do coñecemento e a motivación.	CAA	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
d h	B2.10. Teoría humanística sobre a motivación. Diferenzas coa teoría cognitivista.	B2.10. Explicar as ideas centrais da teoría humanística sobre a motivación, reflexionando sobre o carácter da motivación como elemento distintivo do ser humano fronte ao simplemente animal.	FIB2.10.1. Explica as ideas centrais da teoría humanística sobre a motivación e expresa a súa opinión razoada ao respecto. FIB2.10.2. Explica e compara a visión sobre a motivación da teoría cognitivista e a da teoría humanística sobre a motivación.	CAA CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
d h	B2.11. Condición afectiva humana B2.12. Impulsos, emocións e sentimentos. B2.13. Papel do corpo na afectividade	B2.11. Coñecer a condición afectiva do ser humano, distinguindo entre impulsos, emocións e sentimentos, e recoñecendo o papel do corpo na posibilidade de manifestación do afectivo.	FIB2.11.1. Analiza e argumenta sobre textos breves e significativos de autores salientables sobre as emocións, e argumenta por escrito as propias opinións.	CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
d h m	B2.14. Incidencia na conduta das emocións: frustración, desexo e amor.	B2.12. Valorar a importancia da relación entre a motivación e o afectivo para dirixir a conduta humana en diferentes direccións e con distinta intensidade.	FIB2.12.1. Analiza textos e diserta sobre a incidencia das emocións, como a frustración, o desexo ou o amor, entre outras, na conduta humana.	CCL CSC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

b d g h	B2.15. Incidencia na conduta das emocións: A curiosidade e o pracer de aprender, o desexo de lograr obxectivos, a satisfacción pola resolución de problemas, o agrado polo recoñecemento de éxito e a compracencia polo estímulo de iniciativas	B2.13. Reflexionar e argumentar sobre a importancia da motivación e das emocións, como a curiosidade e o pracer de aprender, o desexo de lograr obxectivos, a satisfacción pola resolución de problemas, o agrado polo recoñecemento de éxito, a compracencia polo estímulo de iniciativas, etc.	FIB2.13.1. Argumenta sobre o papel das emocións para estimular a aprendizaxe, o rendemento, o logro de obxectivos e a resolución de problemas, entre outros procesos.	CAA CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
d g h	B2.16. As emocións como estímulo da iniciativa, a autonomía e o emprendemento.	B2.14. Reflexionar sobre o papel das emocións como ferramenta para ser emprendedor/a e creativo/A.	FIB2.14.1. Analiza textos en que se describe o papel das emocións como estímulo da iniciativa, a autonomía e o emprendemento.	CCL CSIEE	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
b d g h	B2.17. O ser humano como centro das múltiples perspectivas que se integran no saber orixinario que é a filosofía.	B2.15. Coñecer, desde a historia da filosofía, algunhas das reflexións sobre aspectos que caracterizan o ser humano en canto tal, valorando a función da filosofía como saber orixinario e integrador de múltiples perspectivas cuxo centro común é a persoa.	FIB2.15.1. Desenvolve de forma colaborativa un glosario para publicar en internet, coa terminoloxía filosófica da unidade.	CD CSC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
h l	B2.18. Teorías sobre a alma de Platón e de Aristóteles, e relación nelas entre alma, corpo e afectos.	B2.16. Explicar as teorías da alma de Platón e de Aristóteles, reflexionando sobre a consideración e a	FIB2.16.1. Explica a teoría da alma de Platón.	CCEC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
		relación entre a alma, o corpo e os afectos, que se analizan nelas teorías.	FIB2.16.2. Explica a teoría da alma de Aristóteles.	CCEC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

			FIB2.16.3. Argumenta a súa opinión sobre a relación entre o corpo e a mente ou alma.	CAA	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
g h l	B2.19. A introspección en Agostiño de Hipona.	B2.17. Coñecer a importancia da introspección sinalada por Agostiño de Hipona, como método de autoconhecimento e de formación da propia identidade.	FIB2.17.1. Explica o que é a introspección segundo Agostiño de Hipona, utilizando este tipo de pensamento en primeira persoa para describirse a si mesmo/a.	CAA	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
h l	B2.20. O cogito de Descartes B2.21. O home-máquina dos materialistas franceses do século XVIII.	B2.18. Describir e comparar a concepción cartesiana do papel do pensamento como aspecto que define o individuo, fronte ás concepcións materialistas e mecanicistas do homemáquina no materialismo francés do século XVIII.	FIB2.18.1. Expón o significado da tese de Descartes "Penso, logo existo". FIB2.18.2. Expón as súas reflexións sobre as implicacións do materialismo na súa descrición do ser humano.	CCEC CCEC CSC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
h	B2.22. A vontade como elemento definitorio do humano.	B2.19. Coñecer a importancia da facultade da vontade como elemento definitorio do humano.	FIB2.19.1. Explica o que é a vontade.	CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
d h	B2.23. Reflexión filosófica sobre a afectividade.	B2.20. Expresar algunhas das consideracións filosóficas sobre o afectivo.	FIB2.20.1. Argumenta, desde o plano filosófico, sobre o papel das emocións na consideración do ser humano en canto tal.	CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
g h	B2.24. O ser humano como proxecto.	B2.21. Recoñecer as implicacións filosóficas da idea do home como proxecto.	FIB2.21.1. Expresa e desenvolve a idea de home como proxecto.	CCL CSIEE	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos.

Bloque 3. Socialización

a b g h l	B3.1. Conceptos do bloque "Socialización": individualidade, alteridade, socialización, estado de natureza, dereitos naturais, contrato social, respecto, propiedade, Estado, lexitimación, institucionalización, rol, status, conflito e cambio social, globalización, etc.	B3.1. Identificar o "outro" tal como é na súa individualidade e, ao mesmo tempo, identificalo como un "alter ego" que comparte un espazo e unhas circunstancias comúns, dando lugar á intersubxectividade.	FIB3.1.1. Define e utiliza conceptos como individualidade, alteridade, socialización, estado de natureza, dereitos naturais, contrato social, respecto, propiedade, Estado, lexitimación, institucionalización, rol, status, conflito e cambio social, e globalización.	CCL CSC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
a h l	B3.2. Cultura e sociedade. Compoñentes socioculturais do ser humano.	B3.2. Recoñecer a dimensión social e cultural do ser humano, identificando e distinguindo os conceptos de cultura e de sociedade.	FIB3.2.1. Define e explica o significado dos conceptos de cultura e de sociedade, facendo referencia aos compoñentes socioculturais que hai no ser humano.	CCEC CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
a l ñ o	B3.3. Contidos culturais: institucións, ideas, crenzas, valores, obxectos materiais, etc. B3.4. Niveis biolóxico, afectivo e cognitivo na internalización da cultura.	B3.3. Identificar o proceso de construción, os elementos e a lexitimación dunha cultura, valorando esta non só como ferramenta de adaptación ao medio, senón como ferramenta para a transformación e a autosuperación.	FIB3.3.1. Expresa algúns dos principais contidos culturais, como son as institucións, as ideas, as crenzas, os valores, os obxectos materiais, etc. FIB3.3.2. Coñece os niveis aos que se realiza a internalización dos contidos culturais dunha sociedade; é dicir, a nivel biolóxico, afectivo e cognitivo.	CCEC CAA CCEC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
d h	B3.5. Elementos do proceso de socialización: socialización primaria e secundaria.	B3.4. Coñecer os elementos do proceso de socialización e relacionalos coa propia personalidade.	FIB3.4.1. Describe a socialización primaria e secundaria.	CSC	
a h	B3.6. Teses fundamentais sobre a orixe da sociedade e o Estado.	B3.5. Coñecer as teorías sobre a orixe da sociedade e reflexionar de forma escrita sobre elas, argumentando as propias opinións ao respecto.	FIB3.5.1. Explica as teses fundamentais sobre a orixe da sociedade e o Estado.	CSC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
a b d l	B3.7. A civilización. Diferenza entre civilización e cultura. Oriente e Occidente.	B3.6. Comprender o sentido do concepto de civilización, relacionando as súas semellanzas e diferenzas co concepto de cultura.	FIB3.6.1. Explica o que é unha civilización e pon exemplos fundamentados, e investiga e reflexiona sobre as semellanzas e as diferenzas entre oriente e occidente.	CAA CCEC CSC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

e g h	B3.8. Comunicación. Comunicación non verbal. B3.9. A comunicación na época das tecnoloxías da información e da comunicación.	B3.7. Definir o que é a comunicación, analizando as formas de comunicación non verbal, e a incidencia das novas tecnoloxías da información e da comunicación.	FIB3.7.1. Explica o que é a comunicación e reflexiona sobre as vantaxes e os inconvenientes cando a ferramenta para ela son as novas tecnoloxías.	CD	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
a g l	B3.10. O individuo como capaz de innovar e crear cambios culturais.	B3.8. Reflexionar sobre o posible papel activo dun/dunha mesmo/a na construción da cultura e, en canto tal, identificarse como ser creativo e innovador, capaz de xerar elementos culturais.	FIB3.8.1. Reflexiona por escrito sobre o papel activo dun/dunha mesmo/a no seu contexto sociocultural, como ser capaz de innovar e xerar cambios culturais.	CCL CSIEE	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
a b e h l ñ o	B3.11. Diferenzas culturais. Relativismo cultural e etnocentrismo.	B3.9. Reflexionar e indagar sobre o relativismo cultural e o etnocentrismo.	FIB3.9.1. Coñece o relativismo cultural e o etnocentrismo, e reflexiona sobre eles, expresando conclusións propias e achegando exemplos con feitos investigados e contrastados en internet.	CAA CCEC CD	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
Bloque 5. Realidade e metafísica					
h l	B5.1. Conceptos do bloque "Realidade e metafísica": metafísica, realidade, pregunta radical, esencia, natureza, cosmos, caos, creación, finalismo, continxente, mecanicismo e determinismo. B5.2. Metafísica: o seu obxecto e o seu método.	B5.1. Coñecer o significado do termo "metafísica", comprendendo que é a principal disciplina das que compoñen a filosofía, identificando o seu obxectivo fundamental, consistente en realizar preguntas radicais sobre a realidade, e entendendo en que consiste o "preguntar radical".	FIB5.1.1. Define e utiliza conceptos como metafísica, realidade, pregunta radical, esencia, natureza, cosmos, caos, creación, finalismo, continxente, mecanicismo e determinismo. FIB5.1.2. Define o que é a metafísica, o seu obxecto de coñecemento e o seu modo característico de preguntar sobre a realidade.	CCL CCEC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
b f h l n	B5.3. A natureza como esencia e como totalidade: o Universo. B5.4. Orixe do Universo. Eternidade ou creación. B5.5. Respostas á pregunta	B5.2. Comprender unha das principais respostas á pregunta acerca do que é a natureza e identificar esta non só como a esencia de cada ser,	FIB5.2.1. Expresa as dúas posibles respostas á pregunta pola orixe do Universo (é eterno ou foi creado), e expón as súas reflexións sobre as implicacións relixiosas e filosóficas de ambas as dúas.	CAA CCEC CMCCT	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

	<p>pola finalidade do Universo.</p> <p>B5.6. Respostas á pregunta sobre o posto do ser humano no Universo.</p>	<p>senón ademais como o conxunto de todas as cousas que hai, e coñecer algunhas das grandes preguntas metafísicas acerca da natureza: a orixe e a finalidade do Universo, a orde que rexe a natureza, se é que a hai, e o posto do ser humano no Cosmos, reflexionando sobre as implicacións filosóficas de cada unha destas cuestións.</p>	<p>FIB5.2.2. Expón as dúas posturas sobre a cuestión acerca de se o Universo ten unha finalidade, unha dirección, ou se non a ten, e argumenta filosoficamente a súa opinión ao respecto.</p> <p>FIB5.2.3. Analiza textos cuxo punto de reflexión é a realidade física que nos rodea e os interrogantes filosóficos que suscita.</p>	<p>CAA CMCCT</p> <p>CCL</p>	<p>Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos</p> <p>Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos</p>
Bloque 6. Transformación					
a b g h	<p>B6.1. Conceptos do bloque "Transformación-ética": vontade, liberdade negativa, liberdade positiva, autodeterminación, libre albedrío, determinismo, indeterminismo e condicionamento.</p>	<p>B6.1. Coñecer os dous significados do concepto de liberdade de acción (liberdade negativa e liberdade positiva), e aplicarlos tanto no ámbito da sociedade política como no terreo da vida privada ou a liberdade interior.</p>	<p>FIB6.1.1. Define e utiliza conceptos como vontade, liberdade negativa, liberdade positiva, autodeterminación, libre albedrío, determinismo, indeterminismo e condicionamento.</p> <p>FIB6.1.2. Analiza textos breves sobre o tema da liberdade, e argumenta a propia opinión.</p>	<p>CSC</p> <p>CSC</p>	<p>Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos</p> <p>Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos</p>
h	<p>B6.2. Libre albedrío e vontade.</p>	<p>B6.2. Comprender o que é o libre albedrío ou a liberdade interior, en relación coa posibilidade de autodeterminación dun mesmo e coa facultade da vontade.</p>	<p>FIB6.2.1. Explica o que é o libre albedrío e a facultade humana da vontade.</p>	<p>CCL</p>	<p>Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos</p>
a f g h	<p>B6.3. Libre albedrío: condicionamentos sociais e políticos.</p> <p>B6.4. Libre albedrío: xenética e neurociencia.</p>	<p>B6.3. Reflexionar e argumentar sobre a relación entre a liberdade interior e a liberdade social e política.</p>	<p>FIB6.3.1. Expón as súas reflexións sobre a posibilidade de que exista ou non o libre albedrío, tendo en conta os avances no coñecemento da xenética e a neurociencia.</p>	<p>CMCCT CSC</p>	<p>Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos</p>

h	B6.5. O libre albedrío e o determinismo na natureza.	B6.4. Coñecer a existencia de determinismo na natureza, analizando a posibilidade que ten o ser humano de ser libre, tendo en conta que é un ser natural e, en canto tal, sometido ás leis da natureza.	FIB6.4.1. Argumenta sobre as posibilidades do ser humano de actuar libremente, tendo en conta que é un ser natural.	CCL CSC	
---	--	---	--	------------	--

h l	B6.6. Posturas filosóficas sobre o libre albedrío: a do estoicismo, a de Kant e a intermedia, que avoga pola non existencia da liberdade absoluta.	B6.5. Recoñecer as tres posturas sobre o problema da liberdade absoluta ou condicionada: a tese estoica, a negación do sometemento da vontade ás leis naturais de Kant e a posición intermedia, que rexeita non a liberdade, senón a liberdade absoluta.	FIB6.5.1. Expressa diferentes posturas de filósofos en torno ao tema da liberdade.	CSC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
--------	--	--	---	-----	--

Bloque 5. Realidade e metafísica					
f h	B5.7. Determinismo e Indeterminismo. Teoría do caos.	B5.3. Coñecer as implicacións filosóficas da teoría do caos, comprendendo a importancia de sinalar se a natureza se rexe por leis deterministas ou se rexe polo azar cuántico, e argumentar a propia opinión sobre como afecta esta resposta de cara á comprensión da conduta humana.	FIB5.3.1. Define o que é o determinismo e o indeterminismo, no marco da reflexión sobre se existe unha orde no Universo rexida por leis.	CMCCT	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
f h l n	B5.8. Sentido da existencia. Vida e morte. B5.9. Sentido da historia. B5.10. Lugar do ser humano no mundo.	B5.4. Reflexionar sobre a interrogación polo sentido da existencia, explicando as teses centrais dalgunhas teorías filosóficas da vida, e disertar razoadamente sobre a vida ou a morte, ou o devir histórico, ou o lugar do individuo na realidade, entre outras cuestións metafísicas.	FIB5.4.1. Coñece as teses centrais do vitalismo de filósofos/as que reflexionan sobre a vida. FIB5.4.2. Analiza textos literarios, filosóficos e científicos que versan sobre temas metafísicos como a existencia, a morte, o devir histórico ou o lugar do individuo na realidade, e expón as súas propias reflexións ao respecto.	CCEC CCL	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
Bloque 6. Transformación					
b d h	B6.7. Conceptos do bloque "Transformación-Estética": estética, creatividade, sinapse neuronal, imaxinación, pensamento diverxente, pensamento converxente e serendipia.	B6.6. Coñecer a estética como a parte da filosofía que estuda o proceso creativo, a experiencia estética e a beleza.	FIB6.6.1. Define e utiliza conceptos como estética, creatividade, sinapse neuronal, imaxinación, pensamento diverxente, pensamento converxente e serendipia.	CCL CMCCT	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
g h	B6.7. Imaxinación humana: características. B6.8. Imaxinación: funcionamento e mecanismos de aparición de novas ideas.	B6.7. Identificar o que é a imaxinación, en tanto que facultade específica do ser humano, explicando como funciona e cales son as súas características.	FIB6.7.1. Le e comenta textos breves e significativos sobre o mecanismo de aparición de ideas novas. FIB6.7.2. Explica o que é a imaxinación e exemplifícaa mediante a redacción de relatos breves de temática filosófica.	CAA CCL CCL CSIEE	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

b e g h n	B6.9. Creatividade humana.	B6.8. Recoñecer a capacidade humana da creatividade, en tanto que potencialidade existente en todas as persoas e que se consegue adestrando o cerebro.	FIB6.8.1. Analiza textos de literatura fantástica, considerando os elementos especificamente creativos e reflexionando sobre eles.	CCL CSIEE	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
g h n	B6.10. Fases do proceso creativo.	B6.9. Coñecer as fases do proceso creativo e reflexionar sobre a importancia de que o pensamento diverxente imaxinativo e o pensamento lóxico e racional traballen xuntos.	FIB6.9.1. Explica as fases do proceso creativo.	CSIEE	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
b n	B6.11. Principais técnicas de desenvolvemento da creatividade: revisión de supostos e inversión.	B6.10. Coñecer e aplicar algunhas técnicas de desenvolvemento da creatividade.	FIB6.10.1. Utiliza a técnica de desenvolvemento da creatividade coñecida como de revisión de supostos e inversión, e aplícaa sobre algunha teoría filosófica ou científica. FIB6.10.2. Explica as principais técnicas de desenvolvemento da creatividade.	CAA CSIEE	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
a b g h	B6.12. Técnica do brainstorming.	B6.11. Utilizar a técnica do brainstorming para construír unha historia literaria con temática filosófica.	FIB6.11.1. Utiliza de forma colectiva a técnica do brainstorming para reflexionar sobre temas filosóficos tratados durante o curso.	CAA CSC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
b g h	B6.13. Relación entre liberdade e creatividade.	B6.12. Valorar a liberdade como condición básica para a creatividade innovadora, a conexión entre si das ideas preexistentes e a competitividade.	FIB6.12.1. Argumenta sobre o papel da liberdade como condición fundamental para a creación, e razoa a súa opinión.	CCL CSC	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
g h n	B6.14. Elementos que potencian a creatividade: motivación, perseveranza, orixinalidade e medio.	B6.13. Coñecer as características das persoas especialmente creativas, como a motivación, a perseveranza, a orixinalidade e o medio, e investigar sobre como se poden potenciar esas calidades.	FIB6.13.1. Explica as características das persoas especialmente creativas e algunhas das formas en que pode potenciarse esta condición.	CCEC CSIEE	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos

g	B6.15. Innovación e creación como asunción de riscos.	B6.14. Reflexionar argumentadamente sobre o sentido do risco e a súa relación para alcanzar solucións innovadoras e, xa que logo, a posibilidade de evolucionar.	FIB6.14.1. Argumenta sobre a importancia de asumir riscos e saír da chamada zona de confort para alcanzar metas e lograr resultados creativos e innovadores.	CSIEE	Nivel C na rúbrica de avaliación dos traballos
---	---	--	---	-------	--

3.2.1.5. CONSIDERACIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRA A MATERIA

Ao ser este un curso de iniciación no pensamento filosófico e ter como obxectivo fundamental promover as competencias básicas que farán posible acadar un pensamento reflexivo, crítico e autónomo, ademais de conseguir unha visión de conxunto da reflexión filosófica. A metodoloxía mais adecuada será o traballo por proxectos que permita un achegamento persoal e práctico á materia. Fundamentalmente xirará ao redor de 4 eixos:

- Aprender a tomar decisións: propor, argumentar, elixir
- Tratar a información: buscala, organizala, interpreta-la, asimíla-la
- Transmitir a información: comunícala, facela comprensible, compartíla, elaboríla.
- Avaliar as aprendizaxes: tomar conciencia do que sabemos, do que ignoramos, do proceso de obtención do coñecemento.

3.2.1.6. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

3.2.1.6.1. CRITERIOS DE AVALIACIÓN

B1.1. Comprender o que é a reflexión filosófica.

B1.2. Coñecer a orixe da filosofía occidental (onde, cando e por que xorde), distinguíndoa dos saberes prerracionais, o mito e a maxia, en tanto que saber práctico, e comparándoa con algunhas características xerais das filosofías orientais. B1.3. Identificar o primeiro interrogante filosófico da filosofía grega, a pregunta pola orixe, e coñecer as primeiras respostas dadas polos primeiros pensadores gregos. B1.4. Coñecer o xiro antropolóxico da filosofía no século V a.C., explicando algunhas das ideas centrais de Sócrates e de Protágoras, e reflexionando sobre a aplicación práctica da filosofía respecto ao individuo e a sociedade en que vive.

B1.5. Reflexionar e argumentar, de xeito escrita e oral, sobre o interese, especificamente humano, por entenderse a si mesmo e o que o rodea.

B1.6. Recoñecer as funcións da filosofía en tanto que saber crítico que aspira a fundamentar, analizar e argumentar sobre os problemas últimos da realidade, desde unha vertente tanto teórica como práctica.

B2.1. Comprender a profundidade da pregunta "quen son?", coñecendo algunhas respostas dadas desde a psicoloxía e a filosofía, reflexionar e valorar a importancia de coñecerse a si mesmo/a, e expresalo por escrito.

B2.2. Definir o que é a personalidade, así como os principais conceptos relacionados con ela.

B2.3. Coñecer e explicar as teses centrais dalgunhas teorías sobre a personalidade. B2.4. Recoñecer as etapas do desenvolvemento da identidade persoal, reflexionando sobre os factores que determinan o éxito e o fracaso, e achega a propia opinión razoada sobre estes dous conceptos.

B2.5. Analizar que se entende por inconsciente no marco do pensamento da psicanálise.

B2.6. Reflexionar por escrito e dialogar en grupo sobre a posible incidencia que a herdanza xenética e o adquirido teñen na formación da personalidade.

B2.7. Investigar en internet en que consiste a filosofía da mente e a neurociencia, e seleccionar a información máis significativa.

B2.8. Identificar a función e a importancia da motivación como factor enerxético e direccional da vida humana nas súas múltiples dimensións.

B2.9. Recoñecer, no marco da teoría cognitiva, o valor do coñecemento como elemento motivador da conduta humana, reflexionando sobre a consideración do ser humano como animal racional.

B2.10. Explicar as ideas centrais da teoría humanística sobre a motivación, reflexionando sobre o carácter da motivación como elemento distintivo do ser humano fronte ao simplemente animal.

B2.11. Coñecer a condición afectiva do ser humano, distinguindo entre impulsos, emocións e sentimentos, e recoñecendo o papel do corpo na posibilidade de manifestación do afectivo.

B2.12. Valorar a importancia da relación entre a motivación e o afectivo para dirixir a conduta humana en diferentes direccións e con distinta intensidade.

B2.13. Reflexionar e argumentar sobre a importancia da motivación e das emocións, como a curiosidade e o pracer de aprender, o desexo de lograr obxectivos, a satisfacción pola resolución de problemas, o agrado polo recoñecemento de éxito, a compracencia polo estímulo de iniciativas, etc.

B2.14. Reflexionar sobre o papel das emocións como ferramenta para ser emprendedor/a e creativo/A.

B2.15. Coñecer, desde a historia da filosofía, algunhas das reflexións sobre aspectos que caracterizan o ser humano en canto tal, valorando a función da filosofía como saber orixinario e integrador de múltiples perspectivas cuxo centro común é a persoa. B2.16. Explicar as teorías da alma de Platón e de Aristóteles, reflexionando sobre a consideración e a relación entre a alma, o corpo e os afectos, que se analizan nesas teorías.

- B2.17. Coñecer a importancia da introspección sinalada por Agostiño de Hipona, como método de autoconhecimento e de formación da propia identidade.
- B2.18. Describir e comparar a concepción cartesiana do papel do pensamento como aspecto que define o individuo, fronte ás concepcións materialistas e mecanicistas do home-máquina no materialismo francés do século XVIII.
- B2.19. Coñecer a importancia da facultade da vontade como elemento definitorio do humano.
- B2.20. Expresar algunha das consideracións filosóficas sobre o afectivo.
- B2.21. Recoñecer as implicacións filosóficas da idea do home como proxecto.
- B3.1. Identificar o "outro" tal como é na súa individualidade e, ao mesmo tempo, identificalo como un "alter ego" que comparte un espazo e unhas circunstancias comúns, dando lugar á intersubxectividade.
- B3.2. Recoñecer a dimensión social e cultural do ser humano, identificando e distinguindo os conceptos de cultura e de sociedade.
- B3.3. Identificar o proceso de construción, os elementos e a lexitimación dunha cultura, valorando esta non só como ferramenta de adaptación ao medio, senón como ferramenta para a transformación e a autosuperación.
- B3.4. Coñecer os elementos do proceso de socialización e relacionalos coa propia personalidade.
- B3.5. Coñecer as teorías sobre a orixe da sociedade e reflexionar de forma escrita sobre elas, argumentando as propias opinións ao respecto.
- B3.6. Comprender o sentido do concepto de civilización, relacionando as súas semellanzas e diferenzas co concepto de cultura.
- B3.7. Definir o que é a comunicación, analizando as formas de comunicación non verbal, e a incidencia das novas tecnoloxías da información e da comunicación.
- B3.8. Reflexionar sobre o posible papel activo dun/dunha mesmo/a na construción da cultura e, en canto tal, identificarse como ser creativo e innovador, capaz de xerar elementos culturais.
- B3.9. Reflexionar e indagar sobre o relativismo cultural e o etnocentrismo.
- B4.1. Comprender a facultade racional como específica do ser humano e as súas implicacións, analizando en que consiste a racionalidade e cales son as súas características.
- B4.2. Explicar as teses básicas dalgunhas concepcións filosóficas sobre as posibilidades e os límites da razón.
- B4.3. Distinguir a racionalidade teórica da racionalidade práctica, así como teoría e experiencia.
- B4.4. Coñecer a concepción contemporánea sobre a intelixencia, incidindo na teoría da intelixencia emocional de Daniel Goleman.
- B4.5. Comprender algúns dos principais tipos de verdade (a verdade como correspondencia; a verdade segundo o pragmatismo americano; a verdade

desde o perspectivismo e o consenso) e reflexionar sobre a posibilidade de alcanzar a verdade absoluta.

B5.1. Coñecer o significado do termo "metafísica", comprendendo que é a principal disciplina das que compoñen a filosofía, identificando o seu obxectivo fundamental, consistente en realizar preguntas radicais sobre a realidade, e entendendo en que consiste o "preguntar radical".

B5.2. Comprender unha das principais respostas á pregunta acerca do que é a natureza e identificar esta non só como a esencia de cada ser, senón ademais como o conxunto de todas as cousas que hai, e coñecer algunhas das grandes preguntas metafísicas acerca da natureza: a orixe e a finalidade do Universo, a orde que rexe a natureza, se é que a hai, e o posto do ser humano no Cosmos, reflexionando sobre as implicacións filosóficas de cada unha destas cuestións.

B5.3. Coñecer as implicacións filosóficas da teoría do caos, comprendendo a importancia de sinalar se a natureza se rexe por leis deterministas ou se rexe polo azar cuántico, e argumentar a propia opinión sobre como afecta esta resposta de cara á comprensión da conduta humana.

B5.4. Reflexionar sobre a interrogación polo sentido da existencia, explicando as teses centrais dalgunhas teorías filosóficas da vida, e disertar razoadamente sobre a vida ou a morte, ou o devir histórico, ou o lugar do individuo na realidade, entre outras cuestións metafísicas.

B6.1. Coñecer os dous significados do concepto de liberdade de acción (liberdade negativa e liberdade positiva), e aplicarlos tanto no ámbito da sociedade política como no terreo da vida privada ou a liberdade interior.

B6.2. Comprender o que é o libre albedrío ou a liberdade interior, en relación coa posibilidade de autodeterminación dun mesmo e coa facultade da vontade.

B6.3. Reflexionar e argumentar sobre a relación entre a liberdade interior e a liberdade social e política.

B6.4. Coñecer a existencia de determinismo na natureza, analizando a posibilidade que ten o ser humano de ser libre, tendo en conta que é un ser natural e, en canto tal, sometido ás leis da natureza.

B6.5. Recoñecer as tres posturas sobre o problema da liberdade absoluta ou condicionada: a tese estoica, a negación do sometemento da vontade ás leis naturais de Kant e a posición intermedia, que rexeita non a liberdade, senón a liberdade absoluta.

B6.6. Coñecer a estética como a parte da filosofía que estuda o proceso creativo, a experiencia estética e a beleza.

B6.7. Identificar o que é a imaxinación, en tanto que facultade específica do ser humano, explicando como funciona e cales son as súas características.

B6.8. Recoñecer a capacidade humana da creatividade, en tanto que potencialidade existente en todas as persoas e que se consegue adestrando o cerebro.

B6.9. Coñecer as fases do proceso creativo e reflexionar sobre a importancia de que o pensamento diverxente imaxinativo e o pensamento lóxico e racional traballen xuntos.

B6.10. Coñecer e aplicar algunhas técnicas de desenvolvemento da creatividade. B6.11. Utilizar a técnica do brainstorming para construír unha historia literaria con temática filosófica.

B6.12. Valorar a liberdade como condición básica para a creatividade innovadora, a conexión entre si das ideas preexistentes e a competitividade.

B6.13. Coñecer as características das persoas especialmente creativas, como a motivación, a perseveranza, a orixinalidade e o medio, e investigar sobre como se poden potenciar esas calidades.

B6.14. Reflexionar argumentadamente sobre o sentido do risco e a súa relación para alcanzar solucións innovadoras e, xa que logo, a posibilidade de evolucionar.

3.2.1.6.2.CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A comprobación da consecución dos diferentes estándares de avaliación realizarase mediante tres procedementos de avaliación: CUESTIONARIOS, presentación de TRABALLOS PROPOSTOS.

Procedemento	Mínimo	Ponderación	Instrumento
Cuestionario: 2 por avaliación	5 puntos sobre 10	40%	Cuestionario
Traballos propostos na clase	Nivel C na rúbrica de avaliación	60%	RÚBRICA

A Media dos traballos para a obtención da cualificación en cada avaliación establecerase a partir das cualificación dos diferentes procedementos SEN REDONDEO.

A recuperación das avaliacións parciais durante o curso consistirá na repetición e entrega dos traballos NON REALIZADOS OU CUALIFICADOS NEGATIVAMENTE e/ou a REPETICIÓN DOS CUESTIONARIOS (segundo as dificultades que teña que superar o alumno/a).

Para a súa corrección terase en conta a mesma ponderación que na avaliación ordinaria e as seguintes rúbricas de avaliación por trimestres:

Instrumentos de avaliación

1. Cuestionarios pechados de “escolla múltiple” realizados na aula (un por cada unidade didáctica).
2. Traballos de aplicación propostos na aula, (sínteses informativas, mapas conceptuais, comentarios, cuestionarios etc., de entrega obrigatoria, elaboración de esquemas, seguindo as indicacións precisas que se dean na aula e/ou participación en actividades escolares ou extraescolares do Departamento, lecturas de interese persoal, ou outras tarefas que complementen ou contribúan á consecución dos obxectivos sinalados para esta materia ou apliquen os contidos desta materia a outras áreas ou proxectos do Centro, especialmente aqueles proxectos didácticos recollidos no proxecto educativo do Centro.

RUBRICA PARA TRABALLOS VOLUNTARIOS.			
CRITERIO	A	B	C
Contidos	<p>Non se trata o tema mais que superficialmente</p> <p>Non se abordan contidos específicos</p> <p>Non se tiran conclusións</p> <p>Non hai metodoloxía</p>	<p>O tema trátase de forma non significativa</p> <p>Os contidos abordados son pobres</p> <p>Non se tiran conclusións</p> <p>A metodoloxía é insuficiente.</p>	<p>O tema trátase de forma significativa</p> <p>Abórdanse a maioría dos contidos</p> <p>Extráese conclusións debidamente argumentadas</p> <p>Úsase o método axeitadamente</p>
Redacción e organización	<p>O aspecto do traballo descoidado</p> <p>Uso moi deficiente da linguaxe</p> <p>Organización nula das ideas</p> <p>Non se cumpren os apartados</p>	<p>O aspecto do traballo descoidado</p> <p>Uso deficiente da linguaxe</p> <p>Organización mínima das ideas</p> <p>Non se cumpren todos os apartados</p>	<p>Aspecto coidado A linguaxe é axeitada A organización de ideas é básica con algunha contribución persoal</p> <p>Cúmprense os apartados propostos</p>

Manexo da información	Non se usan fontes de información Non se cita correctamente Non hai bibliografía Non se distingue entre información allea e persoal	Usáanse fontes de información non válidas Non se usa sistema citas Inclúese bibliografía pero de forma incorrecta Non se distínguese entre información e creación persoal.	Úsanse fontes de información válidas e básicas Úsase algún sistema citas Inclúese bibliografía de forma correcta Distínguese entre información e creación persoal.
Autonomía	Non hai ningún aspecto do traballo que sexa persoal	Só é persoal a atribución de exemplos e conclusión de forma mínima	O tema trátase de forma significativa Abórdanse a maioría dos contidos Extráese conclusións debidamente argumentadas Úsase o método axeitadamente

A recuperación das avaliacións parciais durante o curso consistirá na repetición e entrega dos traballos **NON REALIZADOS OU CUALIFICADOS NEGATIVAMENTE** e/ou a **REPETICIÓN DOS CUESTIONARIOS** (segundo as dificultades que teña que superar o alumno/a). Para a súa corrección terase en conta a mesma ponderación que na avaliación ordinaria e as seguintes rúbricas de avaliación por trimestres:

Instrumentos de avaliación

Cuestionarios pechados

Traballos individuais e grupais

Caderno de traballo do alumno

3.2.1.6.3. CRITERIOS DE PROMOCIÓN

Para superar a materia deberá obterse cando menos a cualificación de 5 puntos como media das 3 avaliacións, calculada a partir das cualificacións **SEN REDONDEO** obtidas en cada avaliación ou nos exames de recuperación correspondentes.

3.2.1.6.4. AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA:

Aqueles alumnos/as que non superen a cualificación de 5 puntos no cálculo da media das 3 avaliacións deberán presentarse a un exame final de **TODOS OS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE DO CURSO.**

A cualificación do exame establecerase sobre 10 puntos e o alumno/a deberá conseguir cando menos 5 para superar a materia. O exame terá a forma seguinte:

1. Análise e comentario dun texto.
2. Definición de conceptos e elaboración de frases incorporando o uso dos conceptos definidos.
3. Resolución dun problema ou dilema aberto.

3.2.1.7. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

3.2.1.7.1. Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala		
	1	2	3
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.			
2. Conseguiuse crear o interese que favoreceu a aprendizaxe.			
3. Conseguiuse motivar para lograr a aplicación e transferencia do coñecemento.			
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.			
5. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.			
6. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.			
7. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.			
8. Correspondeuse o traballo do alumnado dentro do grupo coa avaliación obxectiva da materia			
9. A avaliación foi obxectiva			
10. A asistencia e compromiso coa materia foi a adecuada			

3.2.1.7.2. Indicadores de logro da práctica docente

	Escala		
	1	2	3
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.			
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.			
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.			
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.			
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.			
6. Combínase o traballo individual e en equipo.			
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.			
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.			
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.			
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.			
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.			
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección			
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.			
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.			
15. Os materiais son axeitados as capacidades do alumnado e aos contidos da materia			
16. Os cuestionarios son adecuados a cada bloque temático			
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...			

3.2.1.8. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

Non hai alumnado nesta situación.

3.2.1.9. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS.

Realizarase unha avaliación inicial no mes de Setembro que consistirá nun Cuestionario que incluírá os seguintes aspectos:

- Motivacionais (as razóns de elección da materia)
- Coñecementos previos da materia: traballos realizados previamente, coñecementos xerais e científicos relacionados
- Expectativas de futuro respecto á continuidade de estudos na materia
- Visión previa da Filosofía.
- Capacidades e intereses do alumnado
- Acceso a recursos analóxicos e/ou dixitais

En función dos resultados desta avaliación previa, proporanse ao alumnado actividades que correspondan, ben coa súa necesidade de adquisición de coñecementos técnicos cara estudos futuros, ben cos seus intereses persoais de forma que a aprendizaxe sirva para completar outras áreas do seu interese.

3.2.1.10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

En función das capacidades do alumnado e os seus intereses realizaranse modificacións na proposta de traballos que tentarán respostar a un necesario axuste entre necesidade, capacidades do alumno e contidos da materia. Tamén poderán variarse os tempos e elementos da probas extraordinarias, sempre en función dun informe previo das necesidades por parte do Departamento de Orientación.

Tamén se tomarán en conta as posibilidades de acceso aos recursos analóxicos e/ou dixitais que teña o alumnado.

3.2.1.11. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO QUE CORRESPONDA.

Os elementos transversais do currículo desta materia son os mesmos xa sinalados para a Filosofía de bacharelato, establecidos no currículo oficial da materia. Son os seguintes: FIB1.1.1. *Analiza de xeito crítico textos pertencentes a pensadores destacados, identifica a problemáticas fundamentais da Filosofía e as solucións expostas*

FIB1.2.1. *Argumenta e razoa as súas opinións de forma oral e escrita con claridade e coherencia*

FIB1.3.1. *Selecciona e sistematiza a información usando diferentes elementos (textos, vídeos, webs..).*

FIB1.3.2. *Construcción de listas de vocabulario básico para a filosofía e elaboración de mapas e esquemas*

FIB1.4.1. *Elaboración de táboas cronolóxicas que aseguren unha correcta comprensión da línea histórica do pensamento occidental.*

3.2.1.12. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES PROGRAMADAS POR CADA DEPARTAMENTO DIDÁCTICO.

As previstas no Plan Anual do Centro.

3.2.1.13. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

A fin de poder mellorar a programación didáctica dos anos vindeiros:

- Recoller na memoria final do curso os resultados da avaliación do alumnado por materias e cursos
- Realizar unha valoración para seleccionar as achegas do alumnado que poidan incorporarse á programación do ano vindeiro.
- Realizarase unha comprobación dos indicadores seguintes:

	Escala		
	1	2	3
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas a partir dos elementos do currículo.			
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas			

3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.			
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades			
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.			
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.			
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.			
8. Adecuación da secuencia de traballo na aula.			
9. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.			
10. Adecuación do libro de texto			
11. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.			
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.			
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.			
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final			
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.			
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.			

3.2.1.14. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

Os apuntes, así como os textos a traballar seranlles dados aos alumnos ao comezo de cada tema.

PLAN LECTOR

O proposto para o Plan Lector del Centro.

3.2.1.15. PLAN TIC

Uso e manexo da información en contextos dixitais

Creación de materiais dixitais como resultado das tarefas propostas ao longo do curso.

3.2.2. VALORES ÉTICOS 2º DE ESO

3.2.2.1 INTRODUCCIÓN

A materia de valores éticos debe atender a unha formación integral da persoa e afondar no tratamento transversal dos problemas. O decreto que regula esta materia apunta, a oportunidade que “brinda a materia para pór en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, o estudo de casos, o traballo por retos, etc., metodoloxías todas elas que lle confiren ao alumnado o papel de axente activo da súa propia formación.

Dado que a materia ten unha presenza semanal de 1 hora, semella importante seleccionar moi ben a metodoloxía e os contidos a desenvolver e potenciar a continuidade con outros cursos e niveis.

3.2.2.2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

É fundamental o tratamento que esta materia fai de algunhas das competencias básicas do currículo:

CSC. O respecto polo outro, o respecto á regras do debate, a busca dun consenso e a eliminación de prexuízos

CCL. na necesidade de rigor e claridade de expresión. A lectura de textos de pensadores relevantes da nosa cultura aumenta a capacidade lingüística e reflexiva

CAA na búsqueda autónoma de respostas, o crecemento persoal e cognitivo e o aprecio pola creatividade o respecto

CCMT. A través da crítica e análise das achegas científicas e tecnolóxicas e a súa influencia nos valores e na vida dos individuos.

CD. a través dos traballos colaborativo de busca de información nas redes e procesamento da información e comunicación por diferentes canles.

3.2.2.3. CONCRECIÓN DE OBXECTIVOS

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a

cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social.

n) Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade.

ñ) Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

3.2.2.4. CONCRECIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Valores éticos. 2º de ESO PRIMER TRIMESTRE					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Comp clave	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro
Bloque 1. A dignidade da persoa					
a d h l	B1.1. Conceptos de persoa achegados pola filosofía.	B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre.	VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes
a c d h l	B1.2. Visión kantiana: a persoa como suxeito autónomo e como un fin en si mesma.	B1.2. Identificar os conceptos de heteronomía e autonomía, mediante a concepción kantiana da persoa, coa finalidade de valorar a súa importancia e aplicala na realización da vida moral.	VEB1.2.1. Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais.	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
a b d h	B1.3. Noción aristotélica da virtude: relación cos actos, os hábitos e o carácter. Virtudes	B1.3. Entender a relación entre os actos, os hábitos e o desenvolvemento do carácter, mediante a comprensión do concepto de virtude en	VEB1.3.1. Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles, indicando a súa relación cos actos, os hábitos e o carácter.	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
Valores éticos. 2º de ESO PRIMER TRIMESTRE					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Comp clave	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro

I	éticas.	Aristóteles e, en especial, o relativo ás virtudes éticas, pola importancia que teñen no desenvolvemento da personalidade.	VEB1.3.2. Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional.	CAA CCL CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais					
a b e g h	B2.1. Diferenzas entre ética e dereito.	B2.1. Distinguir, na persoa, os ámbitos da vida privada e da vida pública, a primeira regulada pola ética e a segunda polo dereito, coa finalidade de identificar os límites da liberdade persoal e social.	VEB2.1.1. Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informática.	CCL CD	50% nas listas de cotexo correspondentes
	B2.2. Posibles conflitos entre os valores que regulan a vida privada e os que regulan a vida pública.		VEB2.1.2. Reflexiona arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público, e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos, así como a forma de atopar unha solución baseada nos valores éticos, exemplificando de maneira concreta tales casos, e expón as súas posibles solucións fundamentadas eticamente.	CCL CSC CSIE E	50% nas listas de cotexo correspondentes

Valores éticos. 2º de ESO SEGUNDO TRIMESTRE					
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Comp clave	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro
Bloque 3. A reflexión ética					
a d h	B3.1. Diferenza entre ética e moral.	B3.1. Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e as diferenzas entre elas, e estimando a importancia da reflexión ética como un saber práctico necesario para guiar de xeito racional a conduta do ser humano á súa plena realización.	VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e á súa finalidade.	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
	B3.2. Reflexión ética como guía racional de conduta.		VEB3.1.2. Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes

			necesaria na vida do ser		
--	--	--	--------------------------	--	--

Valores éticos. 2º de ESO SEGUNDO TRIMESTRE					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Comp clave	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro
			humano, expresando de forma apropiada os argumentos en que se fundamenta.		
a b d g h	B3.3. Estrutura moral da persoa. B3.4. Etapas do desenvolvemento moral en Piaget e Köhlberg. Paso da heteronomía á autonomía moral.	B3.2. Destacar o significado e a importancia da natureza moral do ser humano, analizando as súas etapas de desenvolvemento e tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas, libre e racionalmente asumidas, como guía do seu comportamento.	VEB3.2.1. Sinala en que consiste a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta.	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB3.2.2. Explica as tres etapas do desenvolvemento moral na persoa, segundo a teoría de Piaget ou a de Köhlberg, e as características propias de cada unha, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral.	CCL CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
a g h	B3.5. A liberdade como raíz da estrutura moral da persoa.	B3.3. Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral na persoa, e apreciar o papel da intelixencia e da vontade como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación.	VEB3.3.1. Describe a relación entre a liberdade e os conceptos de persoa e estrutura moral.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes
a b c d e g h	B3.6. Características distintivas dos valores éticos. B3.7. Valores éticos e dignidade humana.	B3.4. Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos.	VEB3.4.1. Describe as características distintivas dos valores éticos, utilizando exemplos concretos deles e apreciando a súa relación esencial coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes

			VEB3.4.2. Emprega o espírito emprendedor para realizar, en grupo, unha campaña destinada a difundir a importancia de respectar os valores éticos, tanto na vida persoal como na social.	CSC CSIE E	50% nas listas de cotexo correspondentes
a b h l	B3.8. Normas. Especificidade das normas éticas.	B3.5. Establecer o concepto de normas éticas e apreciar a súa importancia, identificando as súas características e a natureza da súa orixe e validez, mediante o coñecemento do debate ético que existiu entre Sócrates e os sofistas.	VEB3.5.1. Define o concepto de norma e de norma ética, distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes
	B3.9. Relativismo moral dos sofistas. B3.10. Intelectualismo moral en Sócrates e Platón. B3.11. Relativismo moral fronte a obxectivismo moral.		VEB3.5.2. Sinala quen foron os sofistas e algúns dos feitos e das razóns en que se fundamentaba a súa teoría relativista da moral, destacando as consecuencias que esta ten na vida das persoas.	CCEC	50% nas listas de cotexo correspondentes

Valores éticos. 2º de ESO SEGUNDO TRIMESTRE					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Comp clave	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro
			VEB3.5.3. Coñece os motivos que levaron a Sócrates a afirmar o "intelectualismo moral", e explica en que consiste e a postura de Platón ao respecto.	CCEC	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB3.5.4. Compara o relativismo e o obxectivismo moral apreciando a vixencia destas teorías éticas na actualidade, e expresa opinións de forma argumentada.	CCL CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
b e g h l	B3.12. Clasificación das teorías éticas: éticas de fins e éticas procedementais. B3.13. A ética de Epicuro como ética de fins.	B3.6. Explicar as características e os obxectivos das teorías éticas, así como a súa clasificación en éticas de fins e procedementais, sinalando os principios máis destacados do hedonismo de Epicuro.	VEB3.6.1. Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedementais, e elabora un esquema coas súas características máis destacadas.	CAA CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes

			VEB3.6.2. Enuncia os aspectos fundamentais da teoría hedonista de Epicuro e os valores éticos que defende, destacando as características que a identifican como unha ética de fins.	CCEC	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB3.6.3. Elabora, en colaboración co grupo, argumentos a favor e/ou en contra do epicureísmo, e expón as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes.	CAA CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes
b h l	B3.14. O eudemonismo aristotélico como ética de fins. B3.15. O ben supremo da persoa en Aristóteles e as tres tendencias da alma.	B3.7. Entender os principais aspectos do eudemonismo aristotélico, identificándoo como unha ética de fins e valorando a súa importancia e a vixencia actuais.	VEB3.7.1. Explica o significado do termo "eudemonismo" e o que para Aristóteles significa a felicidade como ben supremo, e elabora e expresa conclusións.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB3.7.2. Distingue os tres tipos de tendencias que hai no ser humano, segundo Aristóteles, e a súa relación co que el considera como ben supremo da persoa.	CCEC	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB3.7.3. Achega razóns para clasificar o eudemonismo de Aristóteles dentro da categoría da ética de fins.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes
Valores éticos. 2º de ESO SEGUNDO TRIMESTRE					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Comp clave	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro
b g h l	B3.16. O utilitarismo como ética de fins: principio de utilidade; concepto de pracer; compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal;	B3.8. Comprender os elementos máis significativos da ética utilitarista e a súa relación co hedonismo de Epicuro, elaborando argumentacións e valoracións persoais arredor desta formulación ética.	VEB3.8.1. Fai unha recensión das ideas fundamentais da ética utilitarista: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a localización do valor moral nas consecuencias da acción, entre outras.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes

	localización do valor moral nas consecuencias da acción.		VEB3.8.2. Enumera as características que fan do utilitarismo e do epicureísmo unhas éticas de fins.	CCEC	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB3.8.3. Argumenta racionalmente as súas opinións sobre a ética utilitarista.	CCL CSIE E	50% nas listas de cotexo correspondentes
Bloque 4. A xustiza e a política					
a b e h l	B4.1. Relación entre ética, política e xustiza no pensamento aristotélico.	B4.1. Comprender e valorar a importancia da relación entre os conceptos de ética, política e xustiza, mediante a análise e a definición destes termos, destacando o vínculo entre eles no pensamento de Aristóteles.	VEB4.1.1. Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre ética, política e xustiza.	CCEC	50% nas listas de cotexo correspondentes
	B4.2. Semellanzas, diferenzas e relacións entre valores éticos e valores cívicos.		VEB4.1.2. Utiliza e selecciona información sobre os valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas, as diferenzas e as relacións entre eles.	CAA	50% nas listas de cotexo correspondentes
b e g h l	B4.3. A política de Aristóteles.	B4.2. Coñecer e apreciar a política de Aristóteles e as súas características esenciais, e entender o seu concepto de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade, elaborando un xuízo crítico sobre a perspectiva deste filósofo.	VEB4.2.1. Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado.	CSIE E CD CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
	B4.4. Concepto aristotélico de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade.		VEB4.2.2. Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas.	CAA CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes

**Valores éticos. 2º de ESO
TERCEIRO TRIMESTRE**

Contidos	Crterios de avaliación			
----------	------------------------	--	--	--

Obxectivos			Estándares de aprendizaxe	Comp clave	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro
	Bloque 5. Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos				
b e h	B5.1. Relacións entre ética e dereito.	B5.1. Sinalar a vinculación entre a ética, o dereito e a xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións.	VEB5.1.1. Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito.	CCL CD	50% nas listas de cotexo correspondentes
	Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía				
a b d e f g h m	B6.1. Dimensión moral da ciencia e da tecnoloxía polo seu impacto en todos os ámbitos da vida humana. B6.2. Valores recollidos na DUDH como criterio para fixar límites á investigación científicotecnolóxica.	B6.1. Recoñecer a importancia da dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, así como a necesidade de establecer límites éticos e xurídicos, coa finalidade de orientar a súa actividade consonte os valores defendidos pola DUDH.	VEB6.1.1. Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, avaliando o impacto positivo e negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana (social, económico, político, ético e ecolóxico, etc.).	CAA CMC CT CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB6.1.2. Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo.	CCL CMC CT CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB6.1.3. Recorre á súa iniciativa persoal para expor as súas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de xeito argumentado e ordenado racionalmente.	CD CSIE E	50% nas listas de cotexo correspondentes

a d g m	B6.3. Problemas da tecnoddependencia.	B6.2. Entender e valorar o problema da tecnoddependencia e a alienación humana á que conduce.	VEB6.2.1. Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a tecnoddependencia, sinalando os seus síntomas e as súas causas, e estimando as súas consecuencias negativas, como unha adición incontrolada aos dispositivos electrónicos, aos videoxogos e ás redes sociais, que conduce as persoas cara a unha	CMC CT	50% nas listas de cotexo correspondentes
Valores éticos. 2º de ESO TERCEIRO TRIMESTRE					
Obx ecti vos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Comp clave	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro
			progresiva deshumanización.		
a b d e f g h m	B6.4. Dilemas morais que presentan os avances en medicina e biotecnoloxía.	B6.3. Utilizar os valores éticos contidos na DUDH no campo científico e tecnolóxico, coa finalidade de evitar a súa aplicación inadecuada e solucionar os dilemas morais que ás veces se presentan, nomeadamente no terreo da medicina e a biotecnoloxía.	VEB6.3.1. Analiza información seleccionada de diversas fontes, coa finalidade de coñecer en que consisten algúns dos avances en medicina e biotecnoloxía, que formulan dilemas morais (utilización de células nai, clonación, euxeñese, etc.), sinalando algúns perigos que estes encerran de prescindir do respecto á dignidade humana e os seus valores fundamentais.	CCL CMC CT CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB6.3.2. Presenta unha actitude de tolerancia e respecto ante as opinións que se expresan na confrontación de ideas, coa finalidade de solucionar os dilemas éticos, sen esquecer a necesidade de empregar o rigor na fundamentación racional e ética de todas as alternativas de solución formuladas.	CSC CSIE E	50% nas listas de cotexo correspondentes

3.2.2.5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA

Tentarásese que a aprendizaxe dos diferentes núcleos temáticos poida ser abordada desde a perspectiva ABP (traballo por proxectos) que, pola súa propia natureza debe adaptarse ás características específicas do grupo-aula no que se traballe.

Como indica o Decreto 86 do 25 de Xuño de 2015, a metodoloxía deberá incluír estratexias que teñan como principio respectar a diversidade do alumnado, por iso, eo fio dos diferentes desenvolvemento temáticos, propóranse diferentes propostas de actividades que teñan como finalidade que o alumno/a poida aplicar a intelixencia predominante en cada un deles, ao mesmo tempo que se fomenta o traballo colaborativo.

Teremos como fío condutor o diario de clase, onde o alumnado irá recollendo, as aprendizaxes, reflexión, creacións e achegas. Este diario de clase se avaliará tendo en conta os criterios de avaliación e a consecución dos estándares de aprendizaxe. O instrumento de avaliación será o presentado no apartado 5.7 (criterios de cualificación e promoción)

3.2.2.6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Fichas de traballo
- Apuntes
- Explicacións do profesor
- Material en vídeo complementario a cada unidade didáctica.

Non é necesario o uso dun libro de texto, pero o profesor poderá recomendar algún no caso de que o alumnado así o requira.

3.2.2.7. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

3.2.2.7.1. CRITERIOS DE AVALIACIÓN

1. A habilidade na construción de conceptos e o seu uso efectivo nas diferentes actividades
2. Comprensión e análise dos problemas relacionados coa valoración de procesos de decisión persoal e/ou social
3. Capacidade de xustificación e argumentación das ideas expostas

4. Capacidade de análise dos argumentos e contraargumentos propostos para a resolución de dilemas éticos
5. Comprensión das capacidades de razoamento, sentimentos e vontade na elaboración da personalidade e a toma de decisións.
6. Coñecer os fundamentos da natureza social do ser humano e os factores fundamentais que inflúen na vida social e no desenvolvemento moral da persoa
7. Ser quen de separar e distinguir os ámbitos privado e público para o ámbito das decisións e accións humanas
8. Conseguir un grao de integración e coherencia entre os coñecementos teóricos dos valores e a aplicación e uso dos mesmos nas súas acción cotiás no centro de ensino.

3.2.2.7.2. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A nota de avaliación obterase do seguinte modo:

- Traballos na aula recollidos no Diario de clase do alumno/a: 75%
Actitude na aula 25%

Instrumentos de avaliación

1. Caderno do profesor para valorar as actitudes na aula
CON LISTA DE COTEXO
2. Caderno do alumno: onde se avaliarán os traballos realizados e as exposicións na LISTA DE COTEXO de avaliación de estándares de aprendizaxe.

Actitude na aula. Caderno do profesor. Ficha do alumno/a. (Max. 2,5 puntos)

☐ Cumprimento das indicacións do profesor.	0,25
☐ Respecto do turno de palabra.	0,25
☐ Traer o material de traballo.	0,25
☐ Participación na clase	0,25
☐ Coidado do material personal e da aula	0,25
☐ Manter un comportamento e unha postura correcta	0,25

☐ Puntualidade e orde nas entradas e saídas da aula	0,25
☐ Aproveitamento do tempo de traballo personal	0,25
☐ Non faltas de asistencia inxustificadas	0,25
☐ Actitude colaboradora e implicación coa materia	0,25

Diario de aula (Max.7,5 puntos) no diario de clase serán o medio para medir o grao de consecución dos estándares de aprendizaxe e competencias clave. Os criterios de corrección dos traballos do alumno serán os seguintes:

1. Deberán presentarse todos os traballos na orde na que foron propostos e realizados na aula.
2. No caso de que algún traballo non se realizase no seu momento por causas xustificadas o alumno poderá presentalo para a súa cualificación posterior.
3. Os traballos estarán realizados de forma completa e non poderán estar copiados polos de outros alumnos.
4. A presentación dos traballos deberá axustarse ás condicións prescritas na aula.
5. A calidade dos traballos presentados, as respostas elaboradas, a boa redacción, o traballo de reflexión, a recopilación de datos, a calidade da exposición oral.

A análise dos niveis de adquisición das competencias claves farase con arreglo á seguinte rúbrica:

Rubrica de avaliación do Diario de Clase

Criterio de avaliación	puntuación
9. A habilidade na construción de conceptos e o seu uso efectivo nas diferentes actividades	1 punto
10. Comprensión e análise dos problemas relacionados coa valoración de procesos de decisión persoal e/ou social	1 punto
11. Capacidade de xustificación e argumentación das ideas expostas	1 punto
12. Capacidade de análise dos argumentos e contraargumentos propostos para a resolución de dilemas éticos	1 punto

13. Comprensión das capacidades de razoamento, sentimentos e vontade na elaboración da personalidade e a toma de decisións.	1 punto
14. Coñecer os fundamentos da natureza social do ser humano e os factores fundamentais que inflúen na vida social e no desenvolvemento moral da persoa	1 punto
15. Ser quen de separar e distinguir os ámbitos privado e público para o ámbito das decisións e accións humanas	1 punto
16. Conseguir un grao de integración e coherencia entre os coñecementos teóricos dos valores e a aplicación e uso dos mesmos nas súas acción cotiás no centro de ensino.	0,5 puntos

A recuperación das diferentes avaliacións no caso de estar suspensas consistirá na elaboración de todos os traballos non presentados e/ou suspensos e na modificación da actitude na seguinte avaliación.

3.2.2.7.3.CRITERIOS DE PROMOCIÓN

Para acadar o nivel de suficiencia final o alumnado deberá obter unha cualificación Media do 50% en cada un dos instrumentos de avaliación aplicados: Caderno do alumnado e avaliación da actitude na aula.

3.2.2.7.4. AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

O exame extraordinario de Setembro responderá ao seguinte esquema:

Realización dunha composición sobre calquera dos temas desenvolto no programa cun mínimo de 500 palabras, (5 puntos)

Exemplo:

Composición cunha extensión mínima de cinco centas palabras.

Tema: Valores éticos e capacidade de autocontrol emocional.

Valoración: 10 % presentación; 10% ortografía; 30% expresión; 50% contidos.

3.2.2.8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

3.2.2.8.1. Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala		
	1	2	3
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.			
2. Conseguiuse crear o interese que favoreceu a aprendizaxe.			
3. Conseguiuse motivar para lograr a aplicación e transferencia do coñecemento.			
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.			
5. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.			
6. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.			
7. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.			
8. Correspondeuse o traballo do alumnado dentro do grupo coa avaliación obxectiva da materia			
9. A avaliación foi obxectiva			
10. A asistencia e compromiso coa materia foi a adecuada			

3.2.2.8.2. Indicadores de logro da práctica docente

	Escala		
	1	2	3
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.			
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.			
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.			
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.			
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.			
6. Combínase o traballo individual e en equipo.			
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.			

8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.			
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.			
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.			
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.			
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección			
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.			
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.			
15. Os materiais son axeitados as capacidades do alumnado e aos contidos da materia			
16. Os cuestionarios son adecuados a cada bloque temático			
17. Avaliáse a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...			

3.2.2.9.ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

Non hai alumnos con esta casuística

3.2.2.10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDIMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS PARA SUPERAR A MATERIA

O alumnado que:

- Se incorpore ao curso académico na derradeira avaliación
- Proveña de plans de estudos anteriores realizará un exame final escrito, no que o alumno deberá demostrar especialmente o seu coñecemento dos contidos mínimos e a aplicación dos procedementos establecidos na programación.

Os mesmos criterios servirán para a proba extraordinaria de Setembro.

O exame de acreditación responderá ao seguinte esquema:

Realización dunha composición sobre calquera dos temas desenvolto no programa cun mínimo de 500 palabras, (5 puntos) Exemplo:

Composición cunha extensión mínima de cincocentas palabras.

Tema: Valores éticos e capacidade de autocontrol emocional.

Valoración: 10 % presentación; 10% ortografía; 30% expresión; 50% contidos.

3.2.2.11. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS.

Para levar a cabo a avaliación inicial do alumnado se proporá un dilema moral ao que o alumno deberá dar resposta usando os argumentos que considere pertinentes e utilizando aqueles conceptos que lle permitan xustificar a súa elección.

O exercicio valorárase de acordo aos estándares do test moral de Kohlberg e permitirá situar o nivel moral do individuo segundo a seguinte rúbrica.

NIVEL	ESTADIO	O ben	Razóns	Perspectiva social
I PRE- CONVENCIONAL	1 HETERONOMO	Evitar o castigo Obediencia por si mesma	Poder superior da autoridade	Non considera os intereses de outros Non relaciona puntos de vista Confunde a perspectiva da autoridade coa propia
	2 INDIVIDUALISTA	Interese inmediato Un intercambio xusto Deixar actuar o outro segundo os seus intereses	Servir os propios intereses recoñecendo os dos demais	Conciencia dos intereses alleos O ben é relativo a cada persoa
II CONVENCIONAL	3 INTERPERSOAL	Vivir conforme ó que se espera de un Ter bos motivos e mostrar interese polos demais Manter relacións de respecto e gratitude	Necesidade de ser boa persoa diante dos demais e de un mesmo	Perspectiva respecto a outros individuos Conciencia de intereses compartidos Interese pola aceptación social
	4 SISTEMA SOCIAL E CONCIENCIA	Cumprir coas promesas. Manter as leis agás en casos extremos Contribuír á sociedade e ó grupo	Faltar á lei só sería un problema "se todos fixeran o mesmo" Cumprir coas obrigacións	Diferenza entre o interese social e os acordos entre grupos. Defende o sistema.
III POST- CONVENCIONAL	5 CONTRATO SOCIAL	A imparcialidade e o Contrato Social Algunhas cousas son boas en si mesmas e mantéñense en todas as sociedades.	Axustarse ás leis polo ben común e os dereitos de todos As leis deben ser racionais e útiles para o maior número de xente	E consciente do estado anterior ao social e ve a sociedade coma un contrato Considera que o punto de vista legal e o moral, en ocasións, entran en conflito
	6 PRINCIPIOS UNIVERSAIS	Identifícase con principios xerais: a igualdade, a dignidade dos individuos	Crenza en principios morais universais xustificadas racionalmente Coherencia e compromiso persoal Posibilidade de universalizar e reverter as normas	Individuo racional que recoñece o feito de que as persoas son fins en si mesmas e debe tratalas dese xeito.

En función dos resultados desta proba adaptaranse as actividades propostas nas unidades didácticas e as tarefas finais propostas para cada avaliación.

3.2.2.12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Proporáanse medidas de reforzo mediante lecturas, vídeos e outros materiais complementarios para aqueles alumnos que teñan dificultades coas competencias básicas.

Proporáanse diferentes canles para a presentación das tarefas que, de acordo coa teoría das Intelixencias Múltiples, se adapten mellor a cada un dos alumnos. Así en cada tema serán de elección unha serie de tarefas que propoñen formas de realización adaptadas a cada unha destas intelixencias (infografías, comics, videopresentacións, textos...)

3.2.2.13. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Os elementos transversais do currículo da materia de Filosofía serán os establecidos no currículo oficial da materia:

- ✓ a educación cívica e constitucional
- ✓ a comprensión de lectura
- ✓ a corrección na expresión oral e escrita
- ✓ uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos de TIC
- ✓ emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade
- ✓ a orientación da conduta cara valores democráticos e éticos

3.2.2.14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

As previstas no Plan anual do Centro.

3.2.2.15. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

A fin de poder mellorar a programación didáctica dos anos vindeiros:

- Recoller na memoria final do curso os resultados da avaliación do alumnado por materias e cursos

- Realizar unha valoración para seleccionar as achegas do alumnado que poidan incorporarse á programación do ano vindeiro.
- Realizarase unha comprobación dos indicadores seguintes:

	Escala		
	1	2	3
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas a partir dos elementos do currículo.			
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas			
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.			
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades			
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.			
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.			
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.			
8. Adecuación da secuencia de traballo na aula.			
9. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.			
10. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.			
11. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.			
12. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.			
13. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final			
14. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.			
15. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.			

3.2.2.16. PLAN LECTOR

O proposto para o Plan Lector del Centro.

3.2.2.17 . PLAN TIC

Uso e manexo da información en contextos dixitais.

Creación de materiais dixitais como resultado das tarefas propostas ao longo do curso.

3.2.3. VALORES ÉTICOS 4º DE ESO

3.2.3.1. INTRODUCCIÓN

A materia de valores éticos debe atender a unha formación integral da persoa e afondar no tratamento transversal dos problemas. O decreto que regula esta materia apunta, a oportunidade que “brinda a materia para pór en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, o estudo de casos, o traballo por retos, etc., metodoloxías todas elas que lle confiren ao alumnado o papel de axente activo da súa propia formación.

Dado que a materia ten unha presenza semanal de 1 hora, semella importante seleccionar moi ben a metodoloxía e os contidos a desenvolver e potenciar a continuidade con outros cursos e niveis.

3.2.3.2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

É fundamental o tratamento que esta materia fai de algunhas das competencias básicas do currículo:

CSC. O respecto polo outro, o respecto á regras do debate, a busca dun consenso e a eliminación de prexuizos

CCL. na necesidade de rigor e claridade de expresión. A lectura de textos de pensadores relevantes da nosa cultura aumenta a capacidade lingüística e reflexiva

CAA na búsqueda autónoma de respostas, o crecemento persoal e cognitivo e o aprecio pola creatividade o respecto

CCMT. A través da crítica e análise das achegas científicas e tecnolóxicas e a súa influencia nos valores e na vida dos individuos.

CD. a través dos traballos colaborativo de busca de información nas redes e procesamento da información e comunicación por diferentes canles.

3.2.3.3. CONCRECIÓN DE OBXECTIVOS

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social.

n) Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade.

ñ) Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

3.2.5.4. CONCRECIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Valores Éticos 4º ESO					
PRIMEIRO TRIMESTRE					
Obxetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis.	Competencias Clave	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro
Bloque 1. A dignidade da persoa					
a b c d h	<p>B1.1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH.</p> <p>B1.2. Atributos esenciais do ser humano na DUDH: razón, conciencia e liberdade</p> <p>B1.3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.</p>	<p>B1.1. Interpretar e valorar a importancia da dignidade da persoa como o valor do que parte e no que se fundamenta a DUDH, subliñando os atributos inherentes á natureza humana e os dereitos inalienables e universais que derivan dela, como o punto de partida sobre o que deben xirar os valores éticos nas relacións humanas a nivel persoal, social, estatal e universal.</p>	<p>VEB1.1.1. Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.</p>	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes .
			<p>VEB1.1.2. Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.</p>	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes .
			<p>VEB1.1.3. Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato degradante ou inhumano, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.</p>	CAA	50% nas listas de cotexo correspondentes .
Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais.					
a b c	<p>B2.1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que</p>	<p>B2.1. Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado,</p>	<p>VEB2.1.1. Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos 12 ao 17, os dereitos do</p>	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes .

d e g h	o Estado debe respectar.	co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade en que viven.	individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.		
			VEB2.1.2. Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes .
			VEB2.1.3. Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresaíntes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.	CCL CD CSIEE	50% nas listas de cotexo correspondentes .
a c d g h	B2.2. Fenómeno da socialización global. B2.3. Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais. B2.4. Medios de comunicación de masas e socialización global. Conflito entre liberdade de expresión e outros dereitos.	B2.2. Explicar en que consiste a socialización global e a súa relación cos medios de comunicación masiva, valorando os seus efectos na moral das persoas e da sociedade, e reflexionar acerca do papel que deben ter a ética e o Estado en relación con este tema.	VEB2.2.1. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.	CCEC CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes .
			VEB 2.2.2. Señala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes .
			VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.	CCEC CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes .
			VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de	CCEC CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes .

			expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.		
Bloque 3. A reflexión ética.					
a d f h	B3.1. Importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH. B3.2. Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.	B3.1. Recoñecer que a necesidade dunha regulación ética é fundamental no mundo actual de grandes e rápidos cambios, debido á magnitude dos perigos aos que se enfronta o ser humano, polo que resulta necesaria a súa actualización e a ampliación aos novos campos de acción da persoa, co fin de garantir o cumprimento dos DDHH.	VEB3.1.1. Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos DDHH ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes .
			VEB3.1.2. Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.).	CMCT CSIEE	50% nas listas de cotexo correspondentes .
a d g h m	B3.3. Proxecto de vida persoal: límites e oportunidades que ofrecen as circunstancias persoais, e valores éticos que serven como guía.	B3.2. Comprender a apreciar a importancia que teñen para o ser humano do século XXI as circunstancias que o rodean, salientando os límites que lle impoñen e as oportunidades que lle ofrecen para a elaboración do se proxecto de vida, conforme os valores éticos que libremente elixe e que dan sentido á súa existencia.	VEB3.2.1. Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.	CSIEE	50% nas listas de cotexo correspondentes .

a b d h l	B3.4. Éticas formais e éticas materiais. B3.5. Ética kantiana: carácter formal. Autonomía da persoa como valor ético fundamental.	B3.3. Distinguir os principais valores éticos nos que se fundamentan as éticas formais, establecendo a súa relación coa ética kantiana e sinalando a importancia que este filósofo lle atribúe á autonomía da persoa como valor ético fundametal.	VEB3.3.1. Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes .
			VEB3.3.2. Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes .
			VEB3.3.3. Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes .
b c d e g h	B3.6. Ética do discurso, de Apel e Habermas, como ética formal. Relación coa ética de Kant.	B3.4. Identificar a ética do discurso, de Habermas e de Apel como unha ética formal, que salienta o valor do diálogo e o consenso na comunidade, como procedemento para atopar normas éticas xustas.	VEB3.4.1. Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant.	CAA	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB3.4.2. Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentais.	CD CSIEE	50% nas listas de cotexo correspondentes
Bloque 4. A xustiza e a política.					
a c d h l	B4.1. Democracia e xustiza. B4.2. Deberes cívicos como cumprimento de valores éticos e como defensa e difusión dos dereitos humanos.	B4.1. Concibir a democracia non só como unha forma de goberno, senón como un estilo de vida cidadá, consciente do seu deber como elemento activo da vida política, colaborando na defensa e na difusión dos dereitos humanos tanto na súa vida persoal como na social.	VEB4.1.1. Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes

			políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de creencias, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).		
a c d h l	<p>B4.3. Perigos dunha globalización sen valores éticos.</p> <p>B4.4. Promoción dos DDHH por parte dos Estados: fomento e ensino dos valores éticos.</p>	<p>B4.2. Reflexionar acerca do deber da cidadanía e dos Estados de promover o ensino e a difusión dos valores éticos como instrumentos indispensables para a defensa da dignidade e os dereitos humanos, ante o perigo que o fenómeno da globalización pode representar para a destrución do planeta e a deshumanización da persoa.</p>	<p>VEB4.2.1. Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.).</p>	<p>CAA</p> <p>CSC</p>	<p>50% nas listas de cotexo correspondentes</p>
			<p>VEB4.2.2. Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealtade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).</p>	<p>CSC</p>	<p>50% nas listas de cotexo correspondentes</p>

Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)					
a d g h	B5.1. Dereito e leis: finalidade, características e xustificación ética. B5.2. Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais.	B5.1. Apreciar a necesidade das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos, e disertar acerca dalgúns dilemas morais nos que existe un conflito entre os deberes éticos, relativos á conciencia da persoa, e os deberes cívicos que lle impoñen as leis xurídicas.	VEB5.1.1. Explica a finalidade e as características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB5.1.2. Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.	CCL CSIEE	50% nas listas de cotexo correspondentes
a b c d e g h	B5.3. Teoría da xustiza de Rawls: posición orixinal e veo de ignorancia; criterio de imparcialidade ; función dos dous principios de xustiza.	B5.2. Disertar acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como fundamento ético do dereito, e emitir un xuízo crítico acerca dela.	VEB5.2.1. Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón).	CAA CD	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB5.2.2. Realiza un xuízo crítico acerca da teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela.	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes
a b c d e g h	B5.4. Os DDHH como ideais irrenunciáveis. B5.5. Deficiencias na aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social.	B5.3. Valorar a DUDH como conxunto de ideais irrenunciáveis, tendo presentes os problemas e as deficiencias na súa aplicación, especialmente no relativo ao ámbito económico e social, indicando a importancia das institucións e os/as	VEB5.3.1. Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais para alcanzar polas sociedades e os Estados, e reconece os retos que aínda teñen que superar.	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes

	B5.6. Organizacións que traballan pola defensa dos DDHH.	voluntarios/as que traballan pola defensa dos dereitos humanos.	VEB5.3.2. Sinala algunha das deficiencias no exercicio dos dereitos económicos e sociais (pobreza, e falta de acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.).	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB5.3.3. Emprime a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) eos seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.	CCEC CD CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
a b d e g h	B5.7. Dereito á seguridade e a paz. B5.8. Compromiso coa paz e a solidariedade coas vítimas da violencia. B5.9. Ameazas á paz.	B5.4. Entender a seguridade e a paz como un dereito recoñecido na DUDH (no seu artigo 3) e como un compromiso dos españois e das españoas a nivel nacional e internacional (preámbulo da Constitución española), identificando e avaliando o perigo das novas ameazas que xurdiron nos últimos tempos.	VEB5.4.1. Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH).	CCL	50% nas listas de cotexo correspondentes
			VEB5.4.2. Toma conciencia do compromiso dos españois e das españoas coa paz, como unha aspiración colectiva e	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes

			<p>internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia.</p>		
			<p>VEB5.4.3. Empréndese a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.).</p>	<p>CD CSC</p>	<p>50% nas listas de cotexo correspondentes</p>
a d h	<p>B5.10. As Forzas Armadas na Constitución española. B5.11. Misións das Forzas Armadas. B5.12. Conflitos armados: importancia das organizacións internacionais na súa prevención e na súa solución.</p>	<p>B5.5. Coñecer a misión atribuída na Constitución española ás Forzas Armadas e a súa relación cos compromisos que España ten cos organismos internacionais a favor da seguridade e a paz, reflexionando acerca da importancia do dereito internacional para regular e limitar o uso e a aplicación da forza e do poder.</p>	<p>VEB5.5.1. Coñece, analiza e asume como cidadán ou cidadá os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.).</p>	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
			<p>VEB5.5.2. Explica a importancia da misión das forzas armadas (artigo 15 da lei de defensa nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos e de promoción da paz, e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais como internacionais.</p>	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes

			VEB5.5.3. Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH.	CSC	50% nas listas de cotexo correspondentes
Boque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía.					
a b e f h m	B6.1. Validez ética dos proxectos científicos e tecnolóxicos.	B6.1. Identificar criterios que permitan avaliar, de xeito crítico e reflexivo, os proxectos científicos e tecnolóxicos, co fin de valorar a súa idoneidade en relación co respecto aos dereitos e valores éticos da humanidade.	VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.	CAA CMCT CSC CSIEE	50% nas listas de cotexo correspondentes
a d f g h	B6.2. Códigos deontolóxicos dos axentes sociais.	B6.2. Estimar a necesidade de facer cumprir unha ética deontolóxica a científicos/as, tecnólogos/as e outros/as profesionais.	VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.	CMCT CSC CSIEE	50% nas listas de cotexo correspondentes

3.2.3.5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA

Tentarase que a aprendizaxe dos diferentes núcleos temáticos poida ser abordada desde a perspectiva ABP (traballo por proxectos) que, pola súa propia natureza debe adaptarse ás características específicas do grupo-aula no que se traballe.

Como indica o Decreto 86 do 25 de Xuño de 2015, a metodoloxía deberá incluír estratexias que teñan como principio respectar a diversidade do alumnado, por iso, e o fío dos diferentes desenvolvemento temáticos, proporanse diferentes propostas de actividades que teñan como finalidade que o alumno/a poida aplicar a intelixencia predominante en cada un deles, ao mesmo tempo que se fomenta o traballo colaborativo.

Teremos como fío condutor o diario de clase, onde o alumnado irá recollendo, as aprendizaxes, reflexión, creacións e achegas. Este diario de clase se avaliará tendo en conta os criterios de avaliación e a consecución dos estándares de aprendizaxe

3.2.3.6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Fichas de traballo
- Apuntes
- Explicacións do profesor
- Material en vídeo complementario a cada unidade didáctica.

Non é necesario o uso dun libro de texto, pero o profesor poderá recomendar algún no caso de que o alumnado así o requira.

3.2.3.7. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

3.2.3.7.1. CRITERIOS DE AVALIACIÓN

A habilidade na construción de conceptos e o seu uso efectivo nas diferentes actividades

Comprensión e análise dos problemas relacionados coa valoración de procesos de decisión persoal e/ou social

Capacidade de xustificación e argumentación das ideas expostas

Capacidade de análise dos argumentos e contraargumentos propostos para a resolución de dilemas éticos

Comprensión das capacidades de razoamento, sentimentos e vontade na elaboración da personalidade e a toma de decisións.

Coñecer os fundamentos da natureza social do ser humano e os factores fundamentais que inflúen na vida social e no desenvolvemento moral da persoa
Ser quen de separar e distinguir os ámbitos privado e público para o ámbito das decisións e accións humanas

Conseguir un grao de integración e coherencia entre os coñecementos teóricos dos

valores e a aplicación e uso dos mesmos nas súas acción cotiás no centro de ensino.

3.2.3.7.2.CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A nota de avaliación obterase do seguinte modo:

- Traballos na aula recollidos no Diario de clase do alumno/a: 75%
- Actitude na aula 25%

Instrumentos de avaliación

1. Caderno do profesor para valorar as actitudes na aula
2. Caderno do alumno: onde se avaliarán os traballos realizados e as exposicións na aula
rúbrica de avaliación de estándares de aprendizaxe.

Actitude na aula. Caderno do profesor. Ficha do alumno/a. (Max. 2,5 puntos)

☐ Cumprimento das indicacións do profesor.	0,25
☐ Respecto do turno de palabra.	0,25
☐ Traer o material de traballo.	0,25
☐ Participación na clase	0,25
☐ Coidado do material personal e da aula	0,25
☐ Manter un comportamento e unha postura correcta	0,25
☐ Puntualidade e orde nas entradas e saídas da aula	0,25
☐ Aproveitamento do tempo de traballo personal	0,25
☐ Non faltas de asistencia inxustificadas	0,25
☐ Actitude colaboradora e implicación coa materia	0,25

Diario de aula (Max.7,5 puntos) no diario de clase serán o medio para medir o grao de consecución dos estándares de aprendizaxe e competencias clave. Os criterios de corrección dos traballos do alumno serán os seguintes:

1. Deberán presentarse todos os traballos na orde na que foron propostos e realizados na aula.
2. No caso de que algún traballo non se realizase no seu momento por causas xustificadas o alumno poderá presentalo para a súa cualificación posterior.
3. Os traballos estarán realizados de forma completa e non poderán estar copiados polos de outros alumnos.
4. A presentación dos traballos deberá axustarse ás condicións prescritas na aula.
5. A calidade dos traballos presentados, as respostas elaboradas, a boa redacción, o traballo de reflexión, a recopilación de datos, a calidade da exposición oral.

A análise dos niveis de adquisición das competencias claves farase con arreglo á seguinte rúbrica:

Rubrica de avaliación do **Diario de Clase**

Criterio de avaliación	puntuación
25. A habilidade na construción de conceptos e o seu uso efectivo nas diferentes actividades	1 punto
26. Comprensión e análise dos problemas relacionados coa valoración de procesos de decisión persoal e/ou social	1 punto
27. Capacidade de xustificación e argumentación das ideas expostas	1 punto
28. Capacidade de análise dos argumentos e contraargumentos propostos para a resolución de dilemas éticos	1 punto
29. Comprensión das capacidades de razoamento, sentimentos e vontade na elaboración da personalidade e a toma de decisións.	1 punto
30. Coñecer os fundamentos da natureza social do ser humano e os factores fundamentais que inflúen na vida social e no desenvolvemento moral da persoa	1 punto
31. Ser quen de separar e distinguir os ámbitos privado e público para o ámbito das decisións e accións humanas	1 punto
32. Conseguir un grao de integración e coherencia entre os coñecementos teóricos dos valores e a aplicación e uso dos mesmos nas súas acción cotiás no centro de ensino.	0,5 puntos

A recuperación das diferentes avaliacións no caso de estar suspensas consistirá na elaboración de todos os traballos non presentados e/ou suspensos e na modificación da actitude na seguinte avaliación.

3.2.3.7.3.CRITERIOS DE PROMOCIÓN

Para acadar o nivel de suficiencia final o alumnado deberá obter unha cualificación Media do 50% en cada un dos instrumentos de avaliación aplicados: Caderno do alumnado e avaliación da actitude na aula.

3.2.3.7.4. AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

O exame extraordinario de Setembro responderá ao seguinte esquema:

Realización dunha composición sobre calquera dos temas desenvolto no programa cun mínimo de 500 palabras, (5 puntos)

Exemplo:

Composición cunha extensión mínima de cinco centas palabras.

Tema: A Declaración Universal dos Dereitos humanos.

Valoración: 10 % presentación; 10% ortografía; 30% expresión; 50% contidos.

3.2.3.8.INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

3.2.3.8.1.Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala		
	1	2	3
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.			
2. Conseguiuse crear o interese que favoreceu a aprendizaxe.			
3. Conseguiuse motivar para lograr a aplicación e transferencia do coñecemento.			
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.			
5. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.			

6. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.			
7. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.			
8. Correspondeuse o traballo do alumnado dentro do grupo coa avaliación obxectiva da materia			
9. A avaliación foi obxectiva			
10. A asistencia e compromiso coa materia foi a adecuada			

3.2.3.8.2. Indicadores de logro da práctica docente

	Escala		
	1	2	3
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.			
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.			
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.			
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.			
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.			
6. Combínase o traballo individual e en equipo.			
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.			
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.			
9. Incorporáranse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.			
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.			
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.			
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección			
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.			

14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.			
15. Os materiais son axeitados as capacidades do alumnado e aos contidos da materia			
16. Os cuestionarios son adecuados a cada bloque temático			
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...			

3.2.3.9.ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

Non temos alumnos con tales circunstancias

3.2.3.10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS PARA SUPERAR A MATERIA

O alumnado que:

- Se incorpore ao curso académico na derradeira avaliación
- Proveña de plans de estudos anteriores

realizará un exame final escrito, no que o alumno deberá demostrar especialmente o seu coñecemento dos contidos mínimos e a aplicación dos procedementos establecidos na programación.

Os mesmos criterios servirán para a proba extraordinaria de Setembro.

O exame de acreditación responderá ao seguinte esquema:

Realización dunha composición sobre calquera dos temas desenvoltos no programa cun mínimo de 500 palabras, (5 puntos)

Exemplo:

Composición cunha extensión mínima de cinco centas palabras.

Tema: Valores éticos e capacidade de autocontrol emocional.

Valoración: 10 % presentación; 10% ortografía; 30% expresión; 50% contidos.

3.2.3.11. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.

Para levar a cabo a avaliación inicial do alumnado se proporá un dilema moral ao que o alumno deberá dar resposta usando os argumentos que considere pertinentes e utilizando aqueles conceptos que lle permitan xustificar a súa elección.

O exercicio valorárase de acordo aos estándares do test moral de Kohlberg e permitirá situar o nivel moral do individuo segundo a seguinte rúbrica.

NIVEL	ESTADIO	O ben	Razóns	Perspectiva social
I PRE- CONVENCIONAL	1 HETERONOMO	Evitar o castigo Obediencia por si mesma	Poder superior da autoridade	Non considera os intereses de outros Non relaciona puntos de vista Confunde a perspectiva da autoridade coa propia
	2 INDIVIDUALISTA	Interese inmediato Un intercambio xusto Deixar actuar o outro segundo os seus intereses	Servir os propios intereses recoñecendo os dos demais	Conciencia dos intereses alleos O ben é relativo a cada persoa
II CONVENCIONAL	3 INTERPERSOAL	Vivir conforme ó que se espera de un Ter bos motivos e mostrar interese polos demais Manter relacións de respecto e gratitude	Necesidade de ser boa persoa diante dos demais e de un mesmo	Perspectiva respecto a outros individuos Conciencia de intereses compartidos Interese pola aceptación social
	4 SISTEMA SOCIAL E CONCIENCIA	Cumprir coas promesas. Manter as leis agás en casos extremos Contribuír á sociedade e ó grupo	Faltar á lei só sería un problema “se todos fixeran o mesmo” Cumprir coas obrigacións	Diferenza entre o interese social e os acordos entre grupos. Defende o sistema.
III POST- CONVENCIONAL	5 CONTRATO SOCIAL	A imparcialidade e o Contrato Social Algunhas cousas son boas en si mesmas e mantéñense en todas as sociedades.	Axustarse ás leis polo ben común e os dereitos de todos As leis deben ser racionais e útiles para o maior número de xente	E consciente do estado anterior ao social e ve a sociedade como un contrato Considera que o punto de vista legal e o moral, en ocasións, entran en conflito
	6 PRINCIPIOS UNIVERSAIS	Identifícase con principios xerais: a igualdade, a dignidade dos individuos	Crenza en principios morais universais xustificados racionalmente Coherencia e compromiso persoal Posibilidade de universalizar e reverter as normas	Individuo racional que recoñece o feito de que as persoas son fins en si mesmas e debe tratalas dese xeito.

En función dos resultados desta proba adaptaranse as actividades propostas nas unidades didácticas e as tarefas finais propostas para cada avaliación.

3.2.3.12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Proporáanse medidas de reforzo mediante lecturas, vídeos e outros materiais complementarios para aqueles alumnos que teñan dificultades coas competencias básicas.

Proporáanse diferentes canles para a presentación das tarefas que, de acordo coa teoría das Intelixencias Múltiples, se adapten mellor a cada un dos alumnos. Así en cada tema serán de elección unha serie de tarefas que propoñen formas de realización adaptadas a cada unha destas intelixencias (infografías, comics, videopresentacións, textos...)

3.2.3.13. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Os elementos transversais do currículo da materia de Filosofía serán os establecidos no currículo oficial da materia:

- ✓ a educación cívica e constitucional
- ✓ a comprensión de lectura
- ✓ a corrección na expresión oral e escrita
- ✓ uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos de TIC
- ✓ emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade □ a orientación da conduta cara valores democráticos e éticos

3.2.3.14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

As previstas no Plan anual do Centro.

3.2.3.15. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

A fin de poder mellorar a programación didáctica dos anos vindeiros:

- Recoller na memoria final do curso os resultados da avaliación do alumnado por materias e cursos

- Realizar unha valoración para seleccionar as achegas do alumnado que poidan incorporarse á programación do ano vindeiro.
- Realizárase unha comprobación dos indicadores seguintes:

	Escala		
	1	2	3
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas a partir dos elementos do currículo.			
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas			
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.			
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades			
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.			
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.			
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.			
8. Adecuación da secuencia de traballo na aula.			
9. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.			
10. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.			
11. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.			
12. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.			
13. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final			
14. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.			
15. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.			

3.2.3.16. PLAN LECTOR

O proposto para o Plan Lector del Centro

3.2.3.17. PLAN TIC

Uso e manexo da información en contextos dixitais

Creación de materiais dixitais como resultado das tarefas propostas ao longo do curso.